

Kárpátaljai Hírmondó

V. évfolyam 4. szám, 2009. december

A vereckeai honfoglalási emlékmű

Gál Éva Emese

HATÁR

Tudom, hogy egyszer kilépünk a tájból,
hogy mit hoztunk, viszünk, lényegtelen,
hiszen a világ megszűnhet akárhol,
ha letagadhat a történelem.

A lélekszabadságharca az élet,
ég domborul a mezők homlokán,
ahol csatát vívnak a kétkedések,
és megsebesül minden délután,

mert hitünk apad, és törpül a térkép,
szívünket szerte szeli a határ
és megjátssza aorták vízesését,
hogy zúgjon, zuhogjon az, ami fáj,

s minden, ami a szívünkkel kerenghet,
lassan ölje, vesztegessen magát,
mintha elszórtlanodnának a versek,
s hontalanná válnának a hazák.

Az ég kilép homlokunk távlatából,
a gondolat sem lesz folytatható.
Ez a világ letarolhat akárhol,
amíg bárhol elhallgathat a szó.

Bárgyú a hit, a pillanat, az élet.
Szorong a csend a keresztek között.
Ami hoztunk, magunknak is kevés lett,
amit viszünk, nélkülünk is örök.

Ajánló

- * Szervezeti élet
- * Időszerű
- * Irodalom, képzőművészet
- * Határok nélkül
- * Neves szülötteink
- * Múltunkból
- * Naptárunk
- * Gyökerek
- * Korkép
- * Hitélet
- * KÁRISZ-kollázs

KÁRPÁTALJAI

Hírmondó

V. évfolyam, 4. szám
2009. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Főszerkesztő-helyettes:
Benda István

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla,
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna.

Gazdasági felelős:
dr. Damjanovich Imre

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 267-0198

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
600 példányban.

E lapszám megjelenését
a Kárpátaljai Szövetség tagjai
támogatták adójuk 1 százalékával

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

- * Vers mindenkinek
- * Szervezeti élet
- * Évforduló
- * Időszerű
- * Hírek, események
- * Amiről beszélnek
- * Hitélet
- * Múltunkból
- * Életet az éveknek
- * Erről-arról
- * Határok nélkül
- * Közös dolgaink
- * KÁRISZ: fiatalokról fiataloknak
- * Könyvespolc
- * Jegyzet
- * Gyökerek: Papp Lászlóné, a Kárpátaljai Szövetség Felügyelő Bizottságának elnöke
- * Interjú
- * Irodalom
- * Korkép
- * Egyház, kultúra
- * Ez történt
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből
- * Képzőművészet
- * A Kárpátaljai Hírmondó galériája: Matl Péter szobrászművész

Kedves Olvasóink!

A Kárpátaljai Szövetség honlapján naprakészen tájékoztatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolóink korábbi rendezvényeiről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egernet.hu című honlapunkon.

Megbocsátás és felejtés

Amikor valóban megbocsátunk valakinek: elfelejtjük, amit ellenünk elkövetett. Épp ezért, ha egyszer csakugyan megbántuk bűnünket, azt el is kell fogadnunk, hogy Isten nemcsak megbocsátotta, de el is felejtette, amit ellene elkövettünk. Az igazi bánatot nyomon kell követnie az alázatos és felhőtlen bizalomnak, megkönnyebbülésnek, sőt örömmek.

Aki „nem tud magának megbocsátani”, hallgatólagosan önmaga egyetlen és föltétel nélküli bírójának tartja saját magát, mintegy beöltözik bűntudatába és vétkébe. Az ilyen szív nem érti, hogy a teremtés az isteni szeretet műve. Az ilyen szív mindenben az idő és a tények sivár terrorját látja csak. Pedig bánata és gyötrődése után még egy lépést kellene tennie csupán, hogy elérkezzék a dolgok valódi természetéig.

A megbocsátás – az elengedett adósság – a mennyei boldogságnak fundamentuma. Elfogadása: Isten szeretetének a megértése.

PILINSZKY JÁNOS

Közös nyilatkozat

A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága - Anyanyelvi Konferencia – mindig elkötelezett volt nemzeti nyelvünk és kultúránk védelmében, és elkötelezett volt a közép-európai régió nemzeteinek és kultúráinak együttműködése mellett. Most mind a két – általunk történelmi értelemben fontosnak tartott ügy – veszélybe került: a szlovákiai és az ukránai nyelvtörvények és kapcsolódó rendeletek jogsértő módon, szembefordulva az európai népek együttélésének hagyományaival és erkölcsi rendjével, csapást mérnek a kisebbségi nyelvhasználatra és ezzel a térség nemzeteinek összefogására. A magyar-szlovák és a magyar-ukrán együttműködés nem lehet eredményes és hiteles akkor, ha a magyar kisebbségi közösségek és kisebbségi kultúrák háttérbe szorítását, esetleg felszámolá-

sát célzó rendelkezések érvényesülnek. Határozottan tiltakozunk, óvást emelünk azon rendelkezések ellen, amelyek sértik az emberi méltóságot, szembefordulnak a demokrácia és az európai egység alapvető értékeivel és elveivel, semmibe veszik az európai unió követelményeit és jogi rendelkezéseit. Felszólítjuk a magyar kormányzatot, a régió civil szervezeteit, az európai értékek védelmében illetékes uniós intézményeket, valamint a szlovák és az ukrán demokráciákat, hogy lépjenek fel a nyelvtörvények és nyelvrendeletek ellen. Meggyőződésünk szerint ez szolgálja a szlovák és az ukrán demokrácia ügyét, az európai és a regionális összefogás érdekeit.

Budapest, 2009. november 28.

*Az Anyanyelvi Konferencia
választmánya*

Köszönet az 1 százalékért!

A hatályos törvények lehetővé teszik, hogy az adózó magyar állampolgárok adójuk 1 százalékával támogassák a közhasznú civil szervezetek munkáját. A Kárpátaljai Szövetség jóleső érzéssel fogadja a támogatók felajánlásait, hiszen ez azt bizonyítja, hogy sokan tartják fontosnak azt a tevékenységet, amelyet Szövetségünk a kárpátaljai magyarság kulturális életének, gazdasági helyzetének javításáért folytat.

A 2008. évi adókból a Kárpátaljai Szövetség a támogatóktól 340 822 forintot kapott. Ezt az összeget 2009-ben a kárpátaljaiak hagyományos Balatonszemesi Találkozója kulturális programjainak megvalósítására, a kárpátaljai vendégek ellátására, valamint a Kárpátaljai Hírmondó 4. számának megjelentetésére fordítottuk.

Köszönjük a támogatást minden tagtársunknak. A köszöneten túl azzal a kéréssel fordulunk Önökhöz: továbbra se feledkezzenek meg rólunk, segítsenek abban, hogy újabb személyeket nyerhessünk meg tevékenységünk támogatására.

A Kárpátaljai Hírmondónak immár a tizennyolcadik száma lát napvilágot. Alap létrehozói, szerzői és szerkesztői köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik bármilyen összeggel támogatták a Kárpátaljai Szövetség fórumát. Bízunk abban, hogy lapunk a továbbiakban is betöltheti feladatát, hírt adhat a kárpátaljaiaknak a kárpátaljaiakról – határokon kívül. A folyóirat barátainak anyagi támogatását a jövőben is örömmel elfogadjuk: a mai gazdasági helyzetben a felajánlott összegek sokszor a túlélés lehetőségével ajándékozzák meg a nem kétes népszerűsége törekvő, hanem nemzeti értékeket népszerűsítő kiadványokat.

OTP számlaszámunk: 11711034-20834951

Adószám: 18046629-1-41

Érdeklődjének a 06-1-267-0198-as telefon/faxon.

E-mail: karpataljaiaszovetseg@t-online.hu

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége

Kedves Olvasóink!

Megrendelhetik a Kárpátaljai Hírmondót 2010-re. Lapunk előfizetési díja 2000 forint egy évre postaköltséggel együtt. Szövetségünk címén kérhetnek csekket, vagy befizethetik a díjat szövetségünk számlaszámára.

Vers mindenkinek

Áprily Lajos

Kálvin, 1535

Ott ül a tornyos, vén Basileában,
fiatalon, a zord idők fokán.
Helvét magasság ég a messzeségben
s a kor viharsugára homlokán.

Páris felől piros máglyák lobognak,
jajgatva sír egy messzi, tompa kar.
Ádám esendő, átkozott fájába
lázad a bűn és zúg a zűrzavar.

Vergődve látja lázmeleg szemével,
igazság annyi hőse hogy zuhan.
S kitör a jajszó nyugtalan szívéből:
Meddig a próba, meddig még, Uram?

A vörös Münster várja már Erasmust,
az ősz, ki hullva is világtudás.
De Pál apostol óriás alakja
fölébe nő, mint égő látomás.

S feleletül mögötte felmagaslik
a vérestestű embernek-fia:
fény hull sebéből és a fény zenéje:
Egyedül Istené a glória.

S két szót kiált a bibliás magasság,
hogy megkondul belé a végtelen:
Eleve-elrendeltetés az egyik,
s megváltó arcú társa: kegyelem.

S megered tolla lázas éjszakákon,
és növekedve ír és írva nő.
Amit leír, a századokba csendül,
sors lesz belőle, szellem és erő.

Acélos új rend, győzelmes tanítás,
világformáló s mégis ősi szó.
S teremtve hull a szomjazó szívekbe:
Igaz tudomány. Institutio.

Ajándékot kaptak a kárpátaljai magyar óvodások

Karácsonykor a legtöbben ajándékokkal juttatják kifejezésre az egymás iránti törődést. A legnagyobb izgalommal talán a gyerekek várják a szeretet ünnepét. Ilyenkor a társadalmi szervezetek is igyekeznek megörvendeztetni a legkisebbeket.

Az utóbbi években immár szép hagyománnyá vált, hogy a Kárpátaljai Szövetség karácsonyi ajándékkal lepi meg a kárpátaljai magyar óvodásokat. Erre pályázati úton kerülhet sor. Az idei esztendőben a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetiségpolitikaért felelős főosztálya 900 000 Ft összegű támogatása révén sikerült megszervezni az ajándékozást. A nagylelkű felajánlásnak köszönhetően 2292 kárpátaljai óvadás kaphatott csomagot. Az ajándékokat Petruska Márta, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagja adta át a gyerekeknek.

A felajánlás eredményeként összesen több mint 50 óvodában örülhettek a kicsik az édességsomagoknak a Felső-Tisza-vidéken, a Beregszászi, a Munkácsi, a Nagyszőlősi és az Ungvári járásban, valamint Beregszász városában.

Elkísértük Petruska Mártát a beregszászi

19. számú magyar nyelvű bölcsőde-óvodába az ajándékatadásra. Kuzma Ilona vezetőnőtől megtudtuk, hogy az intézményben jelenleg 2 csoportban összesen 50 gyermek nevelkedik, akik ezekben a napokban izgatottan készülnek a betlehemes ünnepségre.

Ugyancsak ellátogattunk a jánosi Mókuska bölcsőde-óvodába is, ahol a gyerekek nagy örömmel fogadtak bennünket és a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó verses-énekes összeállítást adtak elő.

Petruska Márta elmondta, hogy a Kárpátaljai Szövetség aktivistái nagy lelkesedéssel végzik jótékonyági munkájukat, hogy megörvendeztessék a kicsiket, akik minden évben karácsonyi ünnepi műsorral köszönik meg az ajándékokat.

A Kárpátaljai Szövetség nonprofit szervezet. Ez azt jelenti, hogy saját anyagi eszközeivel nincs módja segíteni a rászorulókon. Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani a Miniszterelnöki Hivatal kisebbség- és nemzetiségpolitikaért felelős főosztálynak a támogatásért. Kárpátalján minden ajándék mosolyt csal az arcokra és minden mosoly aranyat ér!

Díjazták a honlapot

A Magyar Telekom "EgálNet" indoklással az egálneti esélyekről programjaitak keretében megvalósuló honlapok között versenyeztetve a

Kárpátaljai Szövetség

1. helyezést

élt

Bécs, 2019. december 7.

Sancsai László
Honlapokért felelős igazgató

EgálNet
Közösségi oldal

Együtt. Vele!

A Kárpátaljai Szövetség és a KÁRISZ honlapja a Digitális Híd Program keretében jöhetett létre. Ez a program regisztráció után kérésre ingyenes tárhelyet és honlapkészítési lehetőséget biztosít a nonprofit szervezetek számára. A külvilág felé ezek a honlapok az EgálNet közösségi oldalon (www.egalnet.hu) jelennek meg, de önállóan is megtalálhatóak, ha az adott szervezet-re keres rá valaki az interneten.

A Digitális Híd Program évente versenyre is invitálja a résztvevőket: az EgálNeten regisztrált honlapok közül a legjobb, a legtöbb szavazatot begyűjtő, valamint a leglátogatottabb weboldalak készítőit értékes nyeremények várják. A legjobb honlapok kategóriáinként tartalmi és megjelenési szempontok alapján kerülnek értékelésre.

Idén a Kárpátaljai Szövetség honlapja (www.ksz.egalnet.hu) is a nyertesek között volt.

Az ünnepélyes díjátadásra a Magyar Telekom székházában került sor, ahol a díjazottak röviden beszámoltak szervezetük tevékenységéről és bemutatták honlapjukat.

A Kárpátaljai Szövetség honlapja az egyik kategóriában 1. helyezést ért el, ezért jutalmul egy laptop tulajdonosává vált. A díjat Elbéné Mester Magdolna, a honlap szerkesztője vette át.

A szövetség eddig nem rendelkezett lappal. A jövőben a honlappal kapcsolatos és egyéb szövegszerkesztési munkákon túl lehetőség nyílik majd arra is, hogy rendezvényeink előadói vetítéssel is szemléltessék mondandójukat.

Tudósítónk

MEGEMLEKEZÉSEK KÁRPÁTALJA-SZERTE

Kárpátalján is fejtehtették az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc hősei előtt. Az itt élő nemzetiség hálás szívvel emlékezett azokra a kárpátaljai ellenálló fiatalokra, akik közösséget vállaltak a pesti sráccal.

Ungváron a Magyar Köztársaság Főkonzulátusának hívására a börtön falán lévő emlékjelnél koszorúztak az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ), a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) vezetői, az országos szövetség tagszervezetei, az ungvári főkonzulátus és a beregszászi konzulátus képviselői. Sziklavári Vilmos főkonzul felhívta az ünneplők figyelmét: e börtön falai közé mintegy 840 forradalmárt hurcoltak el Magyarországról a határon át, lábbal tiporva a nemzetközi jog normáit. Abban az időben több kárpátaljai szovjet állampolgárt is letartóztattak.

A három éve állított emlékjel az összefogás legszebb és legeredményesebb példája.

– 1956 heroikus küzdelem volt a sztálini diktatúra és a szovjet megszállás ellen – hangsúlyozta Sziklavári Vilmos. Mint közismert, az elemi erővel feltört szabadságvágy és a demokratikus életforma kialakításának igénye a totalitárius rendszer magyarországi kiszolgálói, valamint a Szovjetunió katonai beavatkozása miatt akkor elbukott. Az antidemokratikus erők feltükröködése történelmi léptéket tekintve kétes győzelem volt, hiszen Magyarország rendszert váltott.

Az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskolában Benyák Nándor, Orlovsky Vince és Kulcsár János Tibor emléktáblájához tette le az utókor a hála koszorúit. Árpá Péter igazgató a hazafias nevelés fontosságára hívta fel a figyelmet, míg Dupka György, a Magyar Értelmségek Kárpátaljai Közösségének (MEKK) elnöke az '56-os események kárpátaljai hatását ismertette. Az intézmény diákjai ünnepi műsor keretében idézték fel a forradalom eszméit.

* * *

Gállocsban a mártírhaltalt halt Gecse Endre református tiszteletes sírját koszorúzták meg a magyar érdekvédelmi szervezetek, az ungvári magyar főkonzulátus és a település lakosai. Gajdos István a munkácsi vár börtönében agyonvert lelkészre emlékezve hangsúlyozta: büszkék lehetünk azokra, akik 1956 októberének végén, dacolva a megtorlásokkal, életük kockáztatásával kiálltak a pesti ifjak mellett. Közéjük tartozott a gálócsi ellenálló csoport is – Pasztellák István, Perduk Tibor, Molnár László.

– Meggyőződésem: ha nincs 1956, nem következett volna be 1989-ben a rendszerváltás sem – hangsúlyozta az UMSZ elnöke. – Nem rombolták volna le a vasfüggönyt és – egyébként éppen október 23-án – nem kiálthatták volna ki az immár 20 éves, harmadik Magyar Köztársaságot. Hiszem, hogy a forradalmárok erőt, szellemi töltést adnak ahhoz a mindennapi harcunkhoz,

amelyet anyanyelvünk, iskolánk, templomaink megtartásáért vívunk.

Együtt emlékezett az egybegyűttekkel Varga Jolán, Gecse Endrének és feleségének a nevelt lánya. "Nekik köszönhetem mindazt, amivé lettem – hangsúlyozta. – Saját gyerekként szerettek. Csodálatos emberek voltak. Mind a mai napig a legnagyobb tisztelettel és szeretettel gondolok rájuk."

A megemlékezés a gálócsi tanácsháza udvarán folytatódott, ahol megkoszorúzták az ellenálló csoport emléktábláját.

Köszeghy Mária, az UMSZ ungvári járási szervezetének elnöke az egybegyűttekhez szólva megjegyezte: ő maga is ahhoz a nemzedékhez tartozik, amelynél csak a rendszerváltás után ismerhette meg az igazságot.

– Sajnos, október 23-a még messze nem foglalta el az őt megillető méltó helyet a szívemben, a lelkemben – mondta. – Pedig, akárcsak a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc, Kossuth Lajos és Petőfi Sándor forradalma, 1956 is a magyar szabadságról és a függetlenségről szól.

Szanyi Béla ungvári járási képviselő, az UMSZ járási szervezetének ügyvezető alelnöke annak a meggyőződésének adott hangot, hogy mindig és mindenkor ki kell állni a nemzet és annak jogai mellett.

* * *

Nagyszőlősen az UMSZ és a MÉKK által állított emléktáblánál emlékeztek az egybegyűttek. 1955–1957 között e városban is tevékenykedett egy fiatalokból álló ellenálló csoport. Tagjai – Illés József, Varga János, Kovács Zoltán, Milován Sándor és Dudás István – szovjetellenes tevékenységükért börtönökben, lágerekben raboskodtak. 1991-ben rehabilitálták őket.

– 1956-ban az itt tanuló fiatalok saját eszükkel próbáltak meg harcolni a diktatúra ellen: rölapokat terjesztettek, plakátokat ragasztottak, amelyeken Magyarország szovjet megszállása ellen tiltakoztak. A hatalom például akart statuálni, és mindnyájukra szigorú büntetést szabott ki – hangsúlyozta Zubánics László történész, az UMSZ Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanácsának elnöke.

(Forrás: Kárpáti Igaz Szó)

Gecse Endre sírja a gálócsi temetőben

Kaszonyban is emlékeztek

Az 1956-os forradalomra, annak helyi vonatkozásaira emlékeztek Kaszonyban. Az '56-os hősöknek az iskola falán lévő emléktáblájánál tartott megemlékezésen részt vett többek között Bacskai József, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának főkonzulja és Revák István, a megyei nemzeti kisebbségi főosztály vezetője is.

A rendezvényt Roják Vince történelem-tanár nyitotta meg, aki felidézte az 1956-os forradalom eseményeit. A kaszonyi ellenálló csoport tevékenységéről, tagjairól – Szécsi Sándorról, Ormos Máriáról, Ormos Istvánról – Dupka György tartott előadást. Az iskola tanulói irodalmi összeállítással tisztelegtek a forradalom emléke előtt. Végül a rendezvény résztvevői koszorúkat helyeztek el az emléktáblánál.

Tudósítónk

Megemlékezés a főiskolán

Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 53. évfordulóján a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség szervezésében ünnepségre került sor Beregszászban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola dísztermében. A rendezvényt Horkay Sámuel, a KMKSZ beregszászi szervezetének elnöke nyitotta meg, aki köszöntötte az egybegyűlteket.

Ünnepi beszédet mondott Bacskai József főkonzul. Afelszólaló az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc eseményeit idézte fel, kiemelve azok történelmi jelentőségét, kárpátaljai vonatkozásait. A főkonzul a nemzeti összefogás fontosságát hangsúlyozta.

Milován Sándor, az '56-os események kárpátaljai résztvevője a korabeli hírek, az amerikai levéltári adatok segítségével felidézte, mi történt azokban a napokban szerte a világban, hogyan viszonyultak a nyugati, úgynevezett demokratikus hatalmak a magyar szabadságharchoz. Ezt az igazságot sokáig elhallgatták, pedig csak az igazság teszi szabaddá a népet, törli szét a láncokat.

Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke a szabadságharc mai napig érvényes tanulságait elemezte.

Ezután a főiskola diákjai virággal köszöntötték a jelenlévő kárpátaljai '56-os hőöket. Az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház ifjúsági csoportja Vidnyánszky Éva tanárnő vezetésével zenés irodalmi összeállítással idézte fel az akkori eseményeket.

SZ. J.

“Tesztelik” a szülőket?

A Kárpátaljai Hírmondó előző számában tájékoztatót közzeltünk arról, milyen hatással volt a független tudásfelmérő tesztelés a kárpátaljai magyar oktatási hálózatra, hogyan befolyásolta az emelt szintű érettségira továbbtanulási lehetőségeket. Arról is hírt adtunk, hogy Ukrajnában a falusi középiskolák végzősei, illetve a nemzeti kisebbségekhez tartozók szerepeltek leggyengébben a tesztírás során.

Szeptemberben új tanév kezdődött. Az emelt szintű érettségi vizsgán elszenvedett kudarc árnyékot vetett a jövőre. Mint köztudott, ezután sem lesz könnyű a helyzet, mivel a 2009–2010-es tanév végén a végzősök a független teszteléseken csak ukránul adhatnak majd számot tudás-szintjükről. Ez komoly problémákat vet fel, tekintettel arra, hogy ukrán nyelvből és irodalomból a tesztelésen a múlt tanévben a magyar ajkú diákok 40 százaléka 1–3 pont közötti eredményt ért el, azaz megbukott.

Az oktatás jelenlegi helyzetéről a Beregszászi járásban Babják Editet, a Beregszászi Járási Közköztartási Osztály szakemberét kérdeztük.

– Hány működő iskola és hány tanuló van járásunkban?

– A járásban 42 iskola működik (a Nagyberegi Református Liceum helyzete még bizonytalan), ebből 21 magyar, 10 ukrán és 11 kétnyelvű. A 6176 iskolás közül 4578 tanul magyar nyelven. Sajnos, a diákok száma egyre csökken: az idén 221 gyerekek kevesebb kezdte meg az első osztályt, mint az elmúlt tanévben. A magyar iskolák közül Gecsében például nem nyílt első osztály, de példaként hozható fel az ukrán tannyelvű Szvobodai Középsiskola is, ahol harminccal kevesebb a diák, mint tavaly. Ez a születések számának csökkenésével magyarázható.

– Úgy tűnik, az ukrán nyelvű tesztírással a magyar szülőket is „tesztelik”: egyre többen döntenek úgy, hogy ukrán tannyelvű iskolába íratják gyermeküket...

– A szülők egy része bizonytalan. Ugyan meg vannak elégedve a magyar iskolák oktatási rendszerével, ugyanakkor az érvényesülés lehetőségét az ukrán nyelven való tanulásban látják, ezért ukrán osztályba íratják gyermeküket. Ez a tendencia a független tesztelés bevezetése óta megerősödött. Részben ez is az oka annak, hogy a járás több magyar iskolájában nyitottak párhuzamos ukrán osztályokat, amelyeknek többségében magyar ajkú gyerekek tanulnak. Kétnyelvű iskola van például Beregyfaluban, Kis- és Nagybecsényben, Jánosiban és Dédában. Terveben volt, hogy a gecsei és a zápszonyi iskolában is nyitnak párhuzamos osztályokat, de a szülők végül másként döntöttek. Színmagyar középiskola Váriban, Gáton, Kaszonyban és Bátyuban van, emellett magyar nyelven történik az oktatás a nagyberegi és a jánosi liceumban. A pár-

huzamos osztályok megnyitásának következtében idővel kevés lesz az osztályterem, annak ellenére, hogy a gyermeklétszám nem növekszik.

– Milyen problémákat vet fel a 12 osztályos új iskolarendszer?

– A 12 osztályos iskolarendszer bevezetése a mostani 9. osztályos tanulókat érinti legérzékenyebben. A járásban összesen 493 kilencedikes tanuló van. Sajnos, nemhogy magyar, de még ukrán nyelven is nagyon kevés tankönyv áll rendelkezésre az oktatásukhoz. Példaként hozható fel az informatika, ebből a tárgyból csak a tanárok kaptak tankönyvet. Idegen nyelvből, földrajzból, Ukrajna történelméből, jogtanból, egészségtanból és művésztörténetből ukrán nyelvű könyvekből tanulnak a kisebbségi tanintézetekben is. Ez nagyban megnehezíti a magyar iskolákban tanuló gyermekek helyzetét.

– A tanárok mennyiben tudnak megfelelni az új elvárásoknak?

– Az oktatók 98 százaléka Ukrajnában szerzett diplomát. Ez önmagában feltételezi azt, hogy megfelelően elsajátították az államnyelvet ahhoz, hogy tanítani tudjanak. Nem könnyű egyik pillanatról a másikra átállni, de véleményem szerint egy felkészült pedagógus számára ez nem okozhat gondot. Az idei tanévben 27 tanárt vettünk fel. A szakember-ellátottság terén a kis iskolák problémája kerül előtérbe. Sok helyen nem minden tantárgyat oktatnak szaktanárok, mert kevés a gyerekek, ezáltal kevesebb az órák száma is. Szélsőségesként megemlíthető például az informatika. Ez a tantárgy egy tanórát jelent a 9. osztályban. Magától érthetődik, hogy egy tanóránál nem tart az iskola külön tanárt. A nagy iskolákban természetesen könnyebb a problémát megoldani, itt nincs tanárihiány. Ellenben túljelentkezés van például a magyar tannyelvű iskolákban alsós tanítókból.

– Mi az oka annak, hogy a jól tanuló magyar diákok jelentős része nem felelt meg ukrán nyelvből a független teszteléseken?

– Az ukrán nyelv elsajátításánál a minősítési kritériumok a magyar iskolák diákjai számára alacsonyabbak voltak az ukrán iskolásokkal szemben, ami azt jelenti, hogy ugyanazért a jegyért kevesebbet kellett teljesíteniük. Ezek a különbségek a független teszteléseknél felszínre kerültek, mivel a számonkérésnél mindenki egyforma elbírálás alá esett.

Ahhoz, hogy egy magyar gyerek ugyanolyan teljesítményt tudjon nyújtani ukrán nyelven, mint egy született ukrán, más megközelítésből kellene oktatni az államnyelvet. Példaként említhető az idegen nyelvek közül az angol: a tananyag elsajátításánál valamennyi iskolában egyforma követelmények vannak...

– Köszönöm a tájékoztatást!

MOLNÁR BERTALAN

Vélemény első kézből

A Técsői Magyar Tannyelvű Liceum (Ukrajnában nem használatos a „gimnázium” definíció) 1998-ban nyílt meg a helyireformátus egyház hathatós támogatásával. Az eltelt 10 év alatt 274 végzőse volt, akik közül 231 egyetemeken, főiskolákon folytatja tanulmányait. Ukrajnában 244 fiatal kapott vezetői jogosítványt, 216 ECD bizonyítványt, 9-en tanulnak felsőfokú tanintézményekben Magyarországon.

Ambrus Pált, a liceum igazgatóját az oktatási ügyekről kérdeztem.

– Az új ukrán oktatási törvény vihart kavart, hiszen gyökereiben érinti a magyar anyanyelvű diákság helyzetét. Afel-felröppenő hírek, vélemények szerint a törvény életbe léptetése ellehetetleníti a kárpátaljai magyar oktatást, visszafordíthatatlan asszimilációhoz vezet.

– Ahogy mondani szokás: nem eszik olyan forrón a kását, mert a különböző interpretációknak több a füstjük, mint a lángjuk – mutatja es olvassa az Ukrajna Miniszterelnöki Hivatala 2009. szeptember 30-án életbe lépett 1033-as rendeletét, amelynek értelmében „a kötelező ukrán nyelvű tanítás mellett használható a nemzeti kisebbségek nyelve”, valamint „a munkaidőben állami nyelven kell kommunikálni, de mellette – az ukrán nyelv mellett – használni, gyakorolni lehet a nemzeti kisebbség nyelvét, azaz azt a nyelvet, amelyen az oktatás folyik”. Kérdezem én – folytatja az igazgató úr –, ki hogyan tudja ezt értelmezni, ki tudja megoldani ezt a gordiuszi csomót?! Olyan ez, mint Mátyás király meséje: „jöttem is, nem is, hoztam is, nem is...” Ami tanintézetünkben továbbra is úgy folyik az oktatás, mint a múlt évben, mint ahogy tíz évvel ezelőtt.

Voltak esetek, amikor év közben is átiratták a szülők gyermekeiket ukrán tannyelvű iskolákba. Ennek az lesz a következménye, hogy a gyermek sem magyarul, sem ukránul nem fog tudni érvényesülni. A mi liceumunkba nagyjából ugyanannyian jelentkeztek ebben az évben is, mint tavaly. Ez 26 diákot jelent. Továbbra is intenzíven – mint eddig is – tanítjuk az ukrán nyelvet és irodalmat, e téren szoros kapcsolatban vagyunk a szülőkkel. Egy példa: a kötelező tesztelésen a 25 érettségiző közül 17 vizsgázott eredményesen, 4 éremesélyesből kettő éremmel végzett.

– Lehet, azaz elképzelhető, hogy ez a törvényt módosítás politikai mellékízű?

– Nem kizárható. Ismert dolog: a jelenlegi ukrán kormány sem korábban, sem most, a küszöbön álló választások előtt, nem tud felmutatni kézzelfogható gazdasági eredményeket. Úgy vélem, ezért pengetnek érzelmi húrokat, így akarják elmélyíteni a nacionalizmust, így próbálnak választókat toborozni. Ukrajna lakosságának száma az utóbbi tíz évben drasztikusan csökkent, és ez a tendencia folytatódik. Az is közismert, hogy hány millió orosz él egy tömbben, és ez eldöntheti a választások kimenetelét, azaz a szóban forgó törvényelőkörben ellenük irányul, de ők nem veszik komolyan, nem is reagálnak.

– Összegezve a hallottakat: az élet megy tovább?

– Természetesen, hiszen élni akarunk. Végezetül, megnyugtatósképpen egy fél mondat erejéig elmondanám: mostanában is, bármikor keresem fel munkaügyben a járási oktatási osztály főnöknőjét, mindig magyarul üdvözlöl.

– Köszönöm a tájékoztatást.

SZÖLLŐSY TIBOR

TÖRTÉNELMI KISVÁROSOK – BEREGSZÁSZ

Két párhuzamos programmal, a világhírű hegedűvirtuóz Roby Lakatos koncertjével, valamint a Kolozsvári Állami Magyar Színház társulatának előadásával október 31-én este bezárta kapuit a budapesti Bienále fesztivál.

Különleges csemegékkel találkozhattak azok, akik október 14–31. között részt vettek az Égtájak Iroda által immár második alkalommal megrendezett Külhoni Magyarok Kulturális Fesztiválján. A Miniszterelnöki Hivatal támogatásával életre hívott rendezvény ugyanis kilenc komoly-, könnyű- és kortárs zenei koncertet, egy táncszínházi, hat színházi, egy opera- és egy musical-előadást, hét kiállítást, két irodalmi estet, valamint három könyvkiadói és négy történelmi kisvárosi bemutatkozást, továbbá egész napos filmes és gyermekprogramokat kínált.

„Kemény, zaklatott, de többé-kevésbé sikeres bő másfél hét áll mögöttünk” – összegzett Goldschmied József. Az Égtájak Iroda programigazgatója szerint a sokat emlegetett gazdasági válság a rendezvényre is rányomta bélyegét, ami leginkább a jegyértékesítésnél mutatkozott meg. „Sokkal nehezebb volt a közönségszervezés, mint két évvel ezelőtt, az árbevétel is kevesebb lett, de ennek ellenére az érdeklődés nem esett vissza, sőt, sokkal nagyobb volt, mint két éve”.

Gémesi Ferenc, a kisebbség- és nemzetpolitikaért felelős szakállamtitkár így összegezte a fesztivál eredményeit: „Azt remélem, hogy ezzel az igazán sokszínű rendezvény-sorozattal sikerült egy kicsit tovább erősíteni részint a magyar-magyar viszonyt, részint

azt az erős és széles körű kulturális kapcsolattrendszert, ami minket a szomszédos országokban, valamint a világ különböző országaiban élő magyarokkal összeköt”.

A történelmi kisvárosok sorozatban a szlovéniai Lendva, a horvátországi Vörösmart, az erdélyi Szamosújvár mellett a kárpátaljai Beregszász mutatkozott be (Kárpátalját eredetileg az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház képviselte volna a programsorozatban, azonban a társulat lemondta szereplését.)

A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében lebonyolított több mint másfél órás programban volt történelem, köz-művelődés, vers (megzenésítve is), próza, film, könyvkiadás és gasztronómia. A Zubánics László – Dupka György – Juhász Sándor – Filep Anita – Nyír Katalin előadócsoporthoz a helyszínen csatlakoztak Füzesi Magda és Czébely Gabriella költők, Schober Ottó közi. Az ő produkcióikat Vlagyimir Balackij filmrészletei és Szajkó Tibor fotóművész virtuális fotótárlata egészítette ki.

A Beregszászt bemutató este – amelynek a Fészek Művészklub adott otthont – a Schober-Balackij szerzőpáros „Túl a Tiszán van egy város, Beregszász...” című dalával kezdődött, majd a jelenlévők Zubánics László történészkalauzolásával betekintést nyerhettek a közel ezeréves város múltjába. Az előadást Juhász Sándor tette színe-sebbé Tompa Mihály, Petőfi Sándor, Füze-si Magda és Szepesi Attila verseivel.

Dupka György író a közművelődés helyzetéről, illetve azokról a szomorú memem-tókról beszélt, amelyekre a kárpátaljai ma-gyarság októberben és novemberben em-lékezik. Filep Anita kárpátaljai magyar köl-tők megzenésített verseit adta elő, Nyíri Katalin pedig beregi magyar népdalokkal kedveskedett a közönségnek.

Születésének 130. évfordulója alkalmá-ból néhányfilmrészlet erejéig megemlékez-tek Beregszász híres szülöttjéről, Fedák Sáriról is. Az ünnepség gasztronómiai be-mutatóval fejező-dött be, ahol a je-lenlévők megkös-tolhatták Sass Károly kigyósi borás díjnyertes borait és pálinkáit, illetve hatféle kárpátaljai kőttésfalcsot.

Ezúton szeret-nénk köszönetet mondani a Kárpát-aljai Szövetségnek (Schober Ottó és Petruska Márta elnökségi tagoknak) a közönség meg-szervezéséért, aminek köszönhetően a közel kétszáz fős publikummal Beregszász bemu-tatkozása lett a legnézettebb.

Tudósítók

Erről-arról, röviden

* Szeptember utolsó hetében Zentán találkoztak a kárpát-medencei magyar művelődési intézetek ifjú szakemberei. A Kárpát-medencei Közművelődési Kerek-asztal megbízásából, az Oktatási és Kul-turális Minisztérium támogatásával és a Magyar Művelődési Intézet és Képzőmű-vészeti Lektorátus szakembereinek köz-reműködésével szakmai tábor szerveztek a nyugat-bácskai Doroszlón.

A rendezvény célja az volt, hogy a résztvevők élményszerűen éljék meg a kö-zösségfejlesztés és művelődésszervezés módszertani eljárásait, valamint szakmai ki-rándulásokon ismerkedjenek meg Nyugat-Bácska adottságaival és a Dunától fejlesz-tési programjaival. A tréningek és az elő-adások arról szóltak, hogyan történik a kö-zösség tagjainak bekapcsolása a fejlesz-tési folyamatokba, illetve ebben a régió-ban milyen kiindulási pontok és helyzetek segíthetik ezeket az eljárásokat. A rendez-vényen a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Juhász Sándor, a KMMI iroda-vezetője képviselte.

* Október 25-én a beregszászi Európa–Magyar Házban emlékmű-sorra került sor Fedák Sári prima-donna születésé-nek 130. évfordu-lója alkalmából a Kárpátaljai Ma-gyar Művelődési Intézet szervezé-sében. A kiállítás

anyagának gazdája a Budapest XVIII. ke-rület Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény. A beregvidékről elszármazott híres primadonnáról filmbejátszással egy-bekötött előadást tartott Zubánics László, az Ukránai Magyar Nemzeti Tanács és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet el-nöke. Közreműködött dr. Nagy Petronella konzul, Bakos Kiss Károly és Lőrincz P. Gabriella költő. Kísérő rendezvényként az Intermix Kiadó Kárpátaljai Magyar Köny-vek sorozatában megjelent új kiadványai-ból is kiállítás nyílt. A rendezvényt meg-tisztelte jelenlétével Baicskai József, a be-regszászi magyar konzulátus főkonzulja.

* November 13-án a Svájci Nagyköv-et-ség rezidenciáján a Zürichi Magyar Törté-nelmi Egyesület fennállásának 25. évfordu-lója alkalmából találkozott szervezett a svájci nagykövét és Ruth Mühlethaler asszony. A szervezők többek között Dupka György helytörténészt, az 56-os események kárpát-aljai kutatóját és Fuchs Andrea grafikus-t is vendégül látták, akik szintén részt vettek az egyesület programján. Dupka György tájé-koztatta a jelenlévőket az Ukrajnában élő magyarság jelenlegi helyzetéről.

A fogadást követően a Benczur Szálló-ban sor került a történészek találkozójára, ülésezett az egyesület tudományos tanácsa, majd felidéztek az egyesület 25 évvel ezelőt-ti megalakulását és eddigi tevékenységét. Csiahk György elnök beszámolója szerint a Zürichben székelő egyesületnek 141 tagja van, akik a négy világrész 20 országában te-vékenykednek. Hat országban húsz alkalom-mal rendeztek östörténeti találkozót, az egye-sület kiadott 55 könyvet, tulajdonosa lett a magyar nemzeti lexikonnak, az Ency-clopaedia Hungaricanak. Ez a négy kötetes mű Kanadában készült, 18 éven át, 844 sze-mély munkájának eredménye.

Pincemúzeum lesz Beregszászban?

A Beregszászban járó turisták nézelődésének egyik állomása a II. Rákóczi Ferenc tér, az itt található műemlék épületek, köztük a Bethlen-Rákóczi-kastély, a Grófudvar. Hét esztendeje itt nyitotta meg kapuit a Beregvidéki Múzeum, amely Sepa János igazgató és munkatársai buzgóságának köszönhetően valódi közgyűjteménnyé nőtte ki magát. Az érdeklődő itt betekintést nyerhet a 900 éves város történetébe, megismerheti neves szülötteit, illetve számos történelmi és néprajzi emléket, amelyek Beregszász és Bereg megye múltjához kötődnek.

Senki nem gondolná, hogy az egyedülálló múzeum fennmaradási problémákkal küzd. Az épület, amelyben az intézmény helyet kap, állami tulajdon, Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának fennhatósága alatt áll, mivel itt működik a Beregszászi Szolgáltatóipari Liceum. Amúzeumnak a Grófudvarban való „tartózkodásáért” a jövőben havi kétezer hrivnya bérleti díjat kell fizetnie, amely az intézmény egész évi saját bevételeivel egyenlő, azaz saját forrásból képtelenek előteremteni az összeget.

A Kárpátaljai Hírmondó nem cikkezett ugyan róla, de olvasóink közül sokan érdeklődtek arról, mi lesz a sorsa a méltán híres Beregvidéki Múzeumnak. Nemrég kaptuk a hírt, hogy az újonnan megkötött bérleti szerződés értelmében a múzeum használatra megkapta a kiállítótermek alatti pincehelyiségeket is. A Kárpátaljai Szövetség számos tagja által is jól ismert Sepa János igazgató úr (aki rendezvényeinken a Beregvidéki Múzeum több fotókiállítását is bemutatta) itt szőlészeti-borászati múzeumot szeretne kialakítani. Távlati terveiről beszélgettünk.

– **Miért éppen szőlészeti-borászati múzeumot?**

– Vidékünkön évszázados hagyományai vannak a szőlőtermesztésnek, a borászatnak. Az egykori Bereg vármegye és a Beregszászi járás címerében is szerepel a szőlőfürt. A Beregszászt övező hegyeken, dombokon sokféle finom szőlő termett. Városunkat híressé tették Czeiner Nándor és Linner Bertalan szőlőnemesítők is. Szőlőink eljutottak Varsóba, Kassára. Jelenleg Beregszászban működik Ukrajna egyetlen borrendje, a Szent Vencel Borrend, amelynek szervezésében már 9 alkalommal rendeztek nemzetközi borfesztivált a városban.

Ezeket a helyiségeket a Bethlenek és a Rákócziak használták, s

valószínűleg ők is ezekben a pincékben tartották a borokat. Meltöbb helyre nem is kerülhetne egy szőlészeti-borászati tárlat.

– **A Beregvidéki Múzeumnak már most is van szőlészettel-borászattal kapcsolatos kiállítási anyaga.**

– Jelenleg hat vitrinben található ezek a tárgyak, azonban nincs lehetőség bővítésre, nincs hely nagyobbak elhelyezésére. Felvettem a kapcsolatot a Tokaji Múzeummal, amelynek gazdag szőlészeti-borászati részlege van, ahonnan nagyon jó ötleteket kaptam. A Beregszászi járásban van egy szőlész, aki több mint kétszáz fajta szőlőt termeszt a birtokán. Szeretném ezeket a szőlőfajtákat is bemutatni egy fotókiállítás keretein belül.

– **A pince meglehetősen elhanyagolt állapotban van...**

– Igen. Sok munka áll még előttünk, amíg be tudjuk rendezni a termeket. A csaknem 160 m² alapterületű helyiségekben nincs víz, nincs világítás, nincs fűtés, a padló is elkorhadt, teljesen ki kell cserélni.

Elve az alkalommal, szeretném felkérni Beregszász és a járás lakosait, a külföldön élő honfitársaimat, mindenkit, akinek nem közömbös történelmi múltunk, hogy segítsenek a nagyközönség számára is mihamarabb elérhetővé tenni a mind építészeti, mind szőlészeti-borászati szempontból érdekes részleget. Legyen az anyagi vagy tárgyi eszköz, vagy akár kétkézi munka – bármilyen segítséget szívesen fogadunk.

– **Mikorra tervezi az új részleg megnyitását?**

– Jövő év márciusában tartjuk a X. Beregszászi Nemzetközi Borfesztivált, s én szeretném, hogy addig elkészüljön szőlészeti-borászati múzeum.

– **Történt-e előrelépés a bérleti díj kifizetése terén?**

– A Beregszászi járás vezetői megígérték, hogy lehetőségeikhez mérten támogatni fogják a múzeumot. Természetesen az lenne a legjobb, ha az épület tulajdonjoga a városra vagy a járásra szállna, akkor a helyi hatalom dönthetne róla. Esetleg bővítené a liceum Munkácsi úti részlegét, és az intézmény átköltözhethet oda, az egykori Bethlen-kastélyt pedig teljes egészében átadná a múzeumnak. Hiszen ennél szebb és alkalmasabb épülete a járásnak és a városnak nincs a múzeum számára.

SZEMERE JUDIT

Méltó helyre kerülhetne a beregszászi bormúzeum!

Lehoczy Tivadar 1881-ben Ungváron kiadott „Bereg vármegye monographiája” című műve II. kötetének 368. oldalán a következőket olvashatjuk:

„Bereg vármegye területén a szőlőművelés régóta divik, írott okmányok igazolják, hogy a XIII. század elején már javában ültetett Beregszász hegyein a borászat. Az 1247-dik évi kiváltságlevelében ugyanis IV. Béla megengedé a beregszászi polgároknak, hogy a mező és szőlőhegy tizedét a papnak adják s hogy szüret illetőleg hegyváltás (fertia) alkalmával a vámszedőnek egy ebédet és vacsorát adni tartoznak. Az 1342-ben Nagy Lajos király által kiállított okmány szerint a beregszásziak évenként tíz ötvenköblös hordóbort köteleztettek a munkácsi várba szállítani, mely intézkedést később 1524-ben Mária királyné is fentartott...”

A XVI. században Beregszászon a szőlőművelés már oly általános, az italmérés és borivás oly elterjedt volt, hogy 1518-ban II. Lajos király írásban meghagyta a beregszászi előjáróságnak, hogy ne engedje, miszerint az ottani barátok helyben Munkácson és Váriban földesuri borméretés alkalmával titkon vagy nyilván mérjék boraitak... Hogy pedig ez időben különösen a beregszászi papok és szerzetesek mozditák elő a szőlőművelést, következtetni lehet nem csak a főnebbi királyi intézkedésből, hanem abból is, hogy szerzetesek között nagy terjedelmű pincéket tartottak...

A neves polihisztor sajnos nem jelölte meg háromkötetes monográfiájában, hol voltak ezek a pincék és milyen szerzetesrendek építették azokat. Azt azonban tudjuk, hogy Beregszászban a XIV. század elején már volt egy domonkos rendi kolostor, amely a szomszédos Kigyóson jelentős terjedelmű földbirtokkal rendelkezett és szőlőtermesztéssel, borászattal is foglalkozott.

Sepa János, a Beregvidéki Múzeum igazgatója, a Beregszászi Szent Vencel Borrend tagja évek óta foglalkozik a régi beregszászi borpincék felkutatásával, történetük feldolgozásával. Nemrégén jutott hozzá P. Fehér Mátyás püspöki könyvtáros 1944-ben kiadott „A beregszászi domonkosrendi kolostor története. 1327-1556” című könyvéhez, amelyben pontosan meg van jelölve, hol állt a kolostor és hol volt annak borpincéje. Nos, ez a kolostor a Bethlen Gábor által építtetett kastély helyén állt, borpincéje pedig ma is megvan!

A pince két hatalmas, boltíves, tágas helyiségből áll, amelyeket annak idején légvédelmi pincének, később a beregszászi szakipari iskola műhelyeinek használtak. Mivel ma már nincs szükség rájuk, átadták azokat a Beregvidéki Múzeumnak. Sajnos, mindkét terem nagyon elhanyagolt állapotban van, padlója elkorhadt, falain málladozik a vakolat. Sepa János szerint azonban rendbe hozható, és el sem lehetne képzelni jobb helyet a Beregvidéki Bormúzeumnak.

A bormúzeum egyik termében be lehetne mutatni a beregszászi szőlőművelés és borászat több évszázados történetét, azok munkásságát, akik egész életüket a szőlőnemesítésnek szentelték. Ki lehetne állítani a szőlőtermesztésről, borászatról szóló könyveket, folyóiratokat, az egykori hegyközségek alapszabályait, jegyzőkönyveit, a régi puttonyokat, kádakat, permetezőgépeket, oltókéseket, metszőollókat, szőlőpréseket, hordókat, lopókat. E kiállítási tárgyaknak nagy része már rendelkezésre áll.

A másik teremben be lehetne mutatni a díjnyertes beregszászi borokat, a hagyományossá vált beregszászi borfesztiválok fényképeit.

Érdekes lenne ez a múzeum, és bizonyára vonzó is a Kárpátaljára látogató vendégek, turisták számára.

BEREGSZÁSZI GYÖRGY

Vitézzé avattak négy kárpátaljai magyart

Október 3-án a Dél-alföldi 56-os Vitézi Rend Törzskapitánysága Szegeden a Szent Ferenc rend 500 éves alsóvárosi templomában ökumenikus szertartás keretében eskütétellel egybekötött vitézavatást szervezett.

Ezúttal a Kárpát-medence 26 településéről és Kanadából érkezett 54 személyt avattak vitézzé, köztük 8 úrhölgyet. 30 személy római katolikus, 18 református, 3 görög katolikus, egy-egy unitárius és evangélikus; a legfiatalabb 18, a legidősebb 84 éves. A magyarországi jelöltek között a legismertebbek gróf Bethlen Gábor és a Kárpátaljához családi gyökereivel kötődő Mankovits Tamás László voltak.

A II. Endre király korában gyökerező és IV. Béla által megerősített, a későbbiekben világi tisztséget, önfeláldozó nemzetszolgálatot teljesítő, az ország, az egyetemes magyarság újjáépítésében szerepet vállaló történelmi Vitézi Rend Kárpátaljáról négy tagjelöltet fogadott soraiba.

A vitéz Németh Bálint elnök és vitéz Dr. Fejér Dénes törzskapitány által átnyújtott Vitézi Oklevél szerint „...a vitézi lélet és bátorságot jelképező karddal vitézzé ütötték és avatták”, a sztalini lágerben elpusztult vitéz dr. Andor Elek (1891–?) unokáját, Andor László vállalkozót, dédunokáját, Andor György informatikust, vitézi utódként származási jogon Dupka Nándor jogászt, továbbá a helyi magyarság sokrétű szolgálataért Zubánics László történész, egyetemi tanárt, a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztőbizottságának tagját (a képen).

Vitéz Kövér György törzskapitány közlése szerint eddig 38 kárpátaljai, illetve e vidékről elszármazott vitézt tartanak nyilván, akik a több mint félezer magyarországi és kárpát-medencei vitéztársukkal együtt felelősek az egységes magyar nemzet szolgálatáért.

Tudósítónk

Az aradi vértanúkra emlékeztek

Október 6-án Beregszászban is tisztelegtek az aradi vértanúk emléke előtt. Az emlékezők Ekkel György (1826–1905) ügyvéd, honvédszázados sírjánál gyülekeztek, ahol Pirigyi Béla, a Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetség elnöke köszöntötte a megjelenteket és a vendégeket (köztük Csengeri János vezető konzult, dr. Nagy Petronella és Csizmadia Róbert konzulokat, Gajdos Istvánt, Beregszász polgármesterét, Zubánics László történészt).

Pirigyi Béla az aradi vértanúk származásáról és kivégzésük történetéről beszélt. Ezután Csanádi György, a Beregi Hírlap nyugalmazott főszerkesztője, a Kárpátaljai Hírmondó egyik szerzője, Ekkel Györgykésői le származottja emlékezett dédapjára, röviden ismertette életútját, kiemelve elvhűségét, a szabadságharc eszméje iránti elkötelezettségét.

Dr. Nagy Petronella a beregszászi magyar konzulátus képviselőjeként mondott ünnepi beszédet, amelyben kiemelte: az 1848–49-es forradalom és szabadságharc egyike a magyar történelem legfontosabb, legdicsősebb eseménysorainak. Az ország ebben a másfél évben tette meg a legfontosabb lépéseket a feudális rendszerből a polgári társadalom felé. Mint mondta, az aradi vértanúk máig is érvényes üzenete az, hogy a becsület, a hit, a küzdelem, az egységes és összehangolt fellépés esélyt ad a belenyugvó, megalkuvó s a mindent eleve feladó magatartással szemben, az elsőre reménytelennek látszó ügy győzelemre viteléhez. Gajdos István polgármester megemlékezésében hangsúlyozta, hogy a bátor kiállásra, magyarságunk vállalására ma is ugyanolyan nagy szükség van, mint 1848-ban volt.

A felszólalásokat követően a jelen lévő társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúit Ekkel György, majd Bloksay István sírjánál.

Baczó József (1826–1921) honvéd tüzemesterre Zubánics László történész emlékezett.

Szólt arról, hogy a XIX. század első felében a tüzérség alaposan megváltoztatta az erőviszonyokat, eldöntötte a csaták kimenetelét. A feljegyzésekből vélhető, hogy Gábor Áron és kortársai mellett Baczó József is közreműködött a modern magyar tüzérség létrehozásában, ezáltal is kiemelkedő személyiségévé vált a szabadságharcnak.

A történész ismertetőjét követően a Rákóczi Szövetség ifjúsági szervezetének tagjai elszavalták Kőszeghy Elemér Házi himnusz című versét.

Baczó József síremlékének megkoszorúzását követően a jelenlévők átvonultak a református temetőbe, ahol nagyidai Berzsenyi Antal (1832–1910) honvéd huszárhadnagy, Bereg vármegye törvényhatósága több albizottságának tagja, a református egyház főgondnoka sírhelyénél folytatódott a megemlékezés. Életútját Csobolya József történész, a BMKSZ és a Rákóczi Szövetség járási szervezetének elnökségi tagja ismertette. A honvéd huszárhadnagy mindössze 16 éves volt a szabadságharc kitörésekor. Édesapjával, Bereg vármegye táblabírájával, valamint fivérével együtt állt a szabadság zászlaja alá. 1849 után életével, tevékenységével a köz javát szolgálta.

A megemlékezés a koszorúk elhelyezésével, valamint a Szózat közös elénekülésével zárult.

M. B.

Báró Perényi Zsigmondra emlékeztek

A közelmúltban Beregvégardóban báró Perényi Zsigmondra emlékeztek mártírhalálának 160. évfordulóján. Az egykori Perényi-kastély falán elhelyezett emléktáblánál Csobolya József történész elevenítette fel az 1848–49-es forradalom és szabadságharc hőseinek életútját.

Báró Perényi Zsigmond Beregszász-Végardón született, majd a kornak megfelelően az alapvető ismereteket házi tanítók révén sajátította el. A gimnáziumot a nagyszombati nemesi konviktus tagjaként végezte. Ezt követően tanulmányait Kassán folytatta, ahol a jogakadémián végzett, majd kötelező joggyakorlatát Pesten és Pozsonyban töltötte.

Az örökváltás és a hűbéri viszonyok eltörléséért, a társadalmi reformokért harcolt, támogatta a Lánchíd építését. 1847-ben ott volt az Ellenzéki Nyilatkozat kiadását előkészítő tanácskozáson.

Szende Csaba, a konzulátus képviselője beszédében úgy fogalmazott, hogy a múltunkra emlékeznünk kell, hiszen múlt nélkül nincs jövő.

A beszédek elhangzása után a társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúit az emléktáblánál.

“Maradt-e még valaki..., hogy irgalmasságot cselekedjen Ő vele?”

/Olvasandó Sámuel II. könyve 9. rész/

Dávidot az élő Isten választotta, mint „kedve szerint való” Izráel királyává. Mikor az alkalmatlan Saul halála után /I. Sámuel 31. rész./ véglegessé vált az Isten végzése – és hosszas küzdelem után Dávid sorozatos harcaiban megveri a különböző népeket – és megerősíti birodalmát: egy különösen nagy harc elé állítja őt a Szent Isten! Végelesen el kell számolni a Saul háza népével. És ha nem voltak könnyűek az ellenség elleni véres harcok, nem kevésbé nehéz az a harc, ami akkor várt rá.

Úgy van megírva az Igében, hogy a győztes király feltesz egy kérdést, amire tulajdonképpen Ő maga már a kérdés feltevésekor egy csodálatos választ ad. Így hangzik a kérdés: „Maradt-e még valaki a Saul háza népe közül” /II. Sámuel 9,1./ Így van együtt a kérdéssel a válasz: „hogy irgalmasságot cselekedjem Ő vele Jonathánért?” Dávidot egy szent szövetség kötelezi arra, hogy ez a kérdés ilyen válasszal fejeződjön be. Ezt a szövetséget Jonathánnal kötötte meg Dávid, amikor Jonathán engedelmesen tudomásul vette és elfogadta Isten döntését, hogy nem ő lesz Saul utódja a királyságban, hanem Dávid.

Amikor elhangzik Dávid kérdésének az első része: emberileg arra lehetne gondolni, hogy Dávid végérvényesen le akar számolni a Saul királyságával és annak minden utódját ki akarja irtani. Ha ezt tenné – nem lenne az Isten „kedve szerint való” király a Isten népének – és akkor nem is különbözne az ő királysága semmiben sem a Saulétól – eleve megítélt királyság lenne. De Dávid nem hagy semmi kétséget afelől, hogy mire készül. Nem azt kell bizonyítania, amit a győztes királyok cselekszenek az ellenséggel. Nem egy őszövetségi győzelem befejezését kell elvégezni, hanem azt kell felmutatni, ami az Újszövetségben van megírva: Jézus elküldi a tanítványait az egyik samáriai faluba, hogy az ott lakók helyet készítsenek az Ő számára. Mikor a tanítványok meggyőződnek arról, hogy azok nem fogadják be az Ő urukat, két tanítvány: Jakab és János ezt mondják: „Uram, akarod-e, hogy mondjuk, hogy tűz szálljon alá az égből, és eméssze meg ezeket, mint Illés is cselekedett?” De Jézus megfordulván, megdorgálta őket, mondván: „Nem tudjátok, minémű lélek van ti bennetek. Mert az embernek Fia nem azért jött, hogy elveszítse az emberek lelkét, hanem hogy megtartsa.” /Lukács ev. 9, 54-56./ És ez a Jézus (az embernek fia) azért született Betlehemben (a Dávid városában), hogy erre mutasson példát az Ő tanítványainak. De nem Jézus tanulta meg Dávidtól, hogy mi az Isten akarat a kegyelemre szoruló emberrel, hanem Dávidot tanította meg a Szentlélek Isten a Jézus szeretetének gyakorlására. Igen, az őszövetségi királynak azt kellett megtanulnia, ami az Újszövetségben így van megírva: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy

az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Ő benne, el ne vesszen, hanem örökelete legyen. Mert nem azért küldte az Isten az ő Fiát a világra, hogy kárhoztassa a világot, hanem, hogy megtartsák a világ által” /János ev. 3,17./

Dávidot sem azért tette királlyá, hogy Sullal együtt elpusztítsa annak egész háza népét, hanem hogy megtartsák általa Isten népe és Saul házának maradék népe: név szerint Méfíbóset is.

És a győzelmes harcok után ebben kell most diadalt aratnia Dávidnak, de nem egy győzelmi mámorban, hanem abban az alázatban, amely önmagának a legyőzését jelenti: azt kell bizonyítania, hogy ő eszköz az élő Isten kezében, és nem a maga akaratát hajtja végre, hanem engedelmeskedik az őt küldő Úrnak, aki megbünteti ugyan a bűnt harmad- és negyediziglen, de irgalmasságot cselekszik ezeriziglen a bűnbánó bűnösrel.

Dávid megkérdezi a Saul háza népének szolgáját: „Te vagy-e Siba?” Az pedig felelt: „En vagyok a te szolgád.” /II. Sámuel 9,2./ Azért kérdezi ezt, hogy van-e még valaki, mert ő nem általános amnesztiát akar gyakorolni, hanem személyes megbocsátást. És ehhez használja fel a Siba szolgálát. Itt most megint többről van szó, mint egy emberi cselekedet.

A Dávid cselekedetében ugyanis az élő Isten nem azt akarja megmutatni, hogy milyen tökéletes nagy király volt. Mert az Ige más helyen beszél Dávid nagy bűnéről is. /II. Sámuel 12. rész./ Neki is meg kellett kapni a kegyelemből elnyerhető bűnbocsátást. Dávid a földi király, egy a bűnösök közül. De van egy király, akinek az országa nem e világból való: az Isten országának a király a Ur Jézus Krisztus. Ez a király a mennybemenetele előtt úgy adta ki a misszió parancsát, hogy ezt mondta: „Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön.” /Máté 28,18./ De ezzel a hatalommal nem uralkodott az emberek fölött a földi élete útján, hanem odaadta az életét sokakért váltságul. Elpusztíthatta volna ellenségeit, de Ő imádkozott érettük, és a megtérő bűnösök Istennel szembeni adósságát kifizette tulajdon vérével.

Ez a király nem karácsonykor lépett be először a világ életébe, hanem ott volt a világ teremtetésekor az Atyaistennel. Ő maga mondta: „En és az Atya egy vagyunk” /János 10,30./, sőt azt is mondta: „Aki engem lát, látja az Atyát”, ami azt jelenti, hogy aki Jézussal találkozott, az találkozott az élő Istennel is.

Ennek a találkozásnak a biztosítéka az az igazság, amelyet Pál apostol írt le, lelki gyermekének Timótheusnak: „Igaz ez a beszéd és teljes elfogadásra méltó, hogy Krisztus Jézus azért jött e világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én.” /I. Timótheus 1,15./

Ebben a találkozásban mindenki számára lehetőséget készített az élő Isten: hívőknek és nem hívőknek egyaránt. Ez először az első karácsonykor vált valóra.

A hívő világot a betlehemi pásztorok tesztítik meg. Az ő találkozásukat úgy íratta le a Szentlélek a Bibliában, hogy mikor a Jézus születésekor a betlehemi pásztorok a mindennapi munkájukat végezték, körülvette őket az Isten dicsősége és ők annak látásától megfélemedtek, az élő Isten biztató szóval üzent nekik: „Ne féljete, mert imé, hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme lesz. Mert született néktek a Megtartó, ki az Ur Krisztus a Dávid városában.” /Lukács 2, 8-18./ Ez az üzenet pedig nem csak ígért volt, mert a pásztorok lelkében megfogamzott egy nagy vágyakozás: „Menjünk el mind Betlehemig és lássuk meg e dolgot, amelyet az Ur megjelentett nekünk.” /Lukács 9,15./ És a Lélek elvezette őket a Megtartóval való találkozásra és a találkozás után: „Ezt látván hirdették, ami nekik a gyermek felől megmondatott.” /Lukács 2,17./ Akinek a Szentlélek Isten megadja azt az ajándékot, hogy felismerje, ki jött el a betlehemi jászolbölcsőben, annak azt hirdetni kell mások felé. Ez a hívő ember bizonyágtétele.

A nem hívő világot a keleti bölcsek személyesítik meg. Az evangélium így beszél erről: „Amikor pedig megszületett Jézus a judeai Betlehemben Heródes király idejében, imé, Napkeletről bölcsek jöttek Jeruzsálembe.” /Máté 2,1./ Nem maguktól jöttek és nem csak magukért, a Lélek világossága vezette el őket Jeruzsálembe és Jeruzsálembe Betlehembe, hogy találkozzanak azzal a királlyal, aki arra a győzelmes harcra vállalkozott, amelyet nem kard és fegyver által harcolt meg, hanem a maga életének az odaadásával. Aki ennél a döntő ütközetnél úgy győzött, hogy nem átkot mondott az Őt gyalázókra, hanem így imádkozott értük: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” /Lukács 23,34./

Ez a király megígérte az övéinek, akik ebből a két nemzetségből, a hívőkből és nem hívőkből valók, hogy nem őket megosztani jött ebbe a világba, hanem a két nemzetséget egyesíteni a kegyelemben, de azt is megengedte a mennybemenetel előtt: „Nem hagyok titeket árvakul, eljövök ti hozzátok.” /János 14,18./ Az Ő visszajöveteléről így szól az Evangélium: „És akkor feltetszik az ember Fiának jele az égen. És akkor sir a föld minden nemzetsége, és meglátják az embernek Fiát eljönni az ég felhőiben nagy hatalommal és dicsőségben. És elküldi az ő angyalait nagy trombitaszóval és egybegyűjtik az ő választottait a négy szelek felől az ég egyik végétől a másik végéig” /Máté 23,30-31./ Nem azért küldi az ő szolgáit, hogy álljanak bosszút a nagypénteki kereszt kínjáért és gyalázatá-

“Maradt-e még valaki..., hogyan irgalmasságot cselekedjen Ő vele?”

/Olvasandó Sámuel II. könyve 9. rész/

Ért (mert ezt érdemelne mind a két nemzetség). Ott, a kereszt körül a választott nép és a pogányok együtt gyalázták Őt és együtt szereztek neki győzelmet. De Ő éppen azért jön vissza, hogy nyilvánvalóvá tegye mindenki számára, a jászolbölcsőt és a keresztthalált is azért vállalta, de a dicsőségében is azért jön vissza, hogy amit Dávid a Saul háza népéből az életben maradt unokával, Mefibósettel cselekedett, azt a győzelmes Jézus Krisztus megszámlálhatatlan ítéletre méltó bűnösnek, a bűnbánat után ingyen kegyelemből megadja. Ő azért jött el karácsonykor, hogy megkeresse az elveszetteket, és azért jön vissza, hogy hazavigyen minden bűnbánó bűnöst az Atya Isten kegyelmébe.

Ezért hangzik ma is minden alkalommal templomokban és templomon kívül az ígértetés szolgálatában a kereső kérdés: van-e még valaki, akinek szüksége van ennek a királynak a kegyelmére? Igen, mert Ő a könyörülő Isten!

Mefibóset életének az elrendezéséről azt olvassuk az Igében, hogy Siba, a Saul király szolgája elmondja Dávidnak: van Jonathánnak egy mindkét lábára sánta fia, aki Lódebárban van. /II. Sámuel 19, 3-4./

Akkor elküldött érte Dávid király és elhozatta őt a Mákírnak, az Ammiél fiának házából. Mefibóset eddig ideiglenes biztonságban volt a Mákír házában. Lehet, hogy ott, a volt király unokájának kijáró tiszteltben és biztonságban élt. De neki másra, többre van szüksége ennél a kegyelemkenyérnél. Akirályal kell találkoznia. Félelmetes dolog előtt áll. A találkozás azzal kezdődik, hogy Mefibóset: „arccal leborul és tisztességet tesz neki.” Ez az egyetlen biztos megoldás az ő életében, bármi más végzetes lenne. Erre itt most a Lélek tanítja meg őt, hogy aztán meg tapasztalhatta a teljes kegyelem ajándékát. Dávid azt mondja neki: „Ne félj, mert kétség nélkül irgalmasságot cselekszem veled Jonathánért, a te atyáért, és visszaadom neked

Saulnak, a te nagyatyádnak minden majorságát és neked mindenkor asztalomnál lesz ételed.” /II. Sámuel 9,7./ A győzelmes király megkereste és megtartotta az elveszettet. Igen, mert Ő ezért jött, és ezért munkálkodik ma is.

Miért íratta le az élő Isten ezt az üzenetet a Bibliába? Azért, mert sok nyomorult, béna és elrejtőzködő, Mefibósethez hasonló, tehetetlen élet van ebben a világban, akiknek szükségük van arra, hogy a bűnt és a halált legyőző Úrral személyesen találkozzanak. Azért van az Írás, a Biblia, azért hangzanak az ígértetések, hogy a sok bűnben elrejtőzködő élet meghallja a Jézus szavát: „Van-e még valaki, akinek szüksége van arra, hogy megszabaduljon a bűn rabságából és eljusson a megváltott élet szabadságára?” Ezért szól ma is a Jézus szava: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan, akik megfáradtatok és megterhelteketek és én megnyugosztalak titeket.” /Máté 11,28/

Két dolgot tehetsz te, akéhez szól az Ige üzenete: megpróbálhatsz elrejtőzni Ő előle, vagy bűneid terhével odamerészkedsz az Ő orcája elé. Emberfeletti és félelmetes vállalkozás, nagy segítségre van szükséged hozzá. Mefibósetnek Siba segített, hogy a megbocsátó, irgalmasságot cselekvő Dávid elé kerüljön. Neked nagyobb segítő van, az Isten Lelke. Csak merd és akard elkérni ezt a segítséget, és akkor meghallod az Úr szavát: „Ne félj, mert megváltottalak, neveden hívtalak, enyém vagy.” /Ésaiás 43,1./ Ez a segítő erő, a Lélek megtanít arra, amit Mefibóset tett: bűnbánó szívvel arccal borulni, és tisztességet tenni a győzelmes Úrnak. És akkor meghallod az Ő kegyelmes végzését: „Irgalmasságot cselekszem veled, és neked mindenkor asztalomnál lesz ételed”.

Ne késlekedj: ma még lehet, ma még szabad. Borulj le a kereszt alatt.

GÉCZY TIHAMÉR
református lelkipásztor,
Debrecen

Vízkereszt misztériuma

A Jordán melléke sík, kietlen vidék. Nincsenek rajta falvak, sem növényzet. Nincsenek itt a sivatagra jellemző homokbuckák, hanem csak kopár föld látható, telehintve kövel és kőomladékkal, amilyenek az áradmányos területek árvíz után. Ez a judeai pusztaság.

A Jordán, amely lassan folyik északról dél felé, igen lapos partú folyó. A víz mélysége oly sekély, hogy látszik a medre. Mélysége nem több másfél méternél. Szélessége húszméternyi lehet. A folyó vízének színe kék, de enyhén zöldes árnyalatú a partok közelében, ahol a talaj nedvessége miatt zöld sáv húzódik, és ettől felvidul a szem, amely elfáradt a folyó mellett elterülő köves, homokos kietlenségtől.

A Jordán mellett béke honol, valami egészen különös, a megszokottnál nagyobb béke. Ez a hely szinte az angyalok röpködését és a mennyei hangokat juttatja eszünkbe. Itt az Isten beszél a lélekhez.

Igen, itt ebben a környezetben kapta meg Keresztelő Szent János, a legnagyobb próféta, Istentől az üzenetet: „Akire látod, hogy leszáll a Lélek és rajta is marad, az majd Szentlélekkel fog keresztelni.” (Jn 1,33.)

János az Isten országának fenyegető eljövételét kezdi hirdetni, azaz annak az országnak az eljövételét, amelynek az Isten Fia lesz a Királya. A bűnbánatot prédikálja, mert csak

a megtértek, azok, akik hátat fordítanak a rossznak, hogy visszaforduljanak Isten felé, csak ők részesülhetnek az országból: „Tartsatok bűnbánatot – ismétli szüntelenül –, mert közel van az Isten országa!” Mindazokat, akik megtértek az Úrhoz, úgy készítette fel az Isten országába való belépésre, hogy lemosta róluk bűneiket, bemeztette őket a folyó vízébe, „megkeresztelte” őket a Jordánban.

Az emberek sokasága jön hozzá Palesztina különböző vidékeiről: Judeából, Galileából és Szamariából. Vannak közöttük szegények és gazdagok, sőt még farizeusok is díszes ruhákban – bojtokkal és szalagokkal. És egy napon megjelenik nála Jézus.

Lassan közeledik egy keskeny úton, amely a Jordánt szegélyező füves, árnyas part mentén húzódik. Jézus egyedül jön. Lassan lépkedve közeledik, János háta mögött. Zajtanul jön, és közben hallgatja a pusztai Vezeklőjének mennydörgő hangját. A tömeghez beszél, és ez nem nyájas prédikáció. Keresztelő János beszédében és mozdulataiban annyira heves és szigorú, hogy megérdemli a villám, förteteg és földrengés nevet.

Jézus olyan, mint egy a sok ember közül, akik azért jöttek Jánoshoz, hogy keresztelje meg őket és fölkészüljenek, hogy tiszták legyenek a Messiás érkezésekor. Semmi sem különbözteti meg Jézust a többiekől. Ruhája után ítélve olyan, mint a nép fia, modorát és szépségét tekintve előkelő, de semmi isteni jegy nem különbözteti meg a tömegben.

De János megérzi Jézus különös lelki kisugárzását. Megfordul, és azonnal megtalálja a kisugárzás forrását. Lendületesen leszáll az emelvényül szolgáló kötömről, és gyors léptekkel Jézus felé megy, aki a csoporttól néhány méternyre megállt és egy fatörzshöz támaszkodott.

Jézus és János egy pillanatra mereven nézik egymást. Jézus a maga végtelen szelíd kék szemével, János a maga szigorú koromfekete, villámokat szóró tekintetével. A ket-

Vízkereszt misztériuma

■ tő, így közelről látva őket, egymásnak ellentéte. Mindkettő magas – ez az egyetlen hasonlóság –, de minden másban igen különbözőek. Jézus szőke és hosszú haja rendezett, arca elefántcsont-fehér, szeme kék, ruhája egyszerű, de méltóságteljes. János borzas, sima és egyenetlen hosszúságú, fekete haja a vállára hull. Gyér, fekete szakállá szinte az egész arcát beborítja, de ez nem gátolja meg, hogy észrevegyék, orcái beesettek a böjtöléstől. Láiban égő szeme is fekete. Bőre sötét és napbarnított. Félig mezítelen. Téveszörből készült ruhája, amelyet derékban bőrvön fog össze, csak a törzsét takarja, és alig ér sovány csipője alá, fedetlenül hagyva a jobb oldalon a bordáját. Olyanok ők ketten, mint egy vadember és egy angyal közelről nézve.

János, miután kutatóan nézett rá szúrós tekintetével, felkiált: „Íme, az Isten Báránya! Hogy van az, hogy az én Uram eljön hozzám?”

Jézus nyugodt hangon válaszolja: „Hogy elvégezzem a bűnbánati szertartást!”

„Soha, Uram! Nekem kell hozzád mennem, hogy meg-szentelődjem, és Te jössz én-hozzám?”

Jézus pedig – egyik kezét rátéve a fejére, minthogy János meghajolt Jézus előtt – így válaszol: „Engedd, hogy úgy tegyek, mint akarok, hogy beteljesedjék minden igazság, és szertartásod magasabb rendű titok kezdetévé váljék, és tudtul adassék az embereknek, hogy az Aldozat a világban van!”

János olyan tekintettel néz rá, amelyen egy könnycsepp tesz szelíddé, és elindul Jézus előtt a part felé. A parton Jézus leveszi köpenyét és kötötét, aztán belép a vízbe, ahol már ott van János. János úgy kereszteli meg, hogy a fejére önti a folyóvizet, amit egy kagylóval merített. Ezt a kagylót a Keresztelő derékóvére függesztve hordta.

Amikor János megkereszteli Jézust, „látja, hogy a Lélek, mint galamb leszáll az égből, és rajta marad”. Ez a várva várt jel. Tehát Jézus az, aki Isten Lelkével van felkenve, Jézus

a Krisztus: és íme a mennyből szózat hallatszik: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem”.

János megértette, János felismerte a Messiást, a Krisztust és tanúságot tesz róla, hogy az ígértet beteljesedett, hogy a Messiás eljövele megvalósult.

Igy szól a tömeghez: „Láttam és tanúskodom róla, hogy Ő az Isten Fia (Jn 1,34.). Majd így folytatja: „Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit”, ekképp foglalva össze előre a Messiásnak, a világ bűneiért szenvedő szolgának, feláldozott bárányának a küldetését.

Jézus valóban a Bárány. Bárány a teste hófehérségében, viselkedése szerénységében, tekintete szelídségében.

A názáreti Jézus ténylegesen megkeresztelkedésekor nyilatkozott meg úgy a világnak, mint Isten Fia. Ekkor hittek benne az első tanítványok, vagyis ismerték fel benne a várva várt Krisztust.

De Jézus megkeresztelkedése még kinyilatkoztatja nekünk Isten nagy titkát – a Szentháromságot is. Valóban, ahhoz, hogy Jézus Isten Fia legyen, kell valaki, aki felkenje Őt – ez az Atya és kell valaki, aki a kenet legyen – ez a Szentlélek, aki rajta nyugszik.

Amikor Jézus a Jordán vízében keresztelkedik, Keresztelő János látja Krisztust, akin a Szentlélek galamb képében nyugszik, és hallja az Atya hangját, mely Jézust szeretett Fiának nevezi – ekkor János felismerte az egy Istent a három Személyben. Tehát a Jordánnál jelent meg a világtörténelem során egyszerre a három isteni Személy: az Atya, a Fiú és a Szentlélek – a Szentháromságú egy Isten. Ez a Vízkereszt misztériuma.

Az egyház január 6-án ragyogó pompával szenteli meg a folyók vizét mindenütt a világon és ünnepli Jézus megkeresztelkedését: ez a Vízkereszt – görögül Epifánia vagy Teofánia –, az isteni Háromság megjelenésének a nagy ünnepe.

HRABÁR TAMÁS,
benei görög katolikus
lelkész

A nyomdász szakma becsülete

Lehoczky Tivadar „Beregvármegye monographiája” című művében megemlíti, hogy Beregszászban az első nyomdát 1846-ban Deák Györgyalapította, aki arról volt nevezetes, hogy ő találta fel a festéknek henger segítségével való felvitelét a nyomtató formára. 1880-ban Nagy Lajos és Sallay Gyula vette meg nyomdáját, amelyet rövidesen új berendezésekkel, gépekkel szereltek fel. A szerző szerint ez volt az első nyomda Beregvármegyében, Munkácson például Blayer Pinkász csak több mint húsz év múlva, 1868-ban nyitotta meg nyomdáját, amelyet aztán társa, Grósz Ignác 1880-ban jelentősen kibővített.

Sallay Gyula egyébként nemcsak nyomdatulajdonosként írta be a nevét Beregszász történetébe: részt vett a Beregszászon megjelenő lapok szerkesztésében is. Akárcsak Janka Sándor, Matasovszky Béla, Hitter Ferenc, Belényesi András, Kóródy Zoltán, Radics Mihály, Kertész Éde, ő is tagja volt az 1871-ben alapított és 1919-ig folyamatosan megjelenő Bereg c. lap szerkesztő bizottságának. Nyomdájában jelent meg 1912-től 1922-ig Zombory Zoltán és Bakó Gábor szerkesztésében a Beregi Hírlap.

A Beregi Református Egyházmegye 1923-ban Beregszászban a Kálvin téren nyomdát alapított, amely újságokon kívül naptárakat, zsolttáros könyveket is nyomtatott. Sajnos nem részesült kellő anyagi támogatásban, ezért még a református egyházmegye hivatalos lapját is Nagykaposon nyomtatták. 1928. január 1-jén a Beregi és Máramaros-Ugocsa Református Egyházmegye felhívással fordult a lelkészekhez, a módosabb hívőkhöz, kérve, hogy jegyessenek 200 koronás címletű

részvényeket a nyomda fenntartásához. A gyűjtés eredményesnek bizonyult, a részvények értékesítéséből jelentős összeg folyt be, amit aztán a nyomda műszaki felszerelésének javítására, új gépek beszerzésére fordítottak.

Beregszászon a Haladás nyomda volt a legjobban felszerelve: újságokon kívül könyvek kiadására is vállalkozott. Kiadványai ma már ritkaságoknak számítanak, egy részük azonban megtalálható a Kárpátaljai Alami Megyei Levéltár tárlóiban. Ebben a nyomdában nyomtatták 1924–1927 folyamán a Bakó Gábor és Kovách Béla szerkesztette Kárpátaljai Magyar Gazdát, később a Ruszinszkoí Magyar Gazdát, a Kárpáti Futárt és a László Ernő szerkesztésében megjelenő Jövő című hetilapot. 1927-ben indult az Egyetértés – Beregszász, Huszt, Ilosva, Nagyszőlős, Técső és Rahó ipartestületeinek magyar nyelven megjelenő hivatalos lapja. Beregszász a csehszlovák megszállás alatti években a kárpátaljai magyar újságírás fellelőjére volt, nem véletlen, hogy 1926. szeptember 13-án itt tartották meg a Csehszlovákiai Magyar Újságíró Szindikátus alakuló közgyűlését. Elnökségének beregszászi tagjai lettek dr. Kertész Mórné, Vincze Hugó, dr. Polchy István, László Andor és Limbach Emánuel. A közgyűlés adakozásra szólította fel az olvasókat, arra kérte őket, hogy évi egy napi jövedelmüket áldozzák a kárpátaljai magyar újságírás támogatására.

A Haladás nyomdában adták ki többek között a Beregvidéki Szőlősgazdák Szövetkezetének Alapszabályát, a Beregmegyei Irodalmi és Műpártoló Egyesület Alapszabályát, a beregszászi Pro Libertate szabad-

A nyomdász szakma becsülete

■ kőműves páholy kiadványait, a beregszászi hegyközség rendtartását, a Beregszászi Ipartestület Alapszabályát, Halász Ferenc „Beregvármegye népoktatásügye az 1876–1896. években” című könyvét és sok más, ma már könyvritkaságnak számító kiadványt.

1945-ben államosították a beregszászi nyomdákat, berendezésüket a mai Rákóczi-téren lévő nyomda helyiségeiben gyűjtötték össze. Igazgatóvá Juhász Béla nyomdatulajdonost nevezték ki. Legfontosabb feladata a járási lap kibocsátásának megszervezése volt.

Juhász Béla Munkácson született, ott sajátította el a nyomdász mesterséget. Az egykori Bocskai (ma B. Hmelnyickij) út elején megnyitott nyomdája a legjobbak közé tartozott Beregszászon.

Elsőnek Gyűrűk József gépmestert nyerte meg, aki Kassán sajátította el mesterségét. Sajnos, többképzett nyomdász nem maradt a városban. Juhász Béla jó érzékkel válogattak a fiatalok közül azokat, akik aztán egész életükre eljegyezték magukat a nyomdász mesterséggel. Türelmesen tanította őket, átadta nekik gazdag tapasztalatát.

A járási lap 1945. december 2-án megjelent első számát Juhász Béla még egyedül, kézzel szedte ki. Minden betűt egyenként kellett kiemelni a betűszekrény megfelelő rekeszből, beilleszteni a sorolóba, kizárni, majd beilleszteni a cikkbe. Ez bizony igen nehéz és nagy türelmet igénylő munka volt. Nem kevesebb gondot okozott a cikkek javítása, korrigálása sem. Ár segítségével ki kellett emelni a rossz betűket a sorokból, berakni a betűszekrény megfelelő rekeszeibe, kiemelni, majd helyükre rakni az új betűket. Közben előfordult, hogy a sorok összedőltek, ilyenkor egyszerűbb volt újból kiszedni a hibás szöveget.

Nagy esemény volt, amikor a nyomda sorszedő gépet, úgynevezett Linotypet kapott. Ez megkönnyítette és meggyorsította az újság szedését, bár a szöveg korrigálása továbbra sem volt könnyű. A Linotyp ólomötvözetből sorokat öntött. A mettőr (tördelő) feladata volt hasábockba rendezni (tördelni) a szedést, címeket szedni hozzá.

A korrigálás továbbra is nehézkes, nagy türelmet igénylő

munka volt, ugyanis ha a sorban akár egyetlen hiba is volt, át kellett szedni és újból kiönteni azt. Időt rabló munka volt ez!

Juhász Béla több gépszedőt tanított meg mesterségére. Közülük a legtovább, egészen nyugdíjas koráig, Rontó Elemér dolgozott szedőgépen. A sajnos, korán elhunyt Tökei Gyula virtuózként tudta tördelni az oldalakat, berakni a korrektúrákat, munkáját több értékes találmányával könnyítette meg. Az oldalakat levonás előtt spárgával kellett kikötni, ami elég hossza-

gépet kapott, szinte napok alatt sajátította el kezelésüket. Zseniálisan értett a gépekhez! Egy ízben a rotációs nyomdagép meghibásodott, Lembergől mérnököt hívtak javítására. Napokon keresztül kereste az üzemzavar okát, többször is szétszedte és összerakta a gépet, végül is dolgavégezetlenül távozott. Vencel egy szombati napon beült a gép mellé, addig mesterkedett, amíg el nem indult. Soha többé nem kellett senkit hívni a javításához! Az ő tanítványa volt Debreceni Dezső gépmester, aki tanítómesterének nyugdíjba vonulása után évekig nyomtatta a járási lapot.

dalmas dolog volt. Tökei Gyula sokat gondolkodott azon, hogyan lehetne gyorsabbá tenni ezt a műveletet. Gurniból, feszítő csattból egyszerű alkalmazhatóságot fabrikált, így egyetlen mozdulattal biztonságosan lehetett rögzíteni az oldalt levonás előtt. Találmányát szabadalmaztatta, rövidesen Kárpátalja minden nyomdájában meghonosították. Répásy Gyula és Miskai István kézi szedők, a nyomda két őrege, közkedveltségnek örvendtek a nyomdában, sokat évdtek egymással, de azért jó barátok voltak.

A járási lapot az első években egy csaknem százéves Albertgépen nyomták (ez a Matuzsálem-korú gép egyébként még ma is üzemképes!). Gépmester Gyűrűk József, berakók Barna Mária és Popovics Júlia voltak, mindannyian szakmájuk igazi mesterrei. Barna Manyi, amikor a magasnyomást síknyomás (ofset) váltotta fel, elsajátította a könyvkötő mesterséget is.

Az ötvenes évek közepétől dolgozott a nyomdában gépmesterként Balazsi Vencel. Amikor a nyomda a régi jó öreg Albert-gép helyett először egy rotációs nyomdagépet, majd később egy csehszlovák gyártmányú Dominant ofset nyomda-

néhány jó vicc a tarsolyában, amelyeket nagyon ízesen tudott előadni. Szoros barátság fűzte a szerkesztőség munkatársaihoz, jó tanácsaival sokat segített munkájukban.

Egyetlen hobbija a labdarúgás volt. Hosszú éveken át ő volt a járási játékevezető testület elnöke, köztársasági rangsorolású bírónak sok nevezetes labdarúgó-mérkőzést vezetett.

Fiai emléktáblát helyeztek el apjuk tiszteletére a nyomda falán, amelyet a nyomdászok minden év májusában, Juhász Béla halálának évfordulóján megkoszorúznak. Családjuk karácsonykor ajándékokkal kedveskedik a nyomda veterán dolgozóinak. Alapítványt hoztak létre a veterán nyomdászok anyagi támogatására. Sajnos, a 40-es évek régi gárdájából már csak Rontó Sándor dolgozik a nyomdában. Több mint hatvan éve megszakítás nélkül! Mái Juhász Bélát tartja tanítómesterének.

De hű maradt választott szakmájához Kutasi Erzsébet, Csokulj Olga és a nyomda többi veterán dolgozója is.

A mai nyomda már alig hasonlít a régihez. Eltűntek a betűszekrények, a sorvágó gépek, a tördelőasztalok, a kefelevonatot készítő gépek, egy évvel ezelőtt pedig leszerelték a két szedőgépet is. Ma már a szedést, az oldalak tördelését, a korrektúrákat számítógépen a szerkesztőségek munkatársai végzik, csak a nyomtatás maradt a nyomdára. A nyomdász mesterség sokat veszített becsületéből, eredetiségéből, sajnos, ma kevésbé vonzó a fiatalok számára. A veterán nyomdászokra azonban még sokáig emlékezni fogunk!

CSANÁDIGYÖRGY

A felvételeken: a nyomda épülete; Juhász Béla emléktáblája a beregszászi nyomda falán; az Albert nyomdagép.

Méltatták az idősek világnapját

A Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete az idősek világnapjának tiszteletére ünnepi összejövetelt tartott a Namény étteremben.

Imre Margit, az egyesület elnöke köszöntötte a megjelenteket, többek között a Hajdúszoboszlóról érkezett Vörös Sári Magyarnóta Egyesület tagjait, Drágánné Szabó Eszter és Drágán Lajos előadóművészeket, Sherczer Károlyt, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának konzulját, Gajdos Istvánt, Beregszász polgármesterét, Horkay Sámuel, a KMKSZ városi szervezetének elnökét, Pirigy Béla, a BMKSZ elnökét, a megjelent Vörke-parti öregdiákokat, a Rákóczi Szövetség beregszászi járási szervezetének elnökségi tagjait, valamint a fiatalabb generáció képviselőit a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumból.

Az elnök asszony külön köszöntötte a keres születésnapjukat ünneplő klubtagokat, valamint az 50. házassági évfordulójukat ünneplő Harsányi Évát és Harsányi Ferencet.

Ünnepi beszédében Imre Margit úgy fogalmazott, hogy a mostani összejövetelen az idősek világnapja mellett a magyar nótán keresztül szeretnének tisztelni a magyar nyelv éve előtt is. Mint mondta, a magyar nóta a legőszintébb hangon szól a magyar emberek örömről, bánatáról, a szerelemről és az elmúlásról egyaránt. A dalnak mindig közösségmegtartó ereje volt és van.

Ezen gondolatokat folytatva, a magyarországi vendégek nevében Drágánné Szabó Eszter üdvözölte az egybegyűlteket.

Sherczer Károly a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusa nevében mondott köszöntőt. Mint mondta, egy társadalom érettségét, fejlettségét az mutatja, hogyan bánt az idő-

sebb állampolgáraival. Sajnálatos módon a mostani rohanó világban egyre kevesebb figyelmet fordítunk rájuk, éppen ezért igen jelentős szerepük van a nyugdíjaskluboknak, amelyek életvidámnak tudják megtartani tagjaikat.

Gajdos István köszöntő szavaiban példaértékűnek nevezte a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének tevékenységét, közösségformáló munkáját, és további kitérőt, jó egészséget kívánt a tagoknak.

Horkay Sámuel felszólalásában Szepesi Attila beregszászi származású költő-író szavait idézve jellemezte a beregvidéki ember mentalitását, ami átsegíti olyan nehézségeken is, amelyekkel a szerencsésebb történelmi múltú társadalmak sohasem szembesülnek. Követendő példaként említette a térség nyugdíjasait, akik a problémáik ellenére is tudják, mi az öröm, és ezt közvetítik a felnövekvő generáció felé is.

Csanádi György a Vörke-parti öregdiákok nevében köszöntötte a jelenlévőket, és röviden ismertette az egyesület megalakulásának történetét.

Weinrauch Katalin író-nő köszöntő szavaiban annak a reményének adott hangot, hogy a magyar szót nemcsak a nyugdíjasok tartják meg és ápolják a Beregvidéken, hanem a felnövekvő gyermekek is örökségül kapják azt.

Az ünnepi köszöntők elhangzása után a nyugdíjasok himnuszának eléneklésével vette kezdetét a műsor, amelyen a nyugdíjasklub kórusa beregvidéki magyar dalokat adott elő, ezt követően a jó hangulatról a hajdúszoboszlói Drágán Lajos-Szabó Eszter előadóművész-házaspár, valamint a Vörös Sári Magyarnóta Egyesület gondoskodott.

MOLNÁR BERTALAN

JUBILEUMI KÓRUSTALÁLKOZÓ TÉCSŐN

Husadik alkalommal rendezték meg Técsőn, a Felső-Tisza-vidék "fővárosában", a városi kultúrpalotában, az immár hagyományos Aranyősz Kórustalálkozót. A határokon átfelölő eseményen ezúttal 14 együttes vett részt.

Arra kértem Bányász Erzsébet főszervezőt, röviden számoljon be arról, mit kell tudni a kórustalálkozó történetéről.

– Az első találkozót 1989-ben tartottuk a Hollósy Simon Kör rendezésében, hat együttes részvételével, a Zenit gyár impozáns klubtermében. Enkor csak élvezője voltam az eseménynek. Mivel minket, técsőieket is utolért a sajnálatos „magyar betegség”, az „osztódással szaporodás”, megalakult a Tiszavirág Egyet, amelynek 1994-től vezetője vagyok. Egyetünk a lebonyolítója a kórustalálkozóknak a helyi és megyei magyar szervezetek közreműködésével. Már akkor eldöntöttem és tagtársaim egyetértettek velem: mellőzünk mindenféle politikai színezetet, csakis a művészettel foglalkozunk, azon túl, hogy mint nyugdíjas egyesület végezzük vállalt kötelezettségeinket.

– *Bővült a kórustalálkozóknak előadott művek repertoárja, hiszen korábban a Tisza menti települések együttesei a helyi népdalokra és nótákra helyezték a hangsúlyt.*

– Így van, az eltelt évek során színesedett, bővült az együttesek műsora, táncscsoportok, szolista, versmondók gazdagítják azt. Örömdetes tény: az egyház is mellénk állt, vezetői, működvelő előadói rendszeres résztvevői találkozóinknak, a járás vezetősége is segítségünkre van.

– *Ismereteim szerint átlag 12–16 együttes, szolista szerepel a műsoron. Honnan érkeznek?*

– A legtöbb vendég kárpátaljai, de minden évben jönnek az anyaországi barátaink, és más évek óta Máramarosziget is képviselteti magát. Örömteli tény, és ez egyben minősítés is, hogy vannak együttesek, amelyek már 20 éve „hajazónak”. Hogy csak néhányat említsék: az aknaszlatinaiak, a dédaiak, a munkácsiak, a beregszásziak, a szürteiek, a záhonyiak.

– *Túl az együttélés felemelő érzésén, a művészet tiszteletének élvezetén, senki nem tér haza tárgyiról emlékek nélkül.*

– Természetesen szponzori segítséggel, pályázati támogatással mindenkinek kedveskedünk valamivel: emléklapot nyújtunk át, az idén például minden fellépő egy-egy Hidi Endre-kerámiát kapott ajándékba. Mindezt közös vacsorával tesszük meg emlékeztetésebbé.

– *Amatőr együttesekről van szó, de hallva-látva a gazdag műsort, már-már hivatásos színvonalról is beszélhetünk.*

– A szakembereknek is ez a véleményük. Anélkül, hogy a teljességre törekednék, meg kell említeni az idén fellépő, Szikora Csilla vezette 17 tagú, 1986-ban alakult és 1988-ban Ukrajna népművésze címmel kitüntetett téglási Rózsa népdalegyüttest, a Ladányi Katalin vezényelte beregszászi főiskolai vokálegyüttest, a máramaroszigeti Jóna Bálint gitáros előadóművészt, de a Popovics Mária vezette szakolyi Hajnalcsillag asszonykórust is.

– *Említetted, hogy a kórustalálkozót az általad vezetett nyugdíjasklub szervezi, de gondolom, a tagság nemcsak ezzel foglalkozik.*

– Igen, ez így van, igyekszünk hasznossá tenni magunkat a találkozó közötti időszakokban is: anyaországi, helyi meghívásoknak teszünk eleget, részt veszünk különböző hasonló rendezvényeken, pályázatokon nyert támogatással alkalmunk volt pihenni Hajdúszoboszlón, Berekfürdőn, Pécsen, felkerestük az anyaország nevezetes helyeit.

– *Kérlek, ismételd meg a jubileumi találkozó elhangzott megnyitó beszéded egyik mottóját is beillő – gondolatát.*

– Azt szeretném, hogy húsz év múlva is legyen Técsőn Aranyősz.

– *Így legyen! Köszönöm a beszélgetést.*

SZÖLLŐSY TIBOR
Técső

Színek és formák, lobogásban

A közelmúltban a Tiszapéterfalvai Képtár kiállítótermében ünnepélyes keretek közt nyílt tárlat Prófus Marianna, a népművészet mestere beregi szötteseiből, valamint Réti János képzőművész grafikáiból.

A rendezvény résztvevőit Borbély Ida, a Tiszapéterfalvai Képtár és a Tiszaháti Tájmuzeum igazgatója köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Bacskai József, a beregszászi konzulátus főkonzulja, Dupka György, a MÉKK elnöke, Tóth Bálint, az UMSZ Nagyszőlősi Járási Központjának elnöke, Volodimir Misánics, a Megyei Művelődési Ház módszerésze.

Dupka György beszédében röviden ismertette mindkét művész életét, pályafutását. Prófus Marianna munkásságáról szólva kiemelte, hogy a beregi szöttesek és hímzések a közeljövőben (a remények szerint) hivatalosan is az egyetemes magyar nemzeti örökség részét képezik. Szólt arról is, hogy rövidesen napvilágot lát egy, a beregi hímzések és szöttesek történetét összefoglaló kiadvány.

Prófus Marianna elmondta, hogy tevékenységét sokan támogatták, többek között Antonikné Polónyi Katalin, Ukrajna Erdemes Népművésze, valamint Horváth Anna képzőművész. Nekik köszönheti, hogy a kezdeti nehézségek ellenére kitartott a szakma mellett. Munkáiban igyekszik életre kelteni az régi beregi motívumokat.

Dupka György Réti János alkotói pályafutását

jellemezve elmondta, hogy a művész a Révész Imre Társaság tagja, emellett alapító tagja a Tiszapéterfalvai Képtárnak és a helyi alkotótábornak is. Grafikáira a mély gondolatosság jellemző. Munkáiban visszatér a legendák, a görög mitológia világába.

Klisza János festőművész szakmabeliként jellemezte mindkét alkotó munkásságát. Mint mondta, a kiállított művek – a nőiességet szimbolizáló szöttesek, és a férfias gondolkodásmódot megjelenítő grafikák – jól kiegészítik egymást.

Volodimir Misánics régi ismerőseként értékelte Réti János munkásságát. Mint mondta, a művész a legkülönbözőbb irányzatokban ért el sikereket alkotásaival. Munkáiban harmonizálnak az ukrán és a magyar festészeti vonások. Alkotásaira az eredetiség jellemző.

Az ünnepi beszédeket követően a jelenlévők megtekintették a kiállított munkákat, majd egy állófogadás keretében megbeszélhették, értékelhették a látottakat.

M. B.

Folklórfesztivált tartottak a skanzenben

A XX. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztiválnak idén a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum (skanzen) adott otthont. Az égiek is kegyeikbe fogadták a rendezvény szervezőit, a ragyogó napsütés sok látogatót csalogatott az ungvári vár melletti skanzenbe.

A fesztivált és a kézműves hagyományokat bemutató kiállítást Szabó Tibor, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet közművelődési részlegének vezetője nyitotta meg és köszöntötte a vendégeket. Brenzovics László és Revák István a köz-

mezővári népdalénekes, a Vári Művészeti Iskola hagyományörző csoportja (Bárány József), az eszenyi Ritmus és Bocskai néptáncegyüttes (Szabó Tibor), a tiszaujhelyi Barátság táncegyüttes (Boldog Melinda).

A rendezvényt népművészeti kiállítás és vásár gazdagította, amelyen bemutatták az egyes magyarok régiókra jellemző népi mesterségeket – szövés, hímzés, csuhé-, gyékény- és vesszőfonás, fafaragás, bőrművesség – és népművészeti hagyományokhoz kapcsolódó tárgyakat. A parasztházak udvarán

művelődési munkában elért kiemelkedő eredmények elismeréseként a megyei állami közigazgatási hivatal és a megyei tanács díszoklevelét nyújtotta át Ignác Mária-nak, a téglási kultúrház vezetőjének és Szabó Tibornak, az eszenyi Ritmus néptáncegyüttes vezetőjének.

A fesztiválon a magyar népzene, néptánc, népdal kincseiből adtak ízelítőt a műfaj jeles kárpátaljai képviselői. A színpadon 210 néptáncos, népdalénekes és népzene-színest mutatkozott be. Felléptek a téglási Rózsa népdal-együttes (művészeti vezető Szikora Csilla), a téglási kultúrház hagyományörzői (Ignác Mária), a nagydobronyi Himes és Virág néptáncsoprot (Hidi Anita), a beregszászi járasi Rozmaring hagyományörző együttes (Halász László), Fodor Beáta

20 kárpátaljai magyar népművész alkotásait tekinthették meg az érdeklődők. Képviseltették magukat a viski, a tiszaháti, a beregrákosi, a téglási, az eszenyi, a nagydobronyi kézművesek és népművészek. A kiállítók a népi gasztronómiai termékek széles választékát is felvonultat-ták. Sikert arattak például a különböző gyümölcsökből készített lekvárfeleségek.

A Népművészeti Múzeum kistermében Prófus Marianna, a Bereg Alkotóegyesület elnöke-nak, A népművészet mesterének beregi szötteseiből nyílt kiállítás, amelyet Zubánics László, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke nyitott meg.

A fellépők és a kiállítók az UMSZ díszoklevelét és értékes ajándékokat kaptak.

SZEMERE JUDIT

XIV. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok Mátyusföldön

A Csemadok Galántai Területi Választmányának szervezésében és Dunaszerdahelyi Művelődési Intézetének társszervezésében szeptember 16–20-a között Galántán és a környező falvakban tartották meg a XIV. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokat.

Kárpátaljáról 9 fős kulturális küldöttség vett részt a rangos eseményen. A rendezvény keretében Pereden a Csemadok megalakulásának 60. évfordulója alkalmából ünnepi közgyűlést tartottak, ahol Hrubík Béla elnök köszöntőjét követően kitüntették azokat a közművelődési aktivistákat, akik az elmúlt időszakban kiemelkedő köztevékenységükkel segítettek a kulturális szervezet munkáját. A szlovákiai és magyarországi kormányzati tisztviselők köszöntői után a Kárpát-medencei Kulturális Napok programjainak résztvevői színvonalas műsorral kedveskedtek a közönségnek. A nézők vastappsal honorálták Filep Anita és a Dobronaki Nótázók produkcióját, akik Horváth Sándor megzenésített verseit adták elő.

A XIV. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok programjait a Galántai Polgármesteri Hivatal aulájában nyitották meg, ahol a szervezők egy kis ízelítőt adtak a Csemadok 60 esztendőös tevékenységéből. A megnyitó ünnepség a galántai Szent István király római katolikus templomban folytatódott, ahol Horváth Sándor „Mert a haza nem eladó...” kezdetű versének eléneklésével Filep Anita sokak szeméből kicsalta a könnyeket (a képen).

A kárpátaljai küldöttség tagjai valamennyi szakmai csoport munkájából kivették a részüket, illetve több kiállításon és előadáson is bemutatkoztak. Nagyfődémesen Réti János és Fuchs Andrea grafikáit mutatták be, Nemeskosúton Zubánics László „Kárpátalja ezredéves kincsei” című fotókiállítását, Felsőszelín pedig Prófuszt Marianna beregi szötteseit tekinthették meg a helyiek. Filep Anita versének több helyszínen – Galántán, Jókán, Királyréven, Pereden – aratott nagy sikert. Zsigárdon az ungvári magyar tévések dokumentumfilmjét vetítették le. A szakmai programokban és képzésekben részt vettek Szabó Tibor, a Ritmus táncegyüttes művészeti vezetője és tanítványai: Bajusz Richárd és Kiss Erika, akik több helyszínen is felléptek. Ifj. Juhász Sándor és Nagy Szabina Alsószelín az ifjúság közművelődési képzésének lehetőségét tanulmányozta egy tudományos tanácskozási keretében.

Az ünnepség záró rendezvényén az északi Felvidék (Kárpátalja) jókívánságait Zubánics László, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke és Dupka György, a MEKK elnöke tolmácsolta. A Csemadok fennállásának 60. évfordulója alkalmából számos szervezet, intézmény és magánszemély vehette át az országos szervezet díszoklevelét. Ebben a megtiszteltetésben részesült a Csemadok társ-szervezete, a MEKK is.

Az ünnepség végén a szervezők úgy döntöttek, hogy a XV. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napokat 2010-ben Kolozsváron rendezik. A program résztvevői az alábbi nyilatkozatot fogadták el:

„A közel másfél évtizedet felölelő rendezvény mára bebizonyította a létrehozók eredeti szándékának helyességét, hogy magyarként mindannyian szükségét érezzük nyelvi, kulturális és szellemi összetartozásunknak.

Ez a néhány nap nem csak lélekben emelte fel a résztvevőket, de üzenetében is egyértelművé tette, hogy azok az értékek, amelyeket az egyes országokban élő magyar nemzeti közösségek képviselnek, éppúgy gyarapítják az egyetemes magyar kultúrát, mint az adott országok kulturális sokszínűségét, és hozzájárulnak az egymás mellett élő népek barátságához, józan emberi magatartásuk erősítéséhez.

Együttlétünk ideje alatt ismételtén tudatosítottuk, hogy nemcsak a nyelvünkben és kultúránkban létező értékek kötnek össze bennünket, hanem azok a sérelmek és jogsértések is, amelyek közösségünk tagjait és csoportjait mind gyakrabban érik.

A résztvevő kulturális ernyőszervezetek képviselői minden történet ellenére egyértelműen kinyilvánítják, hogy saját és gyermekeik jövőjét továbbra is a szülőföldjükön képzelik el. Látják az itt élő népek egymásra utaltságát, és vallják, hogy csak egymás kölcsönös tisztelete és egyenjogúságának elismerése alapján képzelhető el a Kárpát-medence népeinek felemelkedése.

Meggyőződésünk, hogy a térség országaiban élő őshonos nemzeti kisebbségek problémája nemcsak az adott országok belügye, hanem összeurópai ügy is.

AXIV. Kárpát-medencei Magyar Kulturális Napok résztvevői továbbra is vallják az európai kulturális sokszínűség fontosságát. A fentiek jegyében elengedhetetlennek tartják az érintett kormányok és az európai intézmények hatékony intézkedéseit.”

FOGARASI

Ha Ugocsa, akkor könyvesbolt

15 percig álltam a nagyszőlősi Ugocsa könyvesbolt bejáratával szemben. Számoltam a belépőket, miközben gyönyörködtem az épületben és örömmel fedeztem fel az ablakokban a muskátlikat. Csütörtök délelőtt volt, egy negyedóra alatt 12 érdeklődő lépett át a bolt küszöbét.

Tóth Márta, aki 1999-től dolgozik az üzletben, kedves mosollyal fogadott és üdvözlés után azonnal a „tárgyra” tért:

– Mi érdekl, mit ajánlhatok, mert vannak újdonságaink is.

– Köszönöm, hadd nézzek körül, hadd mérjem fel a „terepet”, míg kiszolgálja az előttem érkezett hölgyet.

Aztán a vásárlóval is beszédbe elegyedtem, megkérdeztem, milyen gyakran keresi fel a boltot?

– Általában havonta, mert akkor érkeznek az újabb könyvek, de be szoktam térni máskor is, válaszol ki nem mondott kérdésekre, mert ennek az üzletnek hangulata van, hála az itt dolgozóknak, és a tulajdonosoknak.

Nagy Kovács Katalin, az üzlet tulajdonosa, és édesapja, dr. Kovács Elemér, valamint a már említett Tóth Márta eladó mindent megtesznek azért, hogy az ide betérő valóban jól érezze magát. A kínálat szinte minden igényt kielégít: megvásárolhatják a könyvbarátok a kárpátaljai magyar irodalom képviselőinek könyveit, irodalmunk klasszikusainak műveit, a gyermek- és a világirodalom remekait, vehetnek útikönyveket, szótárakat, térképeket. Kaphatók itt népművészeti alkotások is: hímzések, kerámiák, agyagba álmódott remekek.

– Kovács Elemér rendszeresen visz könyveket a szórványban élő magyarsághoz is: Rahóra, Körösmezőre, Gyertyánligetre, bárhová, ahol igény van az írott magyar szóra – folytatja Tóth Márta. – Hamarosan Ungváron is lesz hasonló könyvesboltunk.

– Csak magyarok a vásárlók?

– Nem. Turistaszezonban sok a külföldi vásárló: hollandok, angolok, németek, csehek, akik többnyire a Kárpátalját, azon belül Ugocsát reprezentáló kiadványokat vásárolják.

Levesz az egyik polcra egy tetszetős külsejű, vasos kötetet, amelynek címe: „Nagyszőlős, a világ közepe”, majd mutatja „A vármegyék könyve” sorozat legfrissebb kötetét, amely szemet gyönyörködtet.

Búcsúzóul még megkérdeztem:

– Tartanak a könyvesboltban irodalmi esteket, író-olvasó találkozót?

– Az összejövetelekre elsősorban a beregszászi könyvesboltban kerül sor, de erről inkább az illetékest, Nagy Kovács Katalint kellene megkérdeznie...

A tulajdonost, a sokak által ismert néprajzkutatót azonban ezúttal nem sikerült elérnem: megtudtam, hogy fiatal édesanyaként otthonában élvezzi az anyaságot, amely ugyancsak fontos hivatás. Természetesen az irodalombarátokról sem feledkezik meg: mint hallottuk, a Kovács család hamarosan Ungváron is nyit egy magyar könyvesboltot.

SZ. T.

VÁRJÁTEKOK A RÁKÓCZI-SASFÉSZEKBE

A közelmúltban mintegy hét évszázados időutazásnak lehettek szemtanúi mindazok, akik ellátogattak a munkácsi várba: a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának kezdeményezésére várjátékokat rendeztek a Rákóczi-sasfészek középső udvarán.

A több száz fős közönséget a megnyitón Lengyel Zoltán, Munkács város polgármestere köszöntötte, aki azon reményének adott hangot, hogy a program hagyományossá válik, és hozzájárul a munkácsi vár hírnevének öregbítéséhez az ukrainai és a magyarországi turisták körében.

Sziklavári Vilmos főkonzul beszédében köszönetet mondott a város vezetőségének és a vármúzeum igazgatóságának a segítségért, illetve a támogatásért. A diplomata utalt rá, hogy nem kis nehézségekbe ütközött a várjátékokban szereplő magyarországi társulatok középkori harci eszközeinek a magyar–ukrán határon történő átjuttatása.

A családi nappal egybekötött hétvégén, amelynek szervezésébe bekapcsolódott az Összefogás a Kárpátaljai Magyar Családokért Egyesület is, elsőként a visegrádi palotajátékok lebonyolításáról is nevezetes Szent György Lovagrend mutatkozott be. Cseke László, a lovagrend katonai hagyományörző tagozatának vezetője bemutatta az egyik legkorábbi, királyi alapítású lovagrendet.

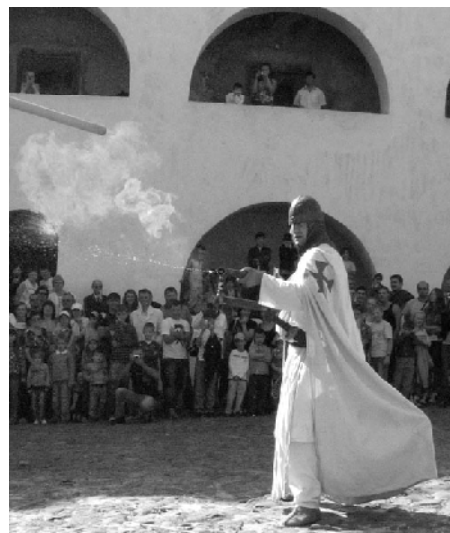
A Szent György rend statútumát 1326. április 24-én, Szent György napján Károly Róbert király Boleszló esztergomi érsek és a magyar püspöki kar jelenlétében hozta nyilvánosságra Visegrádon. A lovagok vi-

lági és egyházi szolgálatokat egyaránt elláttak. Feladatuk volt a kereszténység védelme, az ünnepek fényéről való gondoskodás, a gyengék, a szegények és az elesettek védelme, támogatása. Ők szervezték meg a király és az udvartartás szereplőinek biztonságát, ők őrizték az 1323-ban a visegrádi fellegrádba szállított Szent Koronát, emellett a lovagi tornákon ők látták el a király kíséretét és a szabályok megtartásának ellenőrzését. A rend alkotmányát 1990-ben régi szellemében, de a 20. század vége követelményeinek megfelelően felújították. A lovagrend több területen tevékenykedik: hagyományápolás, ezen belül a történelmi évfordulók megünneplése, a középkori kutatások elősegítése és publikálása; oktatás, tudományos összejövetelek szervezése; lelki gondozás; adományok és segélyek gyűjtése.

A lovagok bemutatót tartottak egyéni és csoportos hadviselésből, harcoltak íjjal (magyar reflexíj és angol „hosszúíj”), számszeríjjal, karddal, lándzsával.

A program második részében a miskolci Milites Christi Templarius Katonai Hagományörző Alapítvány tagjai léptek a várudvarra, akik a lovagi küzdelem mellett karddal, lándzsával, „lángvetővel” és ballisztával várostromot mutattak be (igaz, az országhatáron veszélyes fegyvernek minősített balliszta alig dobta el a lisztes csomagot pár méterre). Az alapítvány egyik tagja röviden ismertette a templomos lovagrend történetét.

A templomos lovagrend 1118-ban kereszties lovagokból szerveződött társuláshoz a Szentföldön alakult. A rend tagjai három csoportra oszlottak: lovagtestvérek, fegyverhordozók, papok. A Templomos Rend élén a káptalan által megválasztott Nagymester állt. A rend eredetileg fehér (vagy ezüst) és fekete színű zászlót és pajzsot használt, amelyet a XII. század végén egy fehér alapon vörös latin kereszt váltott fel. A templomos rend a XIII. század második felében érte el fejlődésének tetőpontját. Európa szinte minden országában jelen

voltak, gazdagságuk a királyokéval vetekedett. 1291-ben a Szentföld hosszú időre elveszett a keresztények számára, ami a lovagrendeknek is kihívást jelentett. A templomos rend számára a megoldás egy saját állam létrehozása lett volna (ezt Ciprus szigetére tervezték), ám ez nem sikerült nekik, mert szembekerültek az egyre erősödő Francia Királysággal. 1307. október 13-án, pénteken IV. „Szép” Fülöp francia uralkodó egyjől megszervezett akcióval, saját királyságában egyetlen éjszaka leforgása alatt lefoglalta a rend vagyona, bezáratta a tagjait, majd eljárást indított ellenük. A pápa segítségével a rend vezetőit elítéltette, majd többüket máglyán elégették.

A templomos lovagoknak vidékünkön is vannak hagyományai, hiszen a szerednyei vár építése az ő nevékhöz fűződik, illetve a „veresbarátok” (ahogy népnyelven nevezték őket) a benei Kelemen-hegy oldalában is rendelkeztek egy rendházzal, amely a Borzsa folyón átvezető gázlót védte.

Mindkét csoportot érdeklődők hada vette körül: kattogtak a fényképezőgépek, sokan még a hagyományos viseletet is magukra öltötték, illetve a fegyvereket is forgatták.

Az ünnepség végén a derцени Gyöngyösbokréta néptáncgyűttes szórakoztatta a közönséget. A táncok között egy Magyarországról érkezett művész tárogatószólóját hallgathatták, aki a hely szelleméhez hűen többek között Rákóczi-dallamokat adott elő.

SZEMERE – ZUBANICS

XIV. Kárpát-medencei Napok Budapesten

Szeptember 25-től 27-ig, pénteken, szombaton és vasárnap a Magyar Kultúra Alapítvány rendezésében immár tizennegyedik alkalommal gyűltek össze Budapesten a Szentháromság téri székházban mindazok a határon túli meghívottak, kiadványok, írók, költők, újságírók, akik Irodalmi Kávéház, illetve az „Írott szó a megmaradásért” mottó ürügyén kívántak együttgondolkodni a témára fogékony anyaországi közönséggel.

Pénteken délután az alapítvány székházában lapszerkesztők és kiadók tanácskoztak az anyanyelv megtartásának, ápolásának tennivalóiról. Atalálkozott dr. Koncz Gábor, a Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója nyitotta meg. Rövid bevezetőjében elmondta: sajnos, az utóbbi időben a köznyelv hihetetlen romlását tapasztaljuk, az irodalomban acinizmus, a kozmopolitizmus uralkodik. Szólt a tollforgatók felelősségéről is. Megköszönte Szilaveczy Csillának, a Magyar Kultúra Alapítvány titkárnak a rendezvény szervezésében kifejtett tevékenységét, azt, hogy immár tizennegyedik alkalommal sikerült egybegyűjtenie a közös nemzeti értékeinket féltő tollforgatókat. Köszönetet mondott Csörgits József horvátországi költőnek azért, hogy eddig már tizenhárom alkalommal volt házigazdája a Kárpát-medencei Napok Irodalmi Kávéházának.

Az igazgató úr ezután átadta a szót Vári Fábián László József Attila-díjas kárpátaljai költőnek, aki az Együtt című irodalmi lapot, illetve Tökécski László történésznek, aki a Hitel című folyóiratot is képviselte a tanácskozáson.

Szilágyi István, az erdélyi Helikon főszerkesztője, Hodossy Gyula, a dunaszerdahelyi Lilium Aurum Kiadó igazgatója, a Katedra című folyóirat főszerkesztője, Bordás Győző, a vajdasági Fórum Kiadó igazgatója, Sutus Áron, a Symposion, illetve Csik Mónika, a Sikoly című vajdasági folyóiratok munkatársai, Bolvári-Takács Gábor, a Zempléni Múzsza főszerkesztője, Dupka György, az ungvári Intermix Kiadó igazgatója, Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztője, Felhős Szabolcs, a Partium című folyóirat felelős szerkesztője, Bence Lajos, a szlovéniai Muratáj, illetve Zágorec-Csuka Judit, a Lindva című folyóirat főszerkesztője, Csörgits József, a horvátországi Gypű című lap főszerkesztője megsz-

tották gondolataikat az egybegyűltekkel, illetve tapasztalatcserével gazdagították a programot és egymást. Dr. Koncz Gábor a Napút-kör tagjaként a Napút című folyóiratot mutatta be a jelenlevőknek.

Nagy érdeklődést váltott ki Pécsi Györgynek, az Új Könyvpiac főszerkesztőjének hozzászólása, aki a magyarországi kiadványok helyzetéről szólt.

A kerekasztal-beszélgetés másnap, szombat délelőtt folytatódott.

Este Irodalmi Kávéházba várta a vendégeket Csörgits József drávaszögi költő. Az asztaloknál egybegyűltek néhány, a Kárpát-medencében megjelent magyar kiadványt ismerhettek meg. Az OPUS című új felvidéki irodalmi folyóiratot Lacza Tihamér író mutatta be. A kárpátaljai Lengyel János „Lyukkal bélelt zse-

bem” című aforizmagyűjteményéről Bakos Kiss Károly költő beszélt. Hódi Sándor vajdasági pszichológus „A déli végeken” című kötetét a szerző lánya, Hódi Éva Tünde ismertette. Szabó Zsolt, a kolozsvári Művelődés főszerkesztője Szentimrei Jenő Verses Magyar Krónikájának új kiadását hozta el a találkozóra. Azilahi Gáspár Attila zenekutató arról számolt be, milyen zenei anyag kerül a „Konfirmálók magyar énekei” című, készülében lévő énekgyűjteménybe. Zágorec-Csuka Judit „A családom anyanyelve a muravidéki magyarok identitása tükrében” című tanulmánykötetéről Gasparics Judit doktorandusz hallgató beszélgetett a kutatóval. A rendezvényen a szabadkai Ungaresca együttes közreműködött.

Vasárnap ismét egész napos program várta a Magyar Kultúra Alapítvány székházában mindazokat, akik részt kívántak venni a határon túli magyarok irodalmi találkozásánál. Délelőtt a szociográfiai műhelyek mutakoztak be.

Este 17 órától az „Anyád nyelvét bízták rád a századok” című műsor keretében balladákat hallgathattunk. A műsor moderátora a vajdasági Szöllősy Vágó László, az Ungaresca együttes vezetője volt. Dinnyés József daltulajdonost, aki évtizedek óta járja a Kárpát-medence magyar lakta településeit, hogy lelket öntsön a határon túl élő alkotókba, és elvigye megzenésített verseiket az anyaországba, most új oldaláról ismertük meg: amellyel, hogy előadóművészként is közreműködött, sok fontos dolgot tudtunk meg tőle a balladákról, a balladagyűjtőkről, a műfajhoz kapcsolódó más művészetekről. Az est folyamán bácskai, bánati, szerémségi népballadák is elhangzottak.

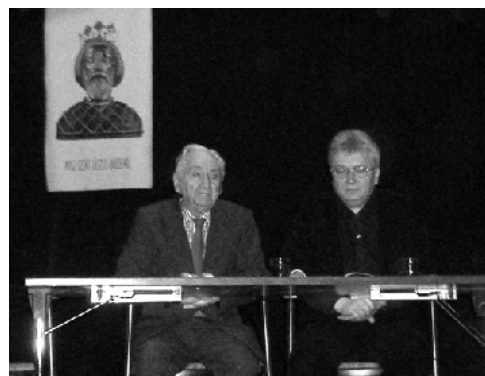
19 órától Bálint Márta színművész Egyedül című műsorában Székely János erdélyi költő verseiből hallottunk válogatást.

Tudósítónk

Skultéty Csaba és Kárpátalja

Könyvbemutató a Magyarok Házában

November 25-én a Magyarok Háza Széchenyi termében a Kárpátaljai Szövetség a Széchenyi Akadémiával közösen tartott könyvbemutatót. Ritkán kerül sor itt ilyen eseményre: a Magyarok Háza általában nem regionális rendezvények otthona. Ám Skultéty Csaba könyve (amelyet a Kárpátaljai Hírmondó előző lapszámában már bemutatunk) határokon átvelő jelentőségű. „Kárpátalja magyarsága a viharok sodrában”. Egy politikai publikációkat tartalmazó kiadványnak ennél beszédesebb címet nem is lehetett volna választani.

Debreceni Mihály, a Magyar Televízió Kárpát expessz és Atjáró című programjainak főszerkesztője és műsorvezetője beszélgetett a közíróval.

Mi, olvasók, a könyvet már ismerjük. Azon érdeklődők, akikhez még nem jutott el, megvásárolhatják a nagyobb könyvesboltokban.

Jókat mosolyogtunk a vicces feljegyzések felidézésekor, de igazán sírni lett volna kedvünk, különösen azoknak a Kárpátaljáról elszármazottaknak, akikről anyaországi szomszédai megkérdezték: Hol tanultál meg ilyen jól magyarul?

Fontos, hogy beszéljünk róla: Skultéty Csaba jövő tavasszal tölti be 90. életévét. Mégis, olyan sokoldalú érdeklődést mutat minden iránt, ami az újjal, a jövővel kapcsolatos, hogy az a fiatalok számára is példamutató lehet.

Ilyen hangulatban telt el a két óra a Magyarok Házában, ahol sokan észlejtették Skultéty Csaba új könyve megjelenésének ünneplésére.

Mivel karácsonyi lapszámot készítünk, engedjék meg nekem egy személyes vallomás: Skultéty Csaba régi ismerősömként lett a Kárpátaljai Hírmondó állandó szerzője. Amikor új könyve megjelenése kapcsán találkoztunk, és üldögéltünk egy kávézóban egy pohár (felmelegített) paradicsomlé mellett (ez a kedvenc itala), valahogy szóba került Weiss Sándor „Nagyszőlős, a világ közepe” című könyve. Arra kértem, írjon nekünk könyvismertetőt, de olyat, amelyet csak ő tud írni. Azt mondta: „Nem tudom, hogy csinálod, de mindig leveszel a lábamról...” Nos, így született e lapszámunk rendhagyó könyvbemutatója. De azt, hogyan válhat valaki a kisebbségi lét ilyen kiváló ismerőjévé, azt igazán nem tudom...

FÜZESI MAGDA

S. Benedek András

* * *

Lehettem volna besúgó:
 Korom megengedi.
 Bűnöm a makacs nem,
 Ötvennyolc rendbeli.

Voltam már hazántól távol,
 most távol van tőlem hazám.
 Védett völgyet szerettem volna
 S most kopogtatok
 a poklok kapuján.

Együtt az Agriával

Szeptember 23-án a Magyar Írószövetség Bajza utcai székházának klubjában mutatkozott be a kárpátaljai Együtt és az egi Agria nevű irodalmi folyóirat. A rendezvényt Szakolczay Lajos irodalomkritikus nyitotta meg, aki maga is az Agria munkatársa. A két lap szerkesztősége korábban Kárpátalján már két bemutatót is tartott. Az Együttet a József Attila-díjas Vári Fábián László költő mutatta be, aki idén vette át a lap irányítását. Bakos Kiss Károly, a lap kritikai rovatának vezetője a saját verseiből adott elő néhányat. Az új összetételű szerkesztőbizottság megváltoztatta a lap addigi arculatát is. Dupka György, a folyóirat felelős kiadója az „*Otthon a könny is édes*” 1944–1955. *Kényszmunkára hurcolt kárpátaljai magyarok és németek nyomában a Donyec-medencében* című kötetet mutatta be. A témához kapcsolódott dr. Botlik József történész mondanivalója is.

Az Agria című folyóiratról Bertha Zoltán irodalomtörténész beszélt. Az idei tavaszi számban Kárpátaljai palackposta címmel szűkebb hazánk szerzőinek műveiből közöltek összeállítást. A nyári számban a Délvidék mutatkozott be, de Lőrincz P. Gabriella és Kenyeres Mária személyében két fiatal beregszászi költő is publikációs lehetőséget kapott. A folyóirat, mind kivitelezésében, mind tartalmában az egyik legjobb magyar irodalmi lapnak számít.

Másnap az egi Kálvin Házban ismételték meg a rendezvényt az Agria Esték keretében. A Kárpátaljai Palackposta az Agriában című találkozóhoz a hevesi folyóirat főszerkesztője, dr. Kodöböcz Gábor volt a házigazdája. Az Együttet ezúttal is Vári Fábián László, Dupka György és Bakos Kiss Károly képviselte. Beszámoltak a szerkesztőség munkájáról, a kárpátaljai magyar irodalom helyzetéről, válaszoltak az irodalombarátok kérdéseire. Vári Fábián László és Bakos Kiss Károly saját verseiből olvasott fel.

A két folyóirat főszerkesztői hosszú távú megállapodást kötöttek. A jövőben évente tartanak irodalmi esteket Egerben, illetve Beregszászban, továbbá kölcsönösen publikációs lehetőséget nyújtanak a szerzőknek.

LENGYEL JÁNOS

Határtalan irodalom

A *Határtalan irodalom* címet viselte az a tanácskozás, amelyet november 26-án tartottak a Magyar Írószövetség székházában. Az egész napos program moderátora Erős Kinga, a Magyar Napló szerkesztőségének munkatársa volt. Az előadások 11 órakor kezdődtek, Elek Tibor *Líra kötelékben és magánutakon Erdélyben* címet viselő értekezése nyitotta a sort, megadva a rendezvény alaphangját. Ezt követően Papp Ágnes Klára olvasta fel „*A transztól a posztig. A rendszerváltás után indult erdélyi prózairók*” című tanulmányát. Az erdélyi magyar irodalommal foglalkozott Vincze Ferenc *Irodalomtörténetek, tendenciák Transzylvániából* című előadása is. A legtöbb előadó és szerző Erdélyből, illetve a Partiumból érkezett.

Az erdélyi blokk és az ebédszünet után Délvidékkel folytatódott az előadások sora. Beke Ottó felszólalása a *Délvidéki emlékmontázs* címet viselte. Bertha Zoltán irodalomkritikus *Új vetés Kárpátalján* címmel tartotta meg előadását. A cím kissé megtévesztő, mert a szerző több generáció irodalmi munkásságáról is szót ejtett. Megemlítette a múlt század hetvenes éveiben jelentkező kárpátaljai szerzők közül Balla D. Károlyt, Penckőfer Jánost, a később indulók közül Lengyel Tamást, Bagu Lászlót, Mester Magdolnát. Részletesen foglalkozott a legújabb nemzedék képviselőivel is, köztük Becske József Lajossal, Pap Ildikóval, Bakos Kiss Károllyal, Lengyel János-sal, Czébely Gabriellával, Lőrincz P. Gabriellával. Bertha Zoltán rámutatott, hogy Kárpátalján korábban a líra erős dominanciája volt megfigyelhető, de mára egyre több prózaíró jelentkezett. Dicséretesnek tartotta a műfaji kiszélesedést. Még a rövid szünet előtt a felvidéki magyar irodalom is szót kapott. Mizsér Attila *Devizaárfolyamok (paradigmák, változások a (szlovákiai) magyar irodalomban)* címmel tartott előadást a felvidéki szerzőkről.

A kávészünet után a határon túli könyvkiadók és műhelyek mutatkoztak be. Gáll Attila, az Erdélyi Híradó Könyvkiadó szerkesztője ismertette a kiadó tevékenységét. Danyi Zoltán a szerbiai Zenta Könyvkiadóról beszélt, Kriják Krisztina pedig a horvátországi HunCro Kiadót mutatta be röviden. Barak László a felvidéki Nap Kiadó munkásságát ismertette. Elmondta: Szlovákiában jelenleg

tizennégy kiadónál jelennek meg magyar nyelvű könyvek. Végül, de nem utolsósorban, Dupka György, az ungvári Intermix Kiadó vezetője beszélt a kárpátaljai magyar könyvkiadás nehéz helyzetéről. Szólt az 50 %-os adóról, amely Ukrajnában a külföldről behozott könyveket sújtja. Bemutatta a kiadó legújabb műveit. A nyomdából frissen került ki a 195. Intermix könyv, Lengyel János *Halott ember karácsonya* című interjúkötete. De a közelmúltban jelent meg Czébely Gabriella verseskötete is, amely a *Holló-hajam vánkosán* címet viseli. Atöbbi elcsatolt magyar területhez képest Kárpátalja szinte minden téren hátrányban van. Dupka György előadásából kiderült, hogy nincs ez másképpen a könyvkiadás terén sem. Szűkebb hazánk magyar könyvkiadása szinte csak a Szülőföld Alap támogatásától függ.

Az újabb szünet után *A magyar irodalom megpróbáltatásai* címmel kerekasztal-beszélgetésre került sor. Vitaindítót mondott és a tanácskozást vezette Pécsi Györgyi az *Új Könyvpiac* szerkesztője. A résztvevők arról vitáztak, hogy létezik-e egyetemes magyar irodalom, van-e létjogosultsága a határon túli magyar irodalom fogalomnak? Az alapkérdésben mindenki egyetértett – csak magyar irodalom van. Elek Tibor az intézmény nélküli moldvai magyar irodalomról beszélt. Szakolczay Lajos azt nehezményezte, hogy problémás megszerezni a határon túli szerzők műveit. Dupka György hangsúlyozta, hogy szellemileg összetartozunk. Papp Ágnes Klára úgy tartja, nincs határon túli magyar irodalom. Vincze Ferenc szerint újra kell gondolni, hogy milyen jelzők alapján beszélhetünk a témáról. A vitához hozzászólt többek között Lovétei Lázár László, Király Zoltán, Danyi Zoltán.

Kis csúszással kezdődött a határon túli alkotók estje. Először a szerzők mutatkoztak be, a műveikből is felolvastak. Penckőfer János nyitotta a sort, majd Bakos Kiss Károly olvasott fel verseiből. Danyi Zoltán *Monológok egy színésznőnek* című írását ismertette. N. Tóth Anikó *Fényszilánkok* című regényéből olvasott fel néhány részletet. Nagy sikert arattak Király Zoltán humoros versei, csakúgy, mint a szintén Erdélyből érkezett Lovétei Lázár László költeménye. Fekete Vince egy tárcával és egy verssel ajándékozta meg a hallgatóságot. Nagy Koppany Zsolt monológja zárta a sort. (A Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége az ő írásából válogatott.) Befejezőképpen Erős Kinga Penckőfer János véleményét kérdezte a délutáni témával kapcsolatban. Az estet Elek Tibor hozzászólása zárta.

KERESZTESI SZILÁRD

OSZTOVÁTA KÁRPÁTALJAI MÓDRA

November 24-én a Heltai Gáspár Unitárius Könyvesboltban került sor az Osztováta együttes hagyományos havi klubestjére. Ezúttal vendégeket is hívtak Zoltáni Zsolték. A zenés irodalmi est két vendége Czébely Gabriella költő és Lengyel János író volt. A kárpátaljai irodalmárok szoros baráti kapcsolatot ápolnak az együttes

tagjaival, immáron ez volt a harmadik közös fellépésük. Az estnek apropója is volt, hiszen a közelmúltban látott napvilágot Czébely Gabriella *Holló hajam vánkossán* című első kötete. A kötet érdekessége, hogy a szerző maga illusztrálta. Nemrég jelent meg Lengyel János *Halott ember karácsonya* című interjúkötete is, amely az ungvári Intermix Kiadó Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatának 195. darabja.

Az est kezdetén Czébely Gabriella mutatkozott be és olvasta fel két költeményét. A zenei összekötő után Lengyel János előkészületben lévő elbeszéléskötetéből olvasott fel félperces novellákat. De ezek mellett több humoros aforizmat is megismerhetett a közönség. A könyvhítre jelentette meg magánkiadásban *Lyukkal bélelt zsebem, avagy*

Hogyan írjunk angolokat? című könyvét, amely több mint húsz év aforizmatermését tartalmazza. Ezekből válogatott.

Az est során Lengyel János egy írásának felolvasásával emlékezett meg a két hónapja elhunyt Stumpf Benedek Andrásról, a kárpátaljai irodalom és közélet vezető személyiségéről. Czébely Gabriella egyik költeményében a tragikus kárpátaljai árvizekre emlékezett. A két szerző felváltva olvasta fel műveit, közben pedig az Osztováta adta elő Juhász Gyula, Tárczy Andor, Petőfi Sándor, egy-egy megzenésített költeményét. Lengyel János felkérésére a közönség sorában helyet foglaló Füzesi Magda költő, a Kárpátaljai Himnódó főszerkesztője is felolvasta egyik költeményét.

Az est végén Lengyel János néhány szóbant ismertette Czébely Gabriella kötetét és a saját könyveit. Beszélt a kárpátaljai ma-

gyar könyvkiadás és irodalom nehéz helyzetéről is. Szólt a könyvek külalakjáról és a szélesedő műfaji skáláról. Zoltáni Zsolt, az Osztováta együttes vezetője megköszönte a Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt vezetőinek a szíves vendéglátást. Végezetül kötetlen beszélgetésre került sor szerzők és olvasók között.

K. Sz.

Metal Gods

A közelmúltban Metal Gods néven két-napos rockfesztiválnak adott helyet a beregszászi szabadtéri színpad. A programban 5 hazai és 5 Magyarországról érkezett rockzenekar keltette a hangulatot.

A rendezők közül Balázs Istvánnal, a nemrég alakult Judas Priest tribute zenekar alapító tagjával beszélgettünk. Megtudhattuk, hogy a mostani rendezvényt szerették volna méltóképpen megünnepelni együttesük létrejöttét és egyben megteremteni egy olyan kétnapos rockfesztivál hagyományát, amelyen fiatal zenekarok is lehetőséget kapnának a bemutatkozásra.

A Magnetica magyarországi vendégegyüttes közismert Metallica-számokat adott elő. A helyszínen lehetőségünk volt néhány szót váltani Hartmann Zoltán énekessel és Tobola Csaba dobossal (az utóbbi egykor az ismert Osszián együttes tagja is volt).

– Zenekarunk először járt Kárpátalján. Repertoárunkba igyekszünk a Metallica valamennyi számát bevalogatni, lassú, középgyors és gyors zenéket egyaránt. A közelmúltban felléptünk Ausztriában, és meghívásunk van Erdélybe is. A határon túli közönség nagyon odaadó és lelkes, bízunk abban, hogy sikerült hozzájárulnunk a jó hangulathoz – mondta Hartmann Zoltán.

M. B.

Czébely Gabriella

ZUHANÁS UTÁN

Lezuhantunk az ifjúság egéről foszladozik szétmállik a lét az Idő gyors és áttetsző karjával ránk teríti gyűrött köpenyét

Levetettük régi anyagunkat de ott bujkál a sejtek között Nem veszítjük hajdani magunkat lélek az csak mássá öltözött

Te most is úgy nézel szemembe szemedből az örök ragyogás ifjan maradt kristálysugarával megfáradt bús vén arcomba és

S én most is úgy nézek szemedbe tekintetem olytűkör maradt melyben amíg el nem múltunk fiatalnak láthatod magad

* * *

ROMOK ALATT

Összedőlt házak gőzölögtek, amerre néztem, szertesét. Tűrték derékig vízben büszke fák az évszázad árvizét.

Emberek ültek sáros kabátban elhasalt, ferde háztetőn, amelyről valaha elmondhatták, fejük fölött óvó fedő.

És most mocsos víz nyaldosta körbe, mi otthonukból megmaradt, a puszta ég lett a fedél most, rájuk tán az már nem szakad.

De bánja Isten, hadd szakadjon, életük úgyis ott maradt elhasalt, ferde háztetők gőzölgő romjai alatt.

* * *

NEM MUSZÁJ

A festő áll, a tájat csodálja. Feszített kék vászon az ég, a tavacska hátán liliumvitorla, s egybe olvad a messzeség.

Szellő se lebben, lomb se moccan, hangtalan és nyugodt a táj, akár egy kép, mozdulatlan, tán lefesteni sem muszáj.

GLORIA VICTIS – 2009

A Rákóczi Szövetség 2009-ben 14. alkalommal hirdette meg a Kárpát-medencei középiskolák számára a Gloria Victis elnevezésű történelmi vetélkedőt. Az évente más-más történelmi idősokkal foglalkozó verseny idei témája a „Hitviták kora: Reformáció és katolikus megújulás a három részre szakadt Magyarországon (1517–1699)” volt.

A verseny második helyezettje a Nagyberegi Református Líceum csapata lett. A vetélkedőről Szabó György felkészítő tanárt, valamint a résztvevő diákokat kérdeztük.

– **Miről is szól a Gloria Victis?**

– A történelmi vetélkedőt annak idején az '56-os forradalom emlékére hirdették meg magyarországi és határon túli magyar középiskolák számára. Mivel az eredeti témakört a korábbi versenyek alkalmával már kimerítették, a vetélkedő egy ideje tematikus versennyé változott, és évente más és más történelmi korszakokat elevenítenek fel. Az idei vetélkedő témaköre a reformáció és az ellenreformáció korszaka volt Magyarország történetében. A versenyre a tavalyi tanév végén lehetett jelentkezni.

– **Kik vehetnek részt a vetélkedőn?**

– A versenyen háromfős diákcsoportok vehetnek részt. Az idén összesen 140 Kárpát-medencei csapat indult a megmérettetésen. Kárpátaljáról csak a mi iskolánk jutott ki az elődöntőbe. Esélyes volt még a Beregszászi Magyar Gimnázium, de sajnos nekik az idén nem sikerült. Iskolánkból két csapat is benevezett. Az elődöntőben, ahová 60 csapatot hívtak meg, a második évfolyam csapata vehetett részt, amelynek tagjai Balla Georgina, Héder Zsuzsanna és Orosz Zsolt voltak.

– **Hol és milyen körülmények között zajlott a verseny?**

– Az elődöntőt egy háromnapos ifjúsági találkozó keretében Budapesten, a Műegyetemen rendezték meg, ahol az induló csapatok közül írásbeli próbatételen választották ki a tíz legjobbat. Ők másnap, október 23-án a szóbeli döntőben, egyetemi professzorokból álló szakmai zsűri előtt mérhették össze a tudásukat. Csapatunk a döntőben a második helyen végzett. Csak egy ponttal maradtunk le a Felvidékről, Somorjáról érkezett Madách Imre Gimnáziumtól. A verseny első 5 helyezettje erdélyi körutazást nyert, valamint minden résztvevő csapat különböző értékű könyvjutalmat kapott.

A tapasztalat szerint a versenyszervezők minden évben igyekeznek úgy kiválasztani a döntő résztvevőit, hogy a legjobb 10 között minden határon túli régió képviselve legyen. Idén nem kellett engedményt tenniük, mert minden régió saját jogon jutott be a döntőbe, sőt az első három helyezett is határon túli lett.

– **Tervezik-e, hogy részt vesznek a jövő évi vetélkedőn is?**

– A diákok önként jelentkeznek a versenyre. Megítélésem szerint könnyebb úgy együtt dolgozni, ha a tanulók maguk döntenek el, hogy részt vesznek a versenyen és azt is, hogy kivel szeretnének indulni.

A líceum diákjai most vettek először részt ezen a rendezvényen. Korábban nem voltunk tisztában azzal, hogyan is zajlik egy ilyen vetélkedő. A döntőben kép- és zenefelismerés is volt, valamint történelmi személyiségeket kellett felismerni minél kevesebb információ alapján. A jövő évi verseny típuskérdései várhatóan hasonlóak lesznek, csak más lesz a korszak. Mivel jubileumi évfordulóval kapcsolatos témaköröket válogatnak, valószínű, hogy jövőre a Széchenyi-év kapcsán a reformkor lesz a téma. Az idei 2. helyezés a legjobb eredmény, amit kárpátaljai csapat elért a Gloria Victis-en. Jövőre, ha indulunk, a győzelem a cél.

A diákok élménybeszámolójából megtudhattuk, hogy minden szükséges feltétel megvolt a jó szerepléshez. A szervezők vállalták az útiköltséget és a teljes ellátást. A versenyzőket háromcsillagos szállodában szállásolták el. Részt vettek a budapesti '56-os megemlékezéseken: egy fáklyás felvonuláson, a Bem téri ünnepi programon, valamint a Műegyetem épületében megtartott előadáson, ahol több neves politikus mellett részt vett Sólyom László köztársasági elnök is. Ezen a megemlékezésen a forradalomban részt vevők tartottak élménybeszámolót az '56-os eseményekről.

— **Gratulálók az eredményekhez. A jövő évi felkészüléshez és részvételhez sok sikert és kitartást kívánok!**

M. B.

Ifjú tehetségek versenye

A MÉKK, a KMMI, a Sömi Általános Iskola, valamint a Sömi Irodalmárok Emlékmúzeuma szervezésében október 21-én Sütő Kálmán és Kecskés Béla, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotói halálának 12. évfordulója alkalmából szavalóversenyre kerül a két költő szülőfalujában, Somban.

A rendezvényt Lőrincz P. Gabriella költő, a KMMI külső munkatársa nyitotta meg. A résztvevőket Bacskai József, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának főkonzulja, Dupka György, a MÉKK elnöke, Kódoböcz Levente polgármester és Kódoböcz Attila iskolaigazgató köszöntötte.

A verseny, amelyen 3 korcsoportban összesen 59 versenyző vett részt, két fordulóban zajlott. A zsűri munkájában részt vett többek közt Kádár Rozália, az UMDSZ járási szervezetének elnöke, Dupka György, a MÉKK elnöke, Varga Éva, a járási központosított könyvtárhálózat vezetője, Lőrincz P. Gabriella és Bakos Kiss

Károly költők, Felhős Szabolcs, a Partium folyóirat felelős szerkesztője.

Az 1–3. osztályosok versenyében az első helyen Molnár Regina végzett, a második Polinszki Georgina, a harmadik Bojtor Henrietta lett. A 4–6. osztályosok között Demkó Anikó győzött Varga Livia és Molnár Kinga előtt. A 7–9. osztályosok közül a zsűri Mónus Dórát találta a legjobbnak, a második helyen Illés Zsuzsa végzett, a harmadikat Híres Dóra érdemelte ki.

A győztesek oklevelet, valamint az Intermix Kiadó legújabb kötetét, az Együtt és a Partium folyóirat számait kapták. Hasonló kiad-

ványokkal gazdagodott az iskolai és a falusi könyvtár is. A délután kötetlen beszélgetéssel, gazdagon terített asztal mellett folytatódott, ahol Lőrincz P. Gabriella dedikálta verseskötetét.

A rendezvény zárásaként a résztvevők megkoszorúzták Kecskés Béla és Sütő Kálmán emléktábláit.

SZEMERE JUDIT

“Nagyszőlős, a világ közepe”

„Az ember nem választhatja meg születésnapját, sem szülőhelyét, sem anyanyelvét... Bár-hogy alakul a sorsa, mindez végigkíséri az életét.” A főszereplőnek ezekkel a szavaival indítja útjára a rendhagyó könyvét Nagy Milada, a mű szerkesztője. Album méretű, négy – magyar, angol, ruszin és héber – nyelvű képeskönyv, gondos bevezető tanulmánnyal, a felvételeket kísérő visszaemlékezésekkel. A Felső-Tisza partjáról, a történelmi Magyarország legkisebb vármegyéjének a szereplő gyerekkorában Csehszlovákiahoz tartozó székhelyéről, ahol a népek, nyelvek, vallások találkozása az élhető együttélés kis világát idézi. A vezérfonal egy személetes sors. Magyar zsidó, zsidó magyar, huszadik századi kárpátaljai sors.

Weiss Sándor 1930-ban született Nagyszőlősen. Apja a Perényiek birtokán lévő szeszgyár igazgatója volt. Szülei, rokonai mind e tájon születtek, ő maga is itt élt tizenöt éves koráig. Aztán jött a holokauszt, egy kamasz a korszak poklába került. Auschwitzban, családtagjai többségétől eltérően, életben maradt. A legyengült fiatalembert az amerikai orvos Svájcba küldte, de ő haza akart menni. Megszökött, viszontagságos úton eljutott szülőhelyére. Ahá-zukba már nem léphetett be, egy nagybácsija az árvaát magához akarta venni, de ő, annyi borzalmas élmény után, innen is megszökött.

Az irány Budapest, majd onnan egy remélt menedék: az új zsidó állam. Ott új nevet vesz fel. Beáll katonának, tíz év során őrnagyi rangig jut. Ekkor átlép a civil életbe: egy teher-

autóval fuvarozásba kezd. Ma, nyolcvanadik életévét átlépve, Izrael vezető szállítmányozási cégének a gazdája.

Új hazája jó polgárává lett. Lengyel-ukrán zsidó családból származó nőt vett feleségül. Gyerekkoráról, hazai múltjáról többé hallani sem akart. Anyanyelvéről sem, egyenesen gyűlölt mindent, ami magyar. Az évtizedek során feleségével bejárta a világot, de Magyarországra, a magyar nyelvterületre soha nem kíváncszott! Aztán, egyszer, sok esztendő után, mégis történt valami. Valami váratlan, ami mindent megváltoztatott.

...A nyolcvanas évek elején Zürichben vannak. A felesége egy nap azt mondja neki: elviszlek ma este vacsorázni, de nem mondom meg, hová. Ilyen még nem volt, belemegy. Megérkeznek: Zürichben magyar hét van, előttük a magyar vendéglő. Nem akar bemenni, de végül enged. Cigányzene. Ő háttal ül nekik, de a primásnak jó a szimata. Odalép hozzájuk és húzza. Jönnek az ismerős dalok, nóták. Majd egy, amelyet gyerekkora óta nem hallott, édesanyja énekelt neki. Nem bírja tovább, kitör belőle a zokogás, hangosan, ellenállhatatlanul.

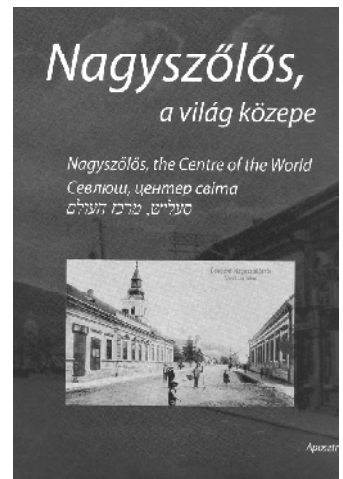
Egy világ változik meg benne. Előbb látogatás Budapestre, majd Nagyszőlőse. Ezek sűrűsödnek, rendszeressé válnak. Előbb csak hebeg magyarul, majd visszatér a régi, zamatos ugoccai nyelv és dallam. Régi és új barátok, visszatér hajdani beceneve: Suti. Kezdi foglalkoztatni, mit tehet a szőlősiekért, egyáltalán a határon kívül rekedt magyarokért? Egyik lehetőség: Amerikába, Kanadába szakadt hajdani társakkal

nyári táborokat segít elő kisebb-ségben élő gyerekeknek, fiataloknak a neki ma is „csonka” hazában. Gyűjt mindent, ami a szűkebb múltból elérhető, egyedül Nagyszőlősről immár százötven képeslapot nézegethet Tel Aviv-i otthonában.

Ebből a kollekciónál született a most megjelent könyv. Paul Robert Magocsi torontói egyetemi tanár előszava és Fedinec Csilla budapesti akadémiai kutató tanulmánya a jövőben minden Kárpátalja iránt érdeklőnek aligha nélkülözhető alapanyagot nyújt.

„Anyukám tősgyökeres szőlősi volt, hat generáción át élünk ugyanabban a házban” – olvassuk az egyik visszaemlékezőtől. „Mi mind az öten héber iskolába jártunk” – mondja egy másik. Vagy: „Az iskolában a csehek legnagyobb része felekezeten kívülnek vallotta magát”, „A Werbőczy utca egy része volt a korzó”, „Zsidó lányokkal és fiúkkal játszottunk és azért nálunk, mert anyukám tudta, hogyan kell vendéget fogadni”, „Magyar anyanyelvűek voltunk, otthon magyar dalokat és verseket tanultunk. Apámnak volt egy kedvenc dala: Megugrattak Hortobágyon egy csikót”, „Apu szlovák volt, anyu magyar. Némétül beszélgettünk, ezért ez lett a mi anyanyelvünk is. Ez volt az első nyelv, amit tudtam, de beszélünk magyarul, csehül, ruszinul. Négy nyelven nevelkedtünk és mind a négyet használtuk”.

Szemelvények a képeslapokat kísérő kis vallomások hosszú sorából. Ezek – mint Fedinec Csilla tanulmányában írja – „valóságpillanatok örök mementói az örömmek, a bánatoknak, a születésnek, a megélésnek, az elmúlásnak, egyszer volt életek kitörhetetlenségének”.

Vissza Sutihoz. 1944 és 1945 sebei gyógyíthatatlanok. Már nem fájnak úgy, az élet múlása hozzásegít a bölcsességhez. De a múltat be kell vallani – idézi József Attila a Duna partján írt merengéséből. Ma ismét az a magyar hazafi, aki az apja volt és nem érti a „csonkák” mai langyos nemzettudatát. Jótékony-sági tevékenységéért és a magyar-izraeli jó viszony érdekében tett szolgálataiért Mádl Ferenc köztársasági elnöktől a Magyar Köztársaság lovagkeresztje kitüntetést kapta. De van egy fájdalom: magyar állampolgárságának visszaadására irányuló kérelme a hivatalok úyesztőjében elutasításra talált. Írd meg, mondja, írd meg, hogy magyar állampolgárként szeretnék meghalni!

Csalódását ezúttal talán azok is megértik, akik ama népszavazáskor a kettős állampolgárság megadása ellen hadakoztak.

„Nagyszőlős, a világ közepe”. Apostrof Kiadó, Budapest 2009.

SKULTÉTY CSABA

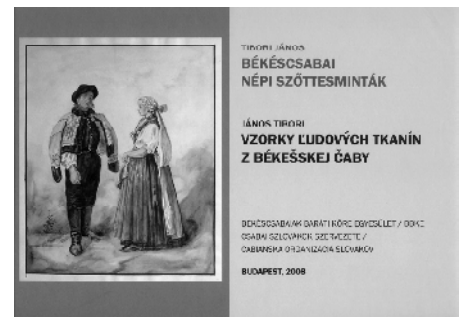
Határokon átívelő motívumkincs

Nemrégiben egy nagyon kedves ismerősöm megajándékozott Tibori János Békéscsabai népi szöttekminták című, a közelmúltban megjelent csodálatos kiadványával. Külön öröm számomra, hogy ilyen gyönyörűen szerkesztett, gazdagon illusztrált kiadványt vehettem a kezembe, hisz a békésmegyei szötteket évek óta ismertem.

Az album Tibori János teológus, pedagógus és helytörténész fotókkal, rajzokkal gazdagon illusztrált munkája a békéscsabai szötteket mutatja be. A 117 szöttest bemutató gyűjtemény gazdag mintakincset tár a békésmegyei szötteket szerető kézművesek elé, mely nagyrészt a békésben élő szlovákság hagyományait mutatja be. Ugyanakkor az is nyomon követhető, hogy a taká-

csok révén Európa számos területére eljutott ez a mintakincs, amelynek egy részét a beregvidéki asszonyok is előszeretettel alkalmazták szötteseiken. Így nem meglepő számomra, hogy számos motívum (makkos, fuksziás, lóherés, rozsmaringos, csillagos, li-liomos, leveles, és a rózsák számtalan változata) is ismerősként köszönt vissza az album lapjairól. Sőt arra is magyarázatot kaptam, hogy miért alkalmazták vidékünkön is együtt a piros és fekete fonalat egy mintacsíkon belül. (Az élénkpiros színt tompították, ha nem jutottak bordó fonathoz.)

A szerző a szötteket katalógusszerűen mutatja be, precízen leírva a tárgyak rendeltetését, anyagát, méreteit, díszítőm-nyének technikáját, színét, elhelyezkedését,

készítésének idejét, tulajdonosuk nevét.

E gyönyörűen kidolgozott, gazdag mintakincset bemutató kiadvány Balogh Jánosné Horváth Terézia szerkesztésében minden szöttekedvelő hasznos útmutató-jául szolgálhat.

PROFUSZ MARIANNA népművész

Így múlik el a világ dicsősége...

Szeretünk évfordulókat méltatni. Különösen olyan eseményekre emlékezünk szívesen, amelyek kitörölthetetlen nyomokat hagytak az életünkben. Mi, kárpátaljai magyarok nem panaszkodhatunk: a mögöttünk lévő legutóbbi két évtized valóban eseménydús volt. Most mégis egy olyan momentumra szeretnék emlékeztetni, amely csak érintőleg kapcsolódik szűkebb pátriánkhoz. Arról keresek híradásokat, húsz évvel ezelőtt hogyan interpretálták a kárpátaljai magyar lapok, hogy Romániában kifordult sarkából a világ.

Mi is történt valójában? Minden azzal kezdődött, hogy 1989. december 16-án a román sajtó közzétette Ceausescu elnök rendeletét a rendkívüli állapotok bevezetéséről Temes megyében, ahol a tüntetők és a rendfenntartó erők között összecsapásokra került sor. Temesváron ostrom-állapot volt, a katonaság tüzet nyitott a diktatórikus rezsim embertelen politikája ellen tüntető lakosságra, románokra, magyarokra, németekre, szerbekre, férfiakra, nőkre, öregekre, gyermekekre.

Ellentmondásos hírek járták be a világsajtót: december 17-én még arról cikkeztek, hogy Nicolae Ceausescu román párt- és államvezető felhívást intézett a néphez, amelyben arra szólította fel a dolgozókat, hogy védjék meg az ország függetlenségét. A román televízió több riportot közvetített az ország különböző vállalatainál tartott munkásgyűlésekről, amelyeken a felszólalók támogatták a Román Szocialista Köztársaság elnökének, a Román Kommunista Párt főtitkárának felhívását. December 21-én Bukarestben „az elnök emberei” nagygyűlést szerveztek, ez azonban már nem védte meg a teljhatalmú vezetőt: az ország számos városában tüntetéseken követelték a kormány azonnali lemondását. December 22-én a tüntetők elfoglalták a Román Rádió és Televízió stúdióját. A Kárpáti Igaz Szó 1989. december 23-i számában olvasható publikáció (amely elsősorban a TASZSZ-közlönyekre épült) e mondattal végződik: „Néhány perccel lapzárta előtt érkezett a hír, hogy Nicolae Ceausescut elfogták.”

Csak így, minden cicoma nélkül! Hol vannak már a címek és a rangok, hol „a nagy vezető” előtti hajbókolás? Így múlik el a világ dicsősége...

De nemcsak erről akartam beszélni. Ugyancsak e lap-számban olvastam, hogy december 20-án a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség ungvári városi alapszervezetének kibővített ülésén Fodó Sándor, a KMKSZ elnöke éles szavakkal ítélte el „a sztálinizmus utolsó európai védőbástyáját, amelyet a bukaresti Ceausescu-rezsim tesztet meg.” Aznap az Ungvári Állami Egyetem diákjai, tanárai, tudományos munkatársai is egyórási tömeggyűlést szerveztek, ahol kifejezésre juttatták felháborodásukat a temesvári mérszárás miatt.

Lapozgatás közben a kezembe akadt a beregszászi járási újság (akkor még Vörös Zászló) ugyancsak december 23-i száma, amelyben frekvenciált helyen, az 1. oldalon számol be a szerkesztőség munkatársa arról, hogy a beregszásziak december 21-én a KMKSZ járási szervezetének felhívására a református templom előtt tiltakozó gyűlést szerveztek és a temesvári sortűzek áldozataira emlékeztek. Kovács Zoltán megnyitója után Kerényi Gyula emelte fel mindnyájunk nevében tiltakozó szavát a romániai véres események kapcsán. Javasolta, hogy a jelenlevők gyertyagyújtással emlékezzenek meg a véres megtorlás áldozatairól, kifejezve tiltakozásukat a Ceausescu-rendszer embertelen tettei miatt.

Az olvasó szereti, ha az írás végén ott a tanulság, hát vonjuk le a tanulságot mi is. Akkor, a nagy idők és nagy emberek korában még összefogott egy-egy jó ügy támogatására mindenjóérzésű kárpátaljai magyar. Sajnos, a cikkben felsoroltak – Fodó Sándor, Kovács Zoltán és Kerényi Gyula – már csak a túlvilágról figyelik a csip-csup ügyek miatt széthúzó magyarokat, azokat, akik ahőskorban, Gyuszi bácsi szavaival élve, még tudták, hogy „a szekernek mennie kell”. Tényleg így múlik el a világ dicsősége?

F. M.

Rebбенésnyi boldogság

Ünneplőbe öltözött lélekkel megyek vasárnap az istentiszteletre, felkészülve az úrvacsorához. Ma kissé korábban jöttem, így magamban imádkozva, csendesen szemlélődve ülök megszokott helyemen. Szeretek itt üldögélni, ahova több évtizeddel ezelőtt, kislánként először ültetett maga mellé a régóta halott édesanyám. Azóta is, akár-hányszor belépek a templomajtón, úgy érzem, anyám lépdel előttem, s mint egykor régen, most is itt ül majd velem, mellettem, a második padban...

Gondolatom átröppen a katolikus templomba, ott az elhunyt bátyámat látom, aki a kezemet fogva sokszor elvitt oda magával, Jézuskát látni... Békesség száll rám, a jó emlékek békessége, és rebбенésnyi boldogság fut át a szívemen. Valamiféle szemérmes büszkeséggel újra átélem a pillanat nagyszerűségét, mikor nem is olyan régen a nagytiszteletű úr úgy zárta a vasárnapi istentiszteletet, hogy felhívta a gyülekezet figyelmét az új, éppen csak megjelent bibliai témájú albumomra. És aznap, útban hazafelé, a katolikus templomból kijövő hívek azzal köszöntöttek, hogy ma a plébános úr is ajánlotta könyvemet a szentmise végén. Köszönöm neked, Istenem, hogy ez megadatott nekem, és én dédelgethetem magamban az elismerés érzését, amelynek bölcsője a Te Háza! Kikeresem az ünnepi alkalomra kijelölt zoltárokat, átolvasgatom, de még mindig van időm bőven, így hát szabadjára engedem gondolataimat: csapongjanak kedvükre.

Kicsi lány ül be anyukájával az előttem lévő padba. Olyan ismerős farkocsbá fonott haja, no meg a kora: éppen annyi éves lehet, mint az a másik kislány a múltban. Vagyis én, egykor, nagyon régen... Önkéntelenül elmosolyodom. Látom magamat, amint anyámhoz húzódva, kezemet összekulcsolva mondom a Miatyánkot halkán, együtt a gyülekezettel. Úgy, ahogy kicsi koromban, kiségyamnál ülve tanított meg rá az édesanyám. Csakhogy én apamtól is tanultam, aki megjárta a gulágot és ő egyszóval mindig megtoldotta az imát. Nos, én ezt a szót mondtam ki fennhangon. „Szabadíts meg minket a gonosztól” – hangzott fel az ajkakon együttesen a könyörgés, amelyhez én hangosan, jól érthetően hozzáfűztem: és az orosztól! Reméltem, anyukám majd büszke lesz, de inkább a félelem süttött a sze-

méből, ahogy rám tekintett és azon a vasárnapon nagyon sietve mentünk haza a templomból...

Köszöntöm kedves barátnőmet, padszomszédomat, akit ma felnőtt lánya is elkísért, hogy anyjával együtt az Úr asztalához járuljon. A fiatal nő vált velem pár kedves szót, és én meglepődve veszem észre, mennyire hasonlít a tekintete az édesanyjához. Szóvá is teszem ezt. A fiatalasszony gyönyörű szemét könnyek futják be, úgy válaszolja: én erre igazán büszke vagyok és örülök neki, mert nagyon-nagyon szeretem az édesanyámat! Olyan jó, hogy ő az én anyám, hogy van nekem! Annyira jó! És hozzá hajolva őszinte szeretettel megcsókolja anyja arcát. Nézem őket, melegség járja át a szívem és valamiféle meg nem fogalmazható, szavakba nem önthető furcsa szomorúság, amitől sápadttá válik, fényét veszíti az addig lelket simogató érzés, röpké boldogság.

Egyszeriben jelentéktelen, semmitmondó lett a nekem addig oly fontos, életet jelentő siker élménye. És a belőle táplálkozó rebбенésnyi boldogság szürke porszemmel zsugorodott. Eltörpült, semmivé vált ennek az őszintén áradó szeretetnek a tükrében... Ekkor döbbsentem rá, milyen hatalmas, éltető ereje van a szeretetnek és hogy valójában ez a boldogság igazi forrása! Ennek az asszonynak a nevét nem fémjelzi sem ritkán csordogáló elismerés, sem az ennél jóval gyakoribb megalázó csalódás; nem sügnak össze a háta mögött jó szándékkal, vagy irigykedve: ő azért boldog, mert vele van aszeret. Körbefonja, elkíséri, védi. Olyan igazi kincsnek a birtokosa, amelyet kevés ember érezhet magáénak élete folyamán. Vajon ez a barátnőm, az édesanya tudatában van a feléje áradó szeretet óriási értékének? Avagy valódi értéke ennek az érzésnek azok számára van csak igazán, akik a szeretet hiányában élnek... Akik kevés figyelmességet, törődést kapnak, akiknek ritkán jut jó szó; akiknek az önzetlen szeretet egyetlen odavetett morzsája is megnyugvást adna, reményt a holnapokban... És hitet, hogy rátalálhat még egy rebбенésnyi boldogság...

Az úrvacsorához készülve magamba nézek, és az Urra bízom, hogy meglegeljem kínzó kétségeimre a megoldást.

KERTÉSZ VIRÁG

**„Dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes...”**

Rendhagyó módon egy személyes vallomással kezdem az interjút. Amikor 35 évi nyomdai, illetve szerkesztőségi munka után 2005 tavaszán karkedvezménnyel nyugdíjba mentem, a kezdeti nagy fellelegzés, a szabadság érzése után valami bizonytalanság vett erőt rajtam: biztos, hogy jól tettem, amikor „letettem a lantot”, azaz búcsút mondtam az újságírói pályának? Aztán történt valami. Budapesten a Kárpátaljai Szövetség közgyűlése után sokakban felmerült a gondolat: kell egy fórum, egy folyóirat, egyszóval „kel egy csapat”. Örömmel nyugtáztam, hogy ebben a csapatban nekem is helyem lehet. Akkor találkoztam először Papp Lászlóné Nagy Magdolnával, a Kárpátaljai Szövetség társelnökével, akivel jól megnéztük egymást. Aztán együtt terveztük meg a folyóirat első lapszámait, végiggondoltuk, kiket kellene megnyerni szerzőnek, milyen témakörrel bővítsük a kínálmivalót. Gyakran idézgette József Attila ismert sorait: „Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érde- mes...”

Megvalloam, kezdetben féltem tőle: valósággal elhatalmasodott rajtam a megfelelési kényszer (talán ezért is fordulhatott elő, hogy a Kárpátaljai Hírmondó első számának borítóján még dátum sincsen, „lányos zavaromban” csak annyit írtam fel: I. évfolyam 1. szám, aztán úgy is maradt). Magdika nem bratyizós fajta. Később, amikor jobban megismertem, lassan megértettem tetteinek mozgató rugóját. Megismertem, de még mindig nem ismerem annyira, hogy ne lennének kíváncsi kérdéseim. Hosszas rábeszélés után kötélnek állt: vele beszélgettem a gyökerekről karácsony küszöbén.

– A Kárpátaljai Szövetség tagjai jellemzően magukkal hoztak egy darabot a szülőföldről megélt múltból, hiszen magától értetődik, hogy a gyökértelen ember sehol nem tud megkapaszkodni. Mi-lyen ez a múlt? Kérlek, beszélj egy kicsit a gyermekkorodról.

– Ha már a gyökerekről beszélünk, nagyon messziről szeretném kezdeni. Erre a találkozóra készülve a családi albumokat lapozgattam, és a kezembe került egy több mint száztíz évvel ezelőtt készült fénykép, amelyen nagyanyámat, a Mezőkaszonyban született Nagy Idát örökítette meg a fotográfus. Nemzeti viseletben, vastag hajfonattal akár a magyar nő jelképe is lehetne (a képen).

Komoly pályát választott: szülész nő lett. Emlékszem, haláláig büszke volt rá, hogy Linner Bertalan, a beregszászi kórház neves sebészorvosa nőgyógyászati műtétekhez mindig őt kérte maga mellé. A családban is tekintélye volt, súlya volt annak, amit mondott. Fiai, édesapám és István nagybátyám, aki fiatalon pusztult el a sztálini lágerekben, kedves anyámnak szólították őt (a képen).

Édesanyám, Kósa Emma szép és békétűrő asszony volt. Erre a tulajdonságára szüksége is lehetett apám, Nagy Kálmán mellett, aki politikai nézetei és demokratikus szelleme miatt sokszor keveredett váratlan helyzetekbe. A Beregszászi Magyar Gimnázium 4 osztályának elvégzése után beállt inasnak keresztapja, Szircsák János lakatosmester mellé, majd katona lett, az olomóci huszárezredben szolgált (3. kép).

Leszerelése után katonacimborája, Pál Győző, a Schönborn grófok főintézője aján-

lott neki munkát a grófék csikósgorondi gazdaságában. Itt telepedtek meg szüleim, itt születtem én is. Felnőtt fejjel meglepődeve olvastam gyermekkorom szabad világnak leírását Ilyés Gyula „Puszták népe” című könyvében, amely a falukutató irodalom klasszikus műve. Hát ilyesféle milőben éltem én is eszmélésemtől 1939-ig. Emlékszem, ezermester apám megpróbálta komfortosabbá tenni a tanyasi életet: hogy mást ne mondjak, kutakat fúratott. Mivel a csikósgorondi tanyán ruszin telepek dolgoztak, csak ruszin nyelvű elemi működött. A szüleim úgy gondolták, nem árt nekem, ha én is oda járok iskolába. Amúgy is én voltam a gyerekek között a hangadó (időnként még most is előfordul, hogy azon kapom magam: én akarom megmondani másoknak, mit hogyan csináljanak, és éppen eleget küzdök e beidegződés ellen).

Ez alatt az idő alatt sok minden történt. Csak néhány esetet mesélek el röviden. A csikósgorondi tanyán a családnok bújtatja három hétig az ominózus Rongvos gárda öt tagját. Volt köztük erdélyi egyetemista, budapesti ügyvéd, kecskeméti parasztember... 1938 novemberében szekéren vittük be őket Beregszászba, ahol Héjas Iván főparancsnok gondjaira bízta a család a védeenceket. A katonatiszt megkérdezte, milyen jutalmat akar apám, de ő csak annyit mondott, magyar vagyok, a lelkiismeretem diktálta, hogy elbújtassam ezeket a szegény embereket.

Édesapám főgépészként számos emberrel került kapcsolatba. Többek között Fekesházi Zoltánnal is, aki magyarok

„Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes...”

■ alatt Ung megyei főszolgabíró volt, de a csehszlovák hatalom idején nem írta alá a hűségesküvet, ezért biztosítási ügynökként volt kénytelen dolgozni. Volt idő, amikor apám segített neki, 1938-ban, a bécsi döntés után viszont, amikor Zoltán bácsi Bereg vármegye alispánja lett, figyelmeztette apámat, hogy szociáldemokrata nézetei miatt bajba kerülhet, menjen Prágába, mint elvarázsló. Apám nyakas magyar maradt: nem utazott Prágába. Hosszas gondolkodás után azonban 1939-ben Miskolcra költöztünk.

– **Hogyan sikerült beilleszkedni az anyaság kínálta új környezetbe?**

– Apám ott is politizált. 1951-ben mint jobboldali szociáldemokratát több évi börtönbüntetésre ítélték. Mondhatnám azt is, hogy mindig a mindenkor hatalom ellenzéke volt, a Rákosi rendszeré is. 1952-ben 45 kilóra fogyva, csontsoványan hazaküldték a börtönből, meghalni. Én már akkor a Közgazdasági Egyetemre jártam, sok befolyásos ismerősöm volt, a kapcsolataim révén eljutottam Korányi professzor úrig, aki meggyógyította. Amikor megkérdeztem, mennyit kell fizetünk, a professzor úr azt mondta: mi ennyivel tartozunk egymásnak. A történet vége: apám nem halt meg, visszament a szegedi börtönbe, még másfél évig ott volt.

Hogyan illeszkedtem be? Ez is érdekes. Sehol nem tudtam elhallgatni a véleményemet. A Rajk per idején ki akarták rúgni az egyetemről diáktársunkat, Rajk László unokaöccsét, Rajk Ernőt. Néhányan elmentünk a rektorhoz, hogy vonja vissza a döntést, hiszen a fiatalember nem csinált semmit, nem tehet róla, hogy Rajk László rokona. A határozatot visszavonták, de közölték, hogy Ernő ösztöndíjat nem kaphat. Az egyetemen maradt, a diákok gyűjtötték össze a megélhetéséhez szükséges összeget. *(A képen: egykori diáktársakkal 2009. május 15-én. Az első sorban jobbról az első Papp Lászlóné Nagy Magdolna, aki a mai napig is szervezi az éves évfolyamtalálkozókat.)*

1952-ben diplomáztam. Csepelre kerültem egy gépgyár tervosztályára, majd közgazdászként a Nehéz- és Gépipari Minisztérium egyik kutatóintézetébe, később, a férjem áthelyezése miatt a kecskeméti Platter konzervgyárba, aztán az Élelmiszeripari Minisztériumba. Két évtizedig a Gépipari Kutatóintézetben dolgoztam, elsősorban fejlesztési, a kutatások hatékonysági kérdéseivel foglalkoztam. Műszaki gazdasági témákat dolgoztunk ki, azt tanulmányoztuk többek között, milyen a gépipar háttérpára, például az alkatrészgyártás, milyen a környezetvédelem, az élelmiszeripar, a mezőgépgyártás gépipari háttéré. *(A képen: munkaszombaton Csepelen.)*

– **Hogyan léptél kapcsolatba a Kárpátaljai Szövetséggel?**

– Még a „hőskorban”, 1997-ben történt, hogy megkeresett Pekár Aranka, a Kárpátaljai Szövetség (azóta, sajnos, már elhunyt) elnökségi tagja, és javasolta, hogy vállaljak feladatot a szövetség tevékenységében. Részt vettem egy ungvári kihelyezett elnökségi ülésen, ahol Arpa Péter, az ottani magyar középiskola igazgatója szavalóversenyt rendezett. Könnyekig meghatott, hogy milyen átéléssel mondják a diákok Petőfi Sándor verseit, annak a szülőföldnek a fiataljai, ahol jómagam csak tízéves koromig éltem. Egy szóval ott ragadtam a Szövetségben. Emlékszem, kezdetben a Kárpátaljai Szövetséget az a vád érte, hogy Beregszász centrikus. Ez valahol érthető lett volna, hiszen elődje az 1989-ben alakult Kárpátaljai Kör, és a munkájában elsősorban a Vörkös-parti öregdiákok vettek részt. Aztán fokozatosan létrehoztuk az Ung vidékiek, a munkácsiak baráti körét, a Bercsényi Miklós Alapítványt, a vidéki szervezeteket (sajnos, időközben a budakeszi, a fehérgyarmati, a pécsi szervezet megszűnt, és itt érhető tetten, mennyire befolyásolhatja egy-egy közösség

tevékenységét egy odaillő vezető személyiség kiválása vagy halála).

– **Ha összegeznünk kellene a szövetségben végzett tevékenységedet, mit tennél le a képzeletbeli asztalra?**

– Elsősorban gazdasági kérdések fejlesztésében vettem részt a Kárpátaljai Szövetség munkájában. Emlékszem, az 1998-as árvíz idején szövetségünk volt időrendi sorrendben a harmadik szervezet, amely a határátlépési bürokrácia ellenére is ki tudta vinni Kárpátaljára a segélyszállítmányt, mivel indulás előtt beszereltük az összes ukrainai vonatkozó rendelkezés fénymásolatát. Nagyon jó a kapcsolatunk szűkebb pátriánk civil szervezeteivel, elsősorban a Dupka György elnökletével működő Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közösségével, illetve a Pirigy Béla vezette Beregvidéki Magyar Kulturális Szövetséggel. Itt kell beszélnünk arról, hogy Pirigy Bélának köszönhetően ismertük meg a bécsi Szent István Egyletet, amely a kárpátaljai magyar iskolák jó tanulmányi eredményt elért diákjai részére ösztöndíjat biztosít. 1997-ben 8 diák megsegítésével indult az akció. Pirigy Béla, a BMKSZ elnöke az ösztöndíjak megítélésének lebonyolításába bevonta a Kárpátaljai Szövetség elnökségét is, én pedig arra törekedtem, hogy minél több rászorulóhoz (és egyben kitűnő tanulóhoz) jusson el a nagylelkű bécsi polgárok adománya. Az elmúlt tanévben 48 diákhhoz már 3 millió forint jutott el Kárpátaljára ösztöndíj gyanánt. Azt szeretném elérni, hogy a támogatottak száma száz főre emelkedjen (akár az egy főre jutó pénzösszegek csökkentésével is), a támogatás pedig 4 millió forint. A Szent István Egylet kuratóriumánál azzal indokoltuk kérésünket, hogy a jutalmazottak számának növelésével valamelyest ellensúlyozni lehet ama 461. számú miniszteri rendelet káros hatását, amely az ukrán nyelv elsajátításának ürügyén egyértelműen az anyanyelvű oktatás felszámolására irányul. Sajnos, egyre gyakrabban hallani olyan esetekről, hogy a szülők, merő jóakaratból ukrán tannyelvű osztályba íratják be gyermeküket, hogy biztosítsák a jövőjét. Am nem szabad elhallgatni a magyar tannyelvű tanintézetek igazgatóságainak és tanári karának felelősségét sem, hiszen maguknak a határon túli magyar fiataloknak is érdekük, hogy megtanulják az államnyelvet. Szólnék arról is, mennyire fontosnak tartom, hogy a Kárpátaljai Szövetségben belül létrejöjjön a Kárpátaljai Írók, Költők, Képzőművészek Magyarországi Alkotóközössége (KIKKMAK), illetve a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Szövetsége (KÁRISZ).

„Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes...”

A képen balról jobbra: Papp Lászlóné Nagy Magdolna, Benda István főszerkesztő-helyettes, a Beregszásziért Alapítvány elnöke, Kövér Katalin elnökségi tag, Füzesi Magda főszerkesztő, Schober Ottó és Petruska Márta elnökségi tagok egy kihelyezett ülésen.

– Tudom, hogy nem akarod hangsúlyozni, de meg kell jegyezni, hogy komoly szereped volt mind a KIKKMAK, mind a KARISZ létrejöttében. A Kárpátaljai Hírmondó olvasói azt is tudják, hogy orosz-lánrészt vállaltál a lap létrehozásában. Miért tartottad fontosnak, hogy a Szövetségnek nyomtatott fóruma legyen?

– A Kárpátaljai Szövetség tagsága igényli, mindig is igényelte a szülőfölddel való kapcsolattartást. Véleményem szerint egy folyóirat az információcsere legjobb eszköze. Sok kárpátaljai író, költő, képzőművész találta meg a boldogulását az anyaországban, otthon is számos tehetség munkálkodik. Azt tapasztaltam, hogy az olvasók körében jó a visszhangjuk a különböző rovatoknak, sok visszajelzést kapunk, amelyek részben helyet kapnak a lap hasábjain is, tehát a folyóirat betölti feladatát. Hiányolom viszont a kárpátaljai születésű, Magyarországon élő alkotók írásait.

– A legutóbbi beszámoló-választó közgyűlésen lemondta a társelnöki tisztségről. Megválasztottak viszont a Felügyelő Bizottság elnökének, így közösségünk a továbbiakban sem nélküli hasznos tanácsaidat, támogatásodat. Ismerve munkabírádsodat,

amúgy sem tudom elképzelni, hogy naphosszat a hintaszékben kötögetsz. Milyen tervek foglalkoztatnak?

– A Felügyelő Bizottság elnökének tisztségét azért vállaltam el, mert szeretnék segíteni a fiatalabb kollégáknak. Vannak ötleteim a szövetség tevékenységének felpozíciójára is, bízom benne, hogy meghallgatásra találnak. Szívesen válllok feladatokat a szülőföldön maradtakkal való kapcsolattartásban, a bécsi Szent István Egyetem ösztöndíjpályázatának lebonyolításában. Ami pedig a hintaszékben való kötögetést illeti: a családom, fiam, Sándor, lányom, Mariann, és négy unokám, Melitta, Ákos, Gergely és Ancsi is igénylik, hogy időnként ezt-azt elvégezzek a ház körül. Szabadidőmben képzőművészeti kiállításokra járok, tagja vagyok az Operabarátok Körének, örülök egy-egy jó előadásnak, szívesen és sokat olvasok. Időnként felbosszant a könyvtárakban található rengeteg nyugati kultúrszemét, a Magyar Televízió műsorainak szerkesztéspolitikája, de hát a világon semmi sem tökéletes...

– Köszönöm a beszélgetést. Olvasóink és a magam nevében azt kívánom, hogy további sikereik aranyozzák be tevékeny életedet.

FÜZESI MAGDA

Otthon a hazában

Czébely Lajost, a Visken élő tanárt, író, költőt, zenészt Kárpátalján mindenki ismeri. De a Kárpátaljai Hírmondónak bizonyára vannak olyan olvasói, akik még nem hallottak Önről. Az ő kedvükért kérdezem meg: ki is valójában Czébely Lajos?

– Kedves János, erre a kérdésre én nem is tudok válaszolni. Először azért, mert az ösztöneim tiltakoznak, hiszen nemigen vagyok sztár. Másodszor pedig, a kérdés első részébe foglalt állítás nem igaz. Én, hála az Istennek, nem vagyok híres ember, sohasem akartam az lenni. De mivel megígértem, hogy részt veszek ebben a beszélgetésben, megpróbálok válaszolni.

Arról, hogy ki hallott rólam és ki nem, van egy történetem. A közelmúltban régi barátom, Pynykó Marika (a kárpátaljai Irka című gyermeklap főszerkesztője – a szerk.) egy honismertető túra közben megérkezett csoportjával az ősi viski templomhoz, bekopogott a parókia, ahol hittan foglalkozás folyt éppen. Megkérdezte a gyerekektől, hogy hol lakik Lajos bácsi, az, aki megírta az iskolák történetét. Értetlenül néztek rá. Akkor sem tudtak segíteni, mikor Marika a Visk történetének szerzője iránt érdeklődött. Ezen én egyáltalán nem csodálkozom. Melyik általános iskolás olvas manapság monográfiákat? Mint tanárt sem ismertek közelebbről, hiszen a felső osztályosokkal foglalkozom. Persze, akkor már tudtak segíteni, amikor a templom orgonistája iránt érdeklődött, mert az orgona mellett valamennyien látnak már.

Az igazság a következő: képesítesem szerint magyartanár vagyok. Hivatásomnak is ezt tartom, kiegészítve azzal, hogy tizenöt éves korom óta a mai szent napig tanulom is az anyanyelvemet és a magyar irodalmat. Mégis mikor újraolvasom Vörösmarty Emberek, Babits Mihály Esti kérdés, Weöres Sándor Öröklét című versét, vagy a többi, amelyek nélkül nem lennék ember, akkor elkecserelem. Mert mi az ördögöt csináltam én itt e földön több mint fél évszázadon át?

– Egyetlen személyes találkozásunk Visken történt. Mióta is él az egykori koronávarosban?

– Itt születtem, és ma már úgy érzem, mindig is itt éltem. Ha arra gondol, hogy egy évtizedig laktam Beregszászban, ennél egy kicsit több ideig Gáton, és öt évig diák voltam Ungváron, ez sem változtat ezen, mert mikor tehettem, hazarándultam. Itthon tudtam átgondolni dolgaimat igazán, és újrakezdeni, ha elrontottam valamit az életemben, vagy megújult erővel folytatni azt, ami tartalmat adott a napjaimnak.

Tehát 1951. október 29-én, vagyis a szovjethatalom hetedik évében születtem Visken. Öseim mindkét szülői ágon évszázadokra visszamenően földművesek és mesteremberek voltak, pontosabban: egyszerre mindkettő. Apai nagyanyám, Vécsey Vilma és anyai nagyapám, aki szintén a Czébely nevet viselte, és akiket még volt szerencsém ismerni, látástól vakulásig dolgoztak az erőszakkal kolhozosított egykori földjeiken.

Apám, aki 1947 őszére vándorolt haza a szibériai hadifogságból, az ott szerzett tapasztalatai alapján ideiglenesnek tekintette az új rendszert egészen 1987-ben bekövetkezett haláláig. Tetteit is ez határozta meg a viski székgyártó üzem alapító tagjaként, amikor a napi műszakot követően színtársulatot szervezett, és népszínműveket, később korszerűbb színdarabokat rendezett és tanított be. Több éves kolhozi robot után anyám is üzemi munkás lett, és társult a műkedvelőkhöz. Sok méltánytalanság érte őket és munkatársaikat az üzemi és a községi vezetőség részéről. Különösen apámat a református egyházban végzett kántorkodásáért, amelyet 1956-tól haláláig folytatott.

Otthon a hazában

■ Ilyen hazai poggyással és anyai nagyapám nép- és igaz meséivel, valamint nótáival „fertőzve” ültem be a Viski 2. sz. Általános (az 1964–65-ös tanévtől közép-) Iskola egyik padjába 1958 őszén. Tisztelttem a tananyagot, de az érettségiig – eleinte a népi íróknak, majd a modern magyar és világirodalomnak köszönhetően – azt hiszem, teljes mértékben megértettem, hogy az úgynevezett szocialista hazafiság nemcsak a népemtől szakít el, hanem önmagamtól is, és a kárpátaljai magyarságot is önismertetétől és valós önértékelésétől. Még érettségizésem évében, 1968-ban felvételt nyertem az Ungvári Állami Egyetem magyar nyelv és irodalom szakára. Ekkor kerültem el Viskről.

– *A Czébely családot nevezhetjük művész dinasztiának is. Fia, Csaba a Pokolgépben dobol, Gabriella szintén Budapesten él, és nem olyan régen kezdett el publikálni különböző lapokban. De úgy értesültem, hogy első felesége is kacérkodott egykor az írással.*

– Iskoláskori verspróbálkozásaimon kívül én nem írtam szinte semmit egészen a múlt század nyolcvanas éveinek második feléig. Első feleségem, Csada Marika már középiskolás korában írogatott, jól rajzolt és festett. Nagyapja, Pollák Józsi bácsi is, aki engem mindig Hemingway-re emlékeztetett, szorgalmasan megfestette szeretett témáit. Beregszászban az 1960-as–70-es évek fordulóján élénk művészeti élet folyt, az írogatók, képzőművészek, zenészek a mostani Illyés Gyula tér egyik pincéhelyiségében berendezett művészkávézóban jöttek össze vitára, a kulturális események szervezésére, vagy egyszerűen kiönteni lelküket. Sok eredeti és tehetséges fiatalal, természetesen idősebbekkel is lehetett ott találkozni. Azonban ezt az önszerveződést is, mint egyebeket, tönkretette a központi irányítás alá való beerőszakolás.

Tehát mind a két ágon volt mit örökölnie Csabának és Gabinak. Mindenestre könyvek között nőttek fel. A nyári vakációkat Viskén töltötték, ott is barátokat szereztek. Szinte minden nyáron meglátogattuk Kárpátalja várait, várromjait. Gabriella az idősebb, ő középiskolás korára kortársai között az egyik legolvasottabb lány volt. Öntörvényűsége azonban nem könnyítette meg az életét. Csaba szinte egyszerre búcsúzott el kamaszkorától és trombitájától (ezt tanulta a zeneiskolában). A nem könnyű gyermekkor után, gyorsan önállósult. Önerőből küzdötte fel magát, tömör munkát és gyakorlás eredményeképpen arra a szintre, amelyen most van.

Dinasztia azonban nem vagyunk. Inkább egy olyan apadó család, amely, ha szétszórta is, távol egymástól, megpróbál értelmes életet élni.

– *Mióta foglalkozik az irodalommal? Elsősorban kinek tartja magát, tanárnak, írónak vagy zenésznek?*

– A kérdés második felére már válaszoltam. Ma már nehéz megállapítanom, mikor is kezdtem irodalommal, azaz szépirodalommal foglalkozni. Olvasni első osztályos koromtól nagyon szerettem. Nyolcéves koromban édesapám születésnapomra megajándékozott egy piros műbőrkötésű Petőfi-válogatottal. Olykor-olykor visszatér még most is az illata. Találomra ütöttem fel, és a „Szilaj Pista” című versét olvastam el először, majd a „Falu végén kurta kocsmá”-t. Otthon néhány magyar klasszikus regény és színdarab mellett állt a polcon Tolsztoj Feltámadás című regénye, kedvenc olvasmányom a családnak. En is elolvastam, és azóta is az akkor kapott élmény határozza meg Tolsztojhoz való viszonyomat. Olvasnivaló a Velence utcai könyvesbolt jóvoltából akadt bőven, s ezt ki is használtam. Közben sok minden szerettem volna lenni: borbély, építész, mérnök, és volt idő, amikor magyar katonatiszt is. Az 1960-as évek közepén a magyar történelem lett a szenvedélyem, el is határoztam, hogy régész vagy történész leszek. Már kilencedikes voltam, mikor apám felvilágosított: ha azt hiszem, hogy az ungvári egyetemen Mátyásról, Zrínyiről, Rákócziról vagy Kossuthról fogok tanulni, akkor nagyot tévedek. Ezután kezdtem el rendszeresen irodalommal foglalkozni. A most Zámolyon élő unokanővérem nekem ajándékozta a barnacsíkos Magyar Irodalmi Lexikont, s az alpművek olvasása mellett azt böngésztem szüntelen, egyes címszavainak szövegére most is emlékszem. 1967 őszén Viskre látogatott Kovács Vilmos, a református templom kertjében találkoztunk, ő is biztatott azzal, hogy a magyar szak jó lesz nekem.

Még az egyetemi foglalkozások kezdete előtt barátságba kerültem Fodó Sándorral, egy meleg augusztusi estén együtt néztük döbbenet a perencesnyi út szélén állva a Csehszlovákia felé dübörgő szovjet hadsereget. Sándor mutatott be az akkor még legálisan működő Forrás Irodalmi Stúdió tagjainak, valamennyien írogató, szárnyukat próbálgató fiatalok voltak. Mindvégig együtt maradtunk, mindegyiktől igyekeztem tanulni. Legnagyobb hatással Stumpf Benedek András volt rám, ami nem véletlen, hisz Béni fejében már egyetemi diákéve alatt összeállt a Vilmostal közösen írt és a szegedi Tiszatájban 1970-ben megjelent „Magyar irodalom Kárpát-Ukrajnában” című tanulmány anyaga és ezen kívül is minden, ami az elszakított nemzet rész történelmét, kultúrtörténetét illeti. Mindenkit számon tartott, aki a kárpátaljai magyar kultúra új-ráteremtésében számításba jöhetett. De ki-tűnően ismerte a világirodalom és művészet új áramlatait is. Egy ideig lakást is együtt béreltünk. A stúdió hivatalos megszüntetése után is ugyanúgy folyt a munka, mint azelőtt. Ebben az időben tudatosult bennem is a helyi irodalmi hagyományok feltárása mellett a kárpátaljai magyar

néprajzi értékek megmentésének fontossága. A nyári falujárásaink pedig a néprajzi gyűjtés iskolájává váltak számomra.

Miután a két beadvány (1971 szeptember-októberében, illetve 1972 tavaszán íródta – a szerk.) rendszerjobbító szándékát a területi és az annál feljebb vezetőkhöz szovjetellenességnek tekintették, nyilvánvalóvá vált, hogy ezen a téren ellehetetlennek minden próbálkozást, azonban az anyanyelvi oktatás és a már pusztuló, átalakuló népi kultúra értékeinek megmentése talán még elvégezhető.

Ezt a vezérelvet tartottam kötelezőnek a magam számára az egyetemi diplomám megszerzése után a Gáti Középiskola magyartanáráként 21 éven át, ahol az agyonideologizált tanári munka mellett sikerült valamennyit megmentenem Gát szellemi néprajzában értékeiből, s ezeket a magyar órákon is hasznosítottam. Itt hoztuk létre barátimmal a 80-as évek végén a Kovács Vilmos Művelődési Kört, majd a KMKSZ gáti alapszervezetét.

– *Versait főként a Nagy Zoltán Mihály fémjelzte Együttben olvastam. Szokott-e más lapokban is publikálni?*

– Mint minden kisebbségben élő magyar közösség tagját, engem is állandóan foglalkoztatott népem jövője. Olyan kérdések például, mint a passzív ellenállás, az együttműködés vagy az erőszak nélküliség is. Így jutottam el – épp amár említett Tolsztojjal kapcsolatosan – Gandhi gondolataihoz. Mahatma Gandhi a civilizációról írva tesz egy ilyen kijelentést: „Azelőtt néhány ember értékes könyveket írt. Ma mindenki leírja és kinyomtatja, amit csak akar, és mérgezi vele az emberek lelkét.” Ezt írja 1908-ban. Én ezt ma is érvényesnek tartom. Jómagam igyekszem csak akkor és azt írni, amikor muszáj, és ami nem mérgezi mások lelkét. Még így is vannak jócskán kételyeim saját alkotásaimmal szemben.

1990 környékén kezdtek megjelenni közéleti írásaim, kritikáim a Kárpáti Igaz Szóban, a Kárpátaljában, verseim és irodalmi tárgyú írásaim a Hatodik Sípban és a Pán-sípban is. Közben a néprajzi gyűjtőpályázatokra beküldött munkáimat is díjazták. 1996-ban pedig megjelent első és eddig egyetlen verseskötetem, az „Évszakok ösvényein”, és még ugyanebben az évben az 1976 és 1989 között írt Naplóm, mindkettő a Hatodik Síp Alapítvány – Mandátum Kiadó gondozásában. Miután 1987-től elváltam apám helyett a kántorkodást, hétévi ingázásom (oda-vissza kétszáz kilométer) után 1994-ben hazaköltöztünk. Feleségemmel abban az iskolában kezdtünk el tanítani, amelyikbe én jártam egykor. Az alma mater tisztelete és a vidék és népének szeretete késztetett arra, hogy megírjam az intézmény történetét. 1998-ban meg is jelent „A viski magyar iskola története az egyházi iskoláktól a Kőlcsey Ferenc Középiskoláig” című könyvem, 2002-ben pedig a „Visk története” című monográfia, mindkettő a KMKSZ kiadásában és a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasá-

Otthon a hazában

ga – Anyanyelvi Konferencia támogatásával.

Az Együtt újraindítása után Vári Fábián László szólott, hogy szívesen látnák verseimet a folyóiratban. Azóta rendszeresen helyet ad a lap írásaimnak. Különböző antológiákban is jelentek meg verseim, de más fórumnak nem szoktam küldeni. A múlt évben a Bobory Zoltán által szerkesztett székesfehérvári Kapu két száma is bemutatott néhány költeményemet olvasóinak. De ezt a bemutatkozást dunántúli barátaim szorgalmazták.

– **Az Együttnél maradvá, engedje meg, hogy gratuláljak a lap 2007-es lírai nívódíjához. Kapott-e ezen kívül valamilyen más elismerést, akár az irodalom, akár a tanári hivatás terén?**

– Köszönöm a gratulációt. Van még egy irodalmi elismerésem, 1994-ben nekem ítéltek a Hatodik Síp című folyóirat Toll-díját. Mint tanár is kaptam néhány dicséret oklevelet, ez bizonyos kor elérése után már esedékes minden pedagógus számára. Elismerésnek könyveltem el tanártársaimnak azt a véleményét, amely szerint használható a 2004-ben általam szerkesztett „Irodalom a 11. osztály számára” című tankönyv. Viszont végképp elkésérít az, hogy amikor hozzáálltam a könyv írásához, heti négy órára tervezték. Mire elkészült, már csak három órában taníthattuk a magyar és világirodalmat. Az illetékes szervek ezt is sokallják, valószínű csupán heti két óra lesz belőle. De hát tornyosodnak végzetesebbet előreléző felhők is a nemzetiségi oktatás fölött Ukrajnában.

– **Mit jelent Önnek a szülőföld, ez a talpalatnyi magyar sziget, itt a Kárpátok oldalában?**

– Erről sokat lehetne szólni, írni. Én csak egyet mondhatok: mindent. Szűkebb hazámnak az egykori Máramaros kárpátaljai részét tartom, de hazámnak, tágabb értelemben a magyarság kárpát-medencei szállásterületét. Azért használom ezt a történelmi szakkifejezést, mert jobbat nem tudok kitálatni. És a magyarság célja is az kell legyen, hogy ezen a szállásterületen minden magát magyarnak tartó és valló család félelem vagy jövőjére irányuló fenyegetettség nélkül tudja lehajtani pihenésre becsületes munkával eltöltött napja után a fejét.

– **Tagja-e valamelyik kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetnek? Ön szerint miben lenne a módja, hogy a két egymást maró társulat megbékéljen, összefogjon, és végre azt tegye, amire hivatott – híven képviselve a kárpátaljai magyarság érdekeit?**

– A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség tagja vagyok és természetesen a pedagógus szövetségé. Ez a kettő azonban nem társulat. Lehet, hogy a többi magyarszervezet az, én azt nem tudom. Én tizenéves koromtól azt vallom: nemzetben kell gondolkodni. Az én sorsom is – mint mindenkié – meghatározó viszonyban van

annak a kisebb-nagyobb közösségnek a sorsával, amelyhez tartozom. Ha nem elég szem meg a múltunkkal, hanem jövőt is akarok magamnak, akkor a nemzetemnek is jövőt szeretnék. Sőt, azoknak is jól jön a nemzet biztos jövője, akik egyéni érvényesülésüket tartják szem előtt. Az a megosztottság, amely a kárpátaljai magyar érdekvédelmi szervezetek között van, szinte minden határon túli magyar közösségben fellelhető, és nem ok nélkül jött létre. Azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a két kárpátaljai magyar szervezet nem egymástól függetlenül, különböző céllal, vagy a közös cél elérésének különböző útján haladó tömörülésként jött létre, hanem megalakulása után a KMKSZ még alig lendült munkába, már jelentkeztek azok, akik később ki is szakadtak a szövetségből, természetesen pártolót a KMKSZ soraiból állították maguk mellé. Ezek között voltak ismerőseim, kollégáim, sőt egykori elvbarátaim. Elárultnak, arcul csapottnak éreztem magam akkor. Először azt gondoltam, hogy vagyok olyan legény, mint te alapon történt a szakadás, de hamarosan rájöttem, hogy az érintetteknek ezt az egészségesebb tevékenységre is fordítható becsúgyát csupán felhasználta a hatalom a kárpátaljai magyarság egységének megbontására. Ezért, kedves barátom, én a megbékéléshez nem ismerem receptet, bármennyire szeretnék is.

– **Gabriella és Csaba is Magyarországon él, Ön még nem játszott el a gondlattal, hogy neveljen követi őket?**

– Gyermekeim, sajnos, olyan korszakra cseperedtek fel, amikor a megélhetésük forgott kockán. Magyarországon próbálkoztak munka után nézni, ami úgy-ahogy sikerült, de tudom, lélekben megmaradtak beregszászinak (és egy kicsit viskinek is). Jőmagam sohasem szándékoztam áttelepülni. Túlságosan nem is foglalkoztat a kérdés. Persze feleséggel, Zsuzsával, aki tanítónő, megbeszélgetjük az aktuális problémákat, mind az anyaországgal, mind a kárpátaljai magyarság életével és problémáival kapcsolatos dolgokat. Mindketten úgy érezzük, itt van szükség (még) ránk. Vannak azonban a magyarság-politika hiányosságai mellett érzelmi sebeink is. Egyikük akkor keletkezett, mikor – Kossuth Rádió-hallgatók lévén – felfedeztük, hogy a Kossuth-nóta dallamát felfelcsendítő szünetjel eltűnt az adásból. Vajon a Kossuth név is eltűnik hamarosan, és marad az „emeregy”? Bizonyára vannak olyan emberek a kis Magyarországon, akik nem örülnek, ha naponta többször eszükbe juttatják, hogy „Eljen a magyar szabadság, éljen a haza”. De hogy nincs az országban olyan ember, aki ez ellen felemlíti a szavát, az több, mint elkésérítő.

– **Valóban az. De akkor sem szabad feladni, nincs hozzá jogunk. Önnek is és minden nemzettársunknak erőt és egészséget kívánok az előttünk álló küzdelemhez.**

Czébely Lajossal
Lengyel János beszélgetett

Czébely Lajos

Gyökérszakadás előtt

Ne vigasztaljatok!

Már tudom, nem marad a kő.

Emlékké kopik,

mállik homokká,

s csőrével a madárszárnyú szél

szemembe szórja pornak,

hogy fakadjak sírva.

Hogy fakadjak sírásra,

majd fanyar nevetésre,

zsiros halotti torokon

hizlalt merengő fajta,

önsajnálatom pocsolyaágyából

hogy végre keljek,

s ne csillogjon,

de hulljon agyamról

a másság fénypenésze.

Ne biztassatok!

Elmúlnak a hegyek is,

a hajdan sötétzöld erdők

most sápadtan sóhajtanak itt,

s a tegnap még idegen szelektől

óvó merész magaslatok

mára az omlások öreg őrei.

Ne is hívjatok!

Rossz nekem látogatóként

a családi házban,

fájszelid szépsége,

bár mindig öröm.

Szívemre hull hideg eső,

gyöngye kicsattan homlokomon,

mint a megrontott forrás vize,

ki-kitör a Várhegy-oldalon.

Hogy ne lássam az elvadult határt,

behunyom szemem,

s e magam teremtetten sötétben

hallom, hogy zokog a víz,

hörög a sár,

csikorog a homok,

mint bennem az erek,

s a mélyben szakadásig

feszülnek a gyökerek.

Képzőművészeti kiállítás a főiskolán

A közelmúltban a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) szervezésében nyílt kiállítás a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A tárlaton a társaság zsdenyijevói (Szarvasháza) alkotótáborában készült munkák kerültek bemutatásra.

A rendezvény ünnepélyes megnyitóján Orosz Ildikó, a főiskola elnöke köszöntötte a megjelenteket. Örömet fejezte ki amiatt, hogy ilyen szép számban jelentek meg a művészet kedvelői a kiállításon. Felszólalásában annak a reményének adott hangot, hogy Beregszász ismét kulturális központtá válik, visszanyerve azt a fényét, amely a várost a század elején jellemezte, és egyre több látogatója lesz az ehhez hasonló tárlatoknak a főiskola falain kívül is.

Ezután Riskó György festőművész, a KMKSZ kulturális titkára mondott ünnepi köszöntőt. Köszöntét fejezte ki azért, hogy a főiskola az oktatási tevékenység mellett a művészet és a kultúra pártfogásában is aktívan részt vesz.

Magyar László, a RIT elnöke elmondta, hogy a zord idő ellenére jó hangulatban eltöltött egyhetes táborban készült alkotásokat tekintheti meg a közönség. Amint az a képeken is látszik, a művészek bizonyították tehetségüket, és dacolva a mostoha körülményekkel, maradandót alkottak. A felszólaló elismerően szólt a Matl Péter által készített portréfotókról is, amelyeken a szobrászművész a társaság tagjait örökítette meg.

Független bírálóként Benkő György festő, a RIT alapító tagja értékelte a kiál-

lított műveket. Mint mondta, a kárpátaljai festők olyan színvonalas alkotásokkal büszkélkedhetnek, amelyek bármely európai kiállítóteremben megállnák a helyüket.

Csizmár Béla, a járási tanács elnöke elmondta, hogy semmi nem nemesebb, mint egy alkotás, legyen az vers, zene vagy kép. A művészet emeli fel az embert a mindennapok szürkeségéből, általánosságából, ráébresztve arra, hogy vannak olyan értékek az életben, aminek örülni lehet.

A felszólalások szünetében Pál Emese, Bartók Erika, Nagy Nikolett és Marofejeva Nelli, a főiskola hallgatói zongora- és gitárjátékkal, énekkel tették ünnepélyesebbé a hangulatot.

A rendezvény állófogadással folytatódott, ahol Csernicskó István rektorhelyettes mondott pohárköszöntőt.

A tárlaton lehetőségünk nyílt néhány szót váltani Magyar Lászlóval.

– **Miért éppen Zsdenyijevón rendezték az alkotótáborot?**

– Mindenképpen hegyvidéken szeretnénk volna tartani az őszi alkotótáborunkat. Zsdenyijevóról sokat hallottunk, korábban ott több művésztelepet szerveztek már. A Szolyva környékén, az Uklini-hágó közelében elhelyezkedő vidék tényleg gyönyörű. Nagyon szép panorámaképeket lehet készíteni, csak sajnos az időjárás mostoha volt. A művészek egy kis fantáziával azokat a részleteket is megrajzolták, amelyeket az esőfüggöny eltakart.

– **Hol lesz a következő tábor?**

– A következő alkotótáborunk „a levegőben lóg”, mint a záporok. Nagyrészt a pályázati kiírásoktól függ. Jövőre ünnepeljük a Révész Imre Társaság megalakulásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból egy jubileumi kiállítást szeretnénk szervezni. Terveink szerint ez egy retrospektív közös tárlat lenne, amelyen bemutatnánk azon társaink alkotásait is, akik már nincsenek közöttünk: Veres Péter, Tóth Lajos, Szemán Öcsi és Jankovics Mária. Ők nagyon sokat tettek azért, hogy a társaságunk létrejött és fejlődik.

– **Hány tagja van jelenleg a társaságnak?**

– Jelenleg 18 tagunk van, köztük keramikusok, iparművészek, szobrászok. Nem tervezzük a bővítést, ugyanakkor igyekszünk gondoskodni az utánpótlásról, mert a tagságunk idősödik, és nagyon nehéz tehetséges fiatalot találni. Elég szigorú elvárásaink vannak, szeretnénk az eddig elért színvonalat megtartani. A fiataloknak nincs könnyű dolguk: Kulin Ágnes és ifjabb Hidi Endre például a tanulmányaik folytatása mellett igyekeznek időt szentelni az alkotásnak is.

– **Mikor láthatjuk ismét a társaság tagjainak alkotásait?**

– Tervezzük, hogy Ungváron, a megyei néprajzi múzeumban rendezünk egy évzáró kiállítást, várhatóan december 15-én lesz a megnyitója.

MOLNÁR BERTALAN

Weinrauch Katalin

Advent első lángja

A mézszínű őszi fényben halk neszsel hullnak a fákról az elsárgult falevelek. Mintha egy serény kéz folyamatosan rázná az ágakat, pedig szellő sem lebben. Földet érve arannyal terítik be az utakat, a napsugarak vidáman bukfenceznek, sikanyóznak a puha levélszőnyegen. Háttamat nekivette egy fa derekának lehunyt szemmel élvezem az utolsó napfényes novemberi napok egyikét, ajándékát a búcsúzó ősnek. Nagyon kevés igazán szép napja volt ennek a hónapnak, de a mait az időjárás napsütéssel igyekszik kellemessé tenni, mintha pótolni szeretné, amit elmulasztott. Hát nem árt igyekezni, mert a december már itt van a kertek alatt! Talán maga a megvénült ős is belátta ezt, azért tart ma nagytakarítást a természetben, egyetlen fölösleges, elszáradt falevelet sem hagyva a fákon. Meztelenre vetkőztetve adja át valamennyit a télnek. De a domboldalon, a kerítést jelző bokrok szépen felöltöztek. Földig hajló ágait pókszálból fonnott girlandok ékesítik, amelyeken napfényben szikrázó vízcseppek tündökölnek. A tegnapi ködnek, vagy a hajnali dérnél könnyeseppjei – moccannak gondolataim lustán, miközben rájuk gyönyörködöm. Hagyom magamat beleszépülni a látványba, a szemem látószögébe befogott panorámába.

Szeretem a lassan már ismerőssémmé vált, nemrég még oly idegen kisvárosnak ezt a szegletét. Aszelid dombra kapaszkodó, szépen rendben tartott temetőt a főút felőli oldalon azzal a kis szentéllyel, vagy kegyhellyel... A sírkertben az óriási platánok alatt az egymást keresztező, nyírfasepről felsöpört, szigorúan bevonalazott, homokos utakat, a fák között honoló csendességet.

A gyalogjáró felől kicsi, szabályos tér öblösödik be a temető kovácsoltvas kerítéséig. Hatalmas öreg fa áll a bejáratnál, őrizve a holtak birodalmát. Ha itt vagyok ebben a városkában és szép az idő, mindig találok rá okot, hogy erre vegyem az utamat. Szeretek itt eláldogálni a temetőkert előtt álló hatalmas platán alatt és szabadjáras eresztetni a gondolataimat. Később majd átbaktatok a túloldalra és egy buszra szállva, hazamegyek. De most még nem. Még élvezem a napsütést, a zavartalan magányt. Jaj, csak nem szólít le egy százas erejéig az a hajléktalannak látszó fura szerzet... Mit kereshet vajon a temetőben, ezekben a déli órákban? A bejárat másik oldalánál álló üres pad felé tart, aztán le is ül. Hála Istennek nem vett észre, eltakart a fa, gondolom megkönnyebbülten. Azért oda lesek feléje óvatosan a vállam fölött. Hát nem éppen bizalomgerjesztő alak, nem szívesen találkozna vele sötétedés után. Különösen itt nem, ahol vagyunk. ■

Weinrauch Katalin

Advent első lángja

◀ Igen kevesen járnak erre-felé... Hány éves vajon? Épp úgy lehet harminc, mint nyolcvan... Lehetetlen megszaccolni. Torzonborz, megállapíthatatlan színű szakáll takarja az arcát, homlokába húzott kétes tisztaságú sisapkája alól zsíros, csimbókos haj türemlik elő, keze fekete a kosztól, ruházata viseltes, szutykos. A két jókora, degeszre tömött műanyag tasakot, amit magával cipelt, gondosan a lába mellé helyezi a földre. A táskákban lehet minden vagyona... Szerencsétlen... És ha csak egy ilyen alakot látnék naponta... Ejnye, mintha hűvösebbre vált volna a levegő, gondolom borzongva, ideje lenne menni...

Az ember nem így találja. Elégedetten elhelyezkedik a padon és lábát maga elé nyújtva, senkivel és semmivel nem törődve kínálja oda magát a langyos napsugaraknak. A látvány valahogy engem is megnyugtat és a platánfa foltos kérgű törzséhez támaszkodva tovább maradok. A dombot megkerülve, a közeli felüljáró alatt a déli gyors robog át nagy sebességgel, s a vonat zakatoló hangja ki tudja, miért, de biztonsággal tölt el. Csendet hagy maga mögött, ami jó, nagyon jó, mert újra hallom a kerengő levelek puha neszezését, de valami mégis zavar... Ahajléktalan. Valakivel beszélget. Kíváncsian nézegetek feléje, de nem látok senkit. Vagyis, csak galambokat. Ott sétálgat négyöt a lába előtt, a pad körül. Azokkal beszélget az ember, mintha korholná őket... Nem hallom, mit mond, jaj, ez a kamion igazán elhúzhatja végre!

...ma is, minden nap várni kell rátok... Merre jártatok, nem vagytok éhesek? Itt van ni, mennyi finom kenyérmorzsát hoztam nektek... Egyetek csak, nekem úgy sincs mivel megvárni a kenyeret, pedig még kalács is van közte. Pi-pi-pi... vagy hogy is kell a galambokat hívogatni... Valaki ma egy egész tasak száraz kenyeret hajított a kukába, úgyhogy jó napotok van, tele lesz a begyetek... Hát csak lakjatok jól, mert holnaptól már beköltözöm a szállóra, aztán nem tudom, mi-

kor jövök megint... Majd úgy intézem, hogy azért járjak erre néha-néha, különben úgy érzitek, hogy elárultalak benneket... Nem mennék én a menhelyre, csak hát fázom... már hidegek az éjszakák. Meg jó lenne megmosakodni, értenek... No, tubi-tubi, persze, ti így értitek... Te, ne bánts az a sántát, jut neked is... Várjatok, még van egy meglepetésem a számotokra. Tudjátok, holnap van advent első vasárnapja. Hát én szeretném meggyújtani az első adventi gyertyát. Nem baj az, ha most, egy kicsit előbb, nekem rajtatok kívül úgy sincs senkim. Persze adventi koszorúm nincsen. A menhelyen biztosan van, de ott csupa idegennel leszek együtt, akiknek semmit nem jelent az Advent... Hát ezért... Itt van ni, látjátok? Igaz, csak mécses, és már használt... Nem loptam! – emeli fel az ember szigorúan az ujját. A temetői szeméttároló mellett találtam a földön. De a lángja szép lesz... igazi karácsonyváró. Várjatok, madárkaim, meglátjátok azonnal! Vagy mégsem? Nincs mivel meggyújtani... Na, ne mentek el, ne hagyjátok itt...

A férfi szomorúan néz a szárnyra kelt, jóllakott galambok után, markában csalogót tartja az aprócska mécses.

Lassan mozdulok, hogy ne ijesszek rá, de ő már hamarabb észrevehetett, mert csendesen rámköszön: csókolom. Kezemet felé nyújtva kínálok neki tenyeremen a táskámban talált öngyújtót. Tessék, gyűjtsa meg a mécsesét. Elveszi, aztán csüggedten mondja: minék, már elmentek amadarak... a barátaim... Szerettem volna, ha nem magam vagyok, hanem valakivel együtt örülhetek az idei Advent első lángjának...

– Én szívesen itt leszek magával, ha nem zavarja...

Az ember szeme ki fényesedik és eltorzult, durva arca emberivé szelidül. Aztán csak nézünk bele szó nélkül abba az aprócska, az őszi nap fényével is megbirkózó, elmúlt karácsonyok emlékéből táplálkozó semmi kis örömtűzbe, amíg utolsót lobbanva ki nem alszik a láng.

Istvánffi Erzsébet

Vonaton

A vonat csikorogva fékezett, megállt. Le- és felszálltak az emberek, ugyanis az állomásokon általában ezt teszik. Az egyik kupéban ketten ültek csupán. A bejáratától a második ülésen egy fiatalasszony, mögötte egy fiatal lány. Ez utóbbi izgatottan nézett ki az ablakon, mintha valakit keresne a tekintetével.

Az asszony azok közé a nők közé tartozott, akikre negyven éves korukban is ráillik majd a szépasszony jelző. De még csak 36 éves volt, ápolt, gondosan öltözött. Már két éve élt egyedül, bár akadtak volna kérői, de egy kicsit élvezni akarta az özvegyességgel járó szabadságot. Most azonban már egyre gyakrabban gondolt egy megfelelő társra, akivel összeköthetné és újra kezdené az életét. Nem volt már egészen fiatal, az igaz, de a 36 év még nem kor és ő nemcsak azért akart férjhez menni, hogy ne legyen özvegy. Olyan valakire vágyott, aki külsőre is megüti a mértéket, anyagilag is megfelelő és házastársként is meg fogják érteni egymást. Többen is számításba jöhettek volna az ismerősei közül, de ő mindegyikben talált valami kivetnivalót: egyszerűen válogatott.

Most itt ült a vonaton és könyvet olvasott. Unottan nézett fel az ajtónyitásra. Nyugtalan lett, amikor jól szemügyre vette a felszállót. Jó megjelenésű, fess, negyven év körüli barna férfi volt, a halántékán néhány ősz tincessel. Ez még érdekesebbé tette őt. Érdekes arc, sokat ígérő csábos tekintet, kíváncsan érzi a ajkak. Az asszony elpirolt. Forróság öntötte el a testét. Rég nem tapasztalt kellemes érzés. Igen! – gondolta – ő az, akit már két éve keres. A férfi szemben vele, két sorral odébb az ellentétes oldalon foglalt helyet.

Hosszan néztek egymásra, az idegen parányit elmosolyodott. Elővillantak szép egészséges fogai. Az asszony úgy találta, a férfi még szebb, ha mosolyog.

Zavarban volt. Sem utcán, sem vonaton nem szokott ismerkedni, de véletlenek és ritka kivételek mindig akadnak. Ujra felnézett, a férfi most sem vette le róla a tekintetét. Bár különös – gondolta –, őt figyel és mégis olyan a tekintete, mintha túlnézne rajta. Most parányit kacsintott a bal szemével. Lám! – mosolyodott el, ez is milyen jól áll neki. Gyerekes huncutságot kölcsönöz az arcának.

Újabb megálló következett, újabb felszállókkal. Lassan megtelt a kupé. Az asszony kihasználta a jövés-menés, a csomagelhelyezés pillanatait, hogy az alatt legalább a kezével simítson végig a haján, nem kócos-e? Megnézte a ruháját is, nem gyűrött-e nagyon? Elégedetten állapította meg, hogy nincs semmi különösebb baj.

A vonat újra elindult. Az egyre több felszálló miatt most már jobbra-balra kellett hajolnia, no persze csak óvatosan, hogy láthassa a szimpatikus utast, aki ennyi idő után és ilyen váratlanul így megdobogtatta a szívét. Nyugodtan állapította meg, hogy a férfi is ugyanúgy keresi a fejek között a rést, hogy láthassa őt.

Az asszonynak a következő megállónál le kellett szállnia. Készülődni kezdett. Lopva a szeme sarkából figyelt: a férfi is készülődött. Sőt! Mintha nagyon óvatosan intett volna, hogy az első kijáratához menjen. Alig észrevehetően, de beleegyezően bólintott.

A vonat csikorogva fékezett, megállt. A férfi már ott állt az ajtóban, és mosolyogva várt. Az asszony felszedte a csomagjait és lassan elindult a kijárat felé. A szíve hevesen dobogott. Régen nem tapasztalt érzéseket élt át. Hirtelen valaki meglökte hátulról. Utat engedett a törtetőnek. A mögötte ülő lány igyekezett a kijárat felé. Csak most nézte meg alaposabban. Szemrevaló kis bestia – gondolta minden rosszindulat nélkül. Mindenről megfeledkezve gusztálgatta a lányt, csinos bokáját, ringó járását, selymes szőke haját. Megállapította, még sokra viszi ilyen megjelenéssel, külső vonzeróval, szépséggel. Most vette csak észre, hogy amint a lány leszállt, a férfi is utánalépett és pillanatok alatt eltűntek a forgatagban.

Mire felocsúdott, már messze jártak. Nem tagadta, csalogott egy kicsit. Úgy érezte, megficskázták. Egy 18 éves fruska és egy 40 éves ravasz szoknyavadász. A kokettálás tehát nem neki szólt, hanem a fruskának. Vele kokettált, neki szólt a kacsintás.

No lám! – állapította meg újra, ideje lenne elmenni a szomorvoshoz. Nem volt alaptalan a gyanúja: az utóbbi időben egyre gyakrabban tapasztalta, hogy rosszul lát. S míg lekászálódott a holmijával, arra gondolt, nem is volt olyan szép az a férfi...

Hol van már a tavalyi hó?

Meg a tavalyelőtti, meg az azelőtti... Jőcskán folytathatnám még a visszaszámítást, amióta vidékünkön csak hébe-hóba rázogattja meg fehér szakállát a jóságos tél-apó. Rólam viszont nem fellelkezett meg! Hófehér fejjel barangolok gyermekéveim emlékeiben, visszagondolok azokra a szép, hóborította téli időkre, amikor Kárpátalja egyik legnagyobb magyar községében – Nagydobronyban – pájtásaimmal derékig erő hóban hemperegve, szánkón csúszkálva, csilingelő lovas szánokra csimpaszkodva, kislányokat hóval mosdatva, egymást hógolyózva, vagy éppen hóembert építve élveztük a tél örömeit. Igen, így volt, és milyen szép volt! De hol van már a tavalyi hó?!

Előttem van a hóborította falu csendes, meghitt karácsonyi hangulata, a távolból halkán szűrődő vagy a közelben felszendülő kántáló csapatok éneke, a csengettyűkkel hangoskodó betlehemesek házról házra kóborlása.

Sajnos, egyre kevesebben emlékezhetünk vissza arra a több mint hetven évvel ezelőtti boldog, csodás hatmagyar esztendőre, amikor karácsonyi ünnepi kalács illata lengte be az alvást és a felvétel utcáit. A mai bejglit akkor kalácsnak mondta a falu népe, ami nem a boltban vásárolt félkész leveles tésztából, hanem a vastagra nyújtott házi „köttes” tésztából készült. Abba tekerték bele a finom diós, mákos, túrós vagy lekváros tölteléket, s nagy tepsiükben – kemencében – süttették fényesen csillogó sárgásbarnára. Még karácsony után is sokáig ezt eszegettük szünetekben az iskolaudvaron. De hol van már a tavalyi hó?!

Aztán jöttek a nehéz háborús évek, egyre soványabbak lettek a kalácsok, egyre vékonyabb lett bennük a töltelék, mígnem egy nem kívánt napon „bulocskává” változtak. Elnémultak a kántálók, mert az új hatalom csendháborításnak minősítette az éneklést. Az ateisták országa a betlehemeseket sem tűrte meg: karácsony estéjén mili-

cisták zavarták azokat szerkesztet. Karácsony ünnepén iskolába mentünk, szigorú tanítási nap volt. Ilyenkor pártbizottsági ellenőrök jártak az osztályokat, s ha véletlenül hiányos volt a tanuló létszáma, a tanító vagy osztályfőnök itta meg a levét – elégtelennek minősítették pedagógiai munkásságát. És hogy bajt ne hozzunk tanítóink fejére, kénytelen-kelletlen karácsonykor iskolába mentünk.

Ilyen „figyelmes” gondoskodás közepette nőtt be a fejünk lágya, és kedvünk elle nére „boldogszovjet állampolgárok” lettünk: ki hol, ki merre lelte vagy nem lelte meg helyét abban a „csodálatos” világban. Nekem és azoknak, akik a kultúra berkeiben kötődtek ki, sok egyéb mellett az is feladatunk lett, hogy „Új idők – új szokások” jelszó alatt szocialista köntösbe öltöztessük a régi népi szokásokat, a meghitt vallási ünnepeket. Mert, ahogy az „okosok” mondták, mi voltunk a szovjet ideológia harcosai. Aztán a szovjet hatalom szotyósodásának éveiben ideológiai „parancsnokaink” próbálkoztak stratégiát váltani, és elnevezették velünk Jézus születésének napját a Tél ünnepének. A kántálás nem is olyan rossz, nem is olyan ártalmas szokás, mondták. Hadd énekeljen a nép, csak ne szentestén, hanem újesztendő küszöbén, és ne vallási énekeket, hanem népdalokat. A kántálást kötelezővé tették beregszászi népszínházunk tagjainak is. Ezt a „nemes” feladatot átruháztam kolléganómra, az ukrán csoport rendezőjére, mivel a pártbizottság által előre kijelölt köszöntendő személyek – főnökök, élenjárók, háborús veteránok – többnyire ukrán vagy orosz nemzetiségiek voltak. Míg mások a szilveszteri terített asztal mellett vigadoztak, ők a népszínház autóbuszán járták a várost, keresgetve a megadott lakáscímeket. Hogy nem volt mindenütt szívélyes a fogadtatás, az is biztos.

Különösen akkor fordult élesbe a harc, ha karácsony első napja vasárnapra esett. Ilyenkor latba kellett vetni minden tudásunkat, nehogy a felnövekvő szovjet nemze-

dék templomba menjen, vagy otthonában békés családi körben ünnepelje ezt a szent napot. Egy ilyen alkalommal – mint rendező – én kaptam azt a feladatot, hogy állítsam össze a beregszászi tél ünnepének forgatókönyvét, majd hozzam is tető alá az ünnepséget.

Mi tagadás, nem nagyon örvendeztem e „megtisztelő” felkérésnek, de próbáltam volna nemet mondani! Azt viszont nem tilthatta meg a hatalom, hogy imádkozzam. Miközben a forgatókönyvvel bibelődtem, arra kértem a Mindenható, hogy ne hullasson havat karácsony napjára.

Az eseményt a beregszászi szabadtéri színpadon terveztük lebonyolítani. A környéket övező domboldal alkalmas volt rödlí és síversenyek rendezésére, az alatt elterülő térségen csilingelő lovas szánokon szórakozhattak volna a gyerekek, a színpadon különböző műsor-számok és szereplők – Téliapó, Hópelyhecske, tündérek – színesítették volna a programot. Elkészült a forgatókönyv, s ment volna minden, mint a karikacsapás – ha lett volna hozzá hó is. Innám meghallgatásra talált, hópelyhek helyett napokon át hideg eső hullott a tájra. Akkor javasoltam tréfásan felleteseimnek:

– Hozzunk havat a Kárpátokból, Rahón van bőven. Három-négy pótkocsis teherautóval elég is lenne.

És tessék elképzelni: főnökeim annyira komolyan vették ezt a tréfát, hogy a főkönyvelő már megtalálta a keretet is a költségekre, csupán egyetlen kikötése volt: a havat nem vehetjük készpénzért, csak átutalással... Volt más javaslat is, miszerint a szántalpak alá szereltessünk apró kerekeket...

De honnan vettünk volna akár egyetlen kereket is, ha magának az ötletadónak is hiányzott egy kereke...

Nekem viszont megvolt minden kerekem, amikor írásomban a boldog gyermekkorra emlékeztem. De nem hagyhatom ki a poént, hogy befejezőként egy kézenfekvő kívánsággal gondoljak vissza az ideológiai örökségekkel terhes múlttra: „Ügy menjen el, mint a tavalyi hó!”

SCHÖBER OTTÓ

Szöllősy Tibor

A gyógyszerlista

Varga néni volt Kovács doktor, a körzeti orvos egyik leghűségesebb páciense. Évek óta, a hónap első napjaiban, amikor ő és az ura – így nevezte a férjét – megkapták kevéske nyugdíjukat, elcsoszogott a vele egyidős görbebotjára támaszkodva a kétutcányira lévő rendelőbe, és ott elpanaszolta minden testi-lelki bűját-baját, majd némileg megkönnyebbülve, vényekkel a köténye zsebében a gyógyszerárba indult.

Évekig az ura is elkísérte, de idővel, miután megműtötték a hátgerincét, már egyedül ment, magával cipelve az ura panaszait is.

Majd, amikor Kovács doktor már könyv nélkül tudta a sirámokat (amelyek végül is nem voltak alaptalanok, mert megkoptak az ízületek, rakoncátlankodott a szív, egyre légszomjasabb lett a tüdő), Varga néni ismét kopogtatott a rendelő ajtaján.

– Tessék mán, drága doktor úr, valami jót felírni derékra, szívre, meg alvási-ra – kérte.

Szedte is a gyógyszereket, mert hitt azok mágikus erejében, de egyre gyakrabban vissza-visszatért, mondván, hogy elfelejtette felírni még ezt, vagy azt.

– Varga néni –, nyugtatta meg kezelőorvosa –, ebben a korban már ezt-azt elfelejt az ember. Tessék otthon felírni, mire van szüksége, mit akar közölni, tessék a cédulát magával hozni, hogy ne kelljen újra megújra ide jönnie!

Az öregasszony megfogadta a tanácsot: a következő alkalommal már egy kockás füzetlappal jelent meg, rajta a kéri- és közölnivalókkal.

– Ajóisten áldja meg, a doktor urat – hálálkodott –, milyen igaza volt! Felírtam én mindent, amit kérni, megmondani akarok, meg még azt is, amit az uram mondott.

Sorolta is, amit mondani akart, amire szüksége lenne, meg amit az ura bízott rá, majd megkapva a recepteket, elköszönt.

Ugy félóra múlva, miután kivárta, amíg Kovács doktor ellátta az összes betegét, némi szabadkozással belépett.

– Csak nem történt valami baj, Varga néni? – kapta fel a fejét az orvos.

– Jaj, ne haragudjon, drága doktor úr, hogy megint itt vagyok – igyekezett kerülni az orvos tekintetét –, de megint elfelejtettem valamit.

– Nem haragszom, Varga néni, mi lenne az?

– Mondta a doktor úr, hogy írjak fel mindent, oszt olvassam a papírról. De csak otthon jutott eszembe, hogy elfelejtettem valamit.

– Talán gyógyszer kellene még?

– Ó, nem kell semmi! Csak a múltkor említette a doktor úr, hogy mondjam el a panaszaimat is. Hát ezt hagytam ki, elfelejtettem panaszkodni, ezért jöttem vissza.

Nagy Koppány Zsolt

Amelyben Ekler Ágostra emlékezünk

– regényrészlet: rövidtörténetek –

A stresszmentesítő gépezet

Stanisław Lemnek

Rob mérnök feltalálta a stresszmentesítő gépezetet. Nagyon egyszerű elven működött (ezt persze csak a feltalálás után lehetett ilyen nagyképpen kijelenteni): meg kellett érinteni a fémesen csillogó burát (ez volt a gép "feje"), és nyomban mennyei boldogság ömlött el a felhasználón. A stressz, a feszültség úgy sült ki belőle, mint az elektromosság, csak éppen roppant kellemes volt. A kisülés az ártatlan gyermekkor üde boldogságát idézte fel néhány másodperc erejéig, közben pezsgő virágillat úszott a levegőben, és legtöbbször az orgazmushoz hasonlítottak. Mindenki beszerzett egyet belőle (mert elég olcsón hozzá lehetett jutni – olyasmis volt, mint a mobiltelefon), és attól kezdve boldog volt.

Csak hogy az emberek nagyjából kéthavi intenzív használat után rájöttek: testük és idegrendszerük annyira stresszmentessé vált, hogy bármennyire igyekeztek is felbosszantani magukat napközben mondjuk a dugóban, nem gyúlt össze annyi stressz, amennyinek a kisütése a kellemes esti programot lehetővé tette volna. (Pedig a kellemes esti kisülés már az első hét végén úgy kellett mindenkinek, mint azelőtt a pálinka.)

Ez így nem jó, gondolták a bölcsek, és ügyesen, nagy önuralmat gyakorolva spórolni kezdtek a stresszel. Napokig gyűjtögettek, dédelgették a feszültséget, hétvégén pedig kiengedték – addig a gép letakarva nyugodott az előszobában. De nem mindenki volt ilyen okos, türelmes. Ahevesebb vérmérsékletűek nem szívesen vártak ennyit: inkább ügyesen feszültséget generáltak maguknak – először csak a főnökükre kiabáltak rá, hogy aztán rettegessenek a kirúgástól, és nagy legyen az élvezet a bura megérintésekor; aztán már egymással is ordítottak, tizórait loptak, gyermeküket, feleségüket kezdték verni (persze a gyermekek és feleségek örültek ennek, hiszen az apukák érkezése előtti rettegést nagyszerű élvezetekre lehetett fordítani délután négy előtt öt perccel az előszobában).

De lassan már ez sem volt elég: megszokták a veszekedést és a családverést, a lelkiismeret-furdalás is lankadt – pedig nem akármilyen élvezetek forrása volt! –, úgyhogy tovább kellett lépni. Fegyverrel járt mindenki és lövöldözött, hogy rettegésben tartsa felebarátait, nagy örömet okozva ezzel nekik. (Már annak, aki hazaért.)

Nem telt el újabb két hónap, és vérbeborultak az utcák, felbomlottak a családok, szétesett a társadalom. A boldogság azért még tarolt a maradék emberek között. Aztán az a néhány illető, aki a végén életben maradt, mint mindig, most is jól járt: ha ügyesen gazdálkodtak azzal a kínzó gondolattal, hogy ők az utolsó emberek a földön, és kerültek egymás társaságát, remekül teltek az esték.

József lelke és az új test

József lelke átkerült egy másik testbe. A másik testet azelőtt István használta. (István óvatosan, szépen élt.) Hogy hogyan történt mindez, miért, és mi történt István lelkével meg József testével, azt nem tudjuk.

József lelke már belépéskor érezte, hogy itt jó lesz. Kellemes meleg, hívogató kényelem áradt István testéből. (Fontos lehet tudni, hogy István és József a csere előtt nem ismerték egymást. Valószínűleg utána sem, persze.) József lelke egyik ámulatból a másikba esett. Nem hitte el, hogy itt nem fáj semmi; nem fáj a gyomor, a boka, a bal váll. Nem húzódik az inszalag, nincs túltengő gyomorsav, fejfájás.

Vizont minden szerv tökéletesen működik. A működés olajozott, halk, finoman csúszva kattanó, ringatózó. A végtagok engedelmese, lágyan kapcsolhatók, a belső szervek puhák, mégis ruganyosak. Minden illatos, tiszta, üde.

József lelke nem tudott betelni ezzel. Ideoda rohangált az új testben, és sikongva konstatait egy-egy ügyes megoldást, remek ötletet, az életet megkönnyítő, rafinált átkötést vagy huzalozást.

Aztán a következő mondatra ragadtatta magát: "Az én fapados, görcsös, nyikorgó, kenetlen, rángatózó és bűdös hajdani testemhez képest ez itt egy valóságos Volvo!"

Boldog volt, és a lelke a boldogságtól nagyok lesznek. Hihetetlen dolgokat vitt véghez aztán István testével, hihetetleneket!

A 2050-dik év

A 2050-dik év nem sok jóttartogatott az ezredforduló előtt születettek számára. Erről akár regényt is lehetne írni!

A kontinens annyira előregedett, hogy a munkaképesek nem bírták eltartani a munkaképtelenné vált öregeket, nyugdíjasokat. Így az Unió tagállamai egy olyan törvényt léptettek életbe, hogy mindenkit, aki 2001. január 1-je előtt született, tarkón kell lötni.

A törvény nagy felháborodást váltott ki, ennek ellenére elkezdtek végrehajtani. Bujkáltunk, menekültünk, fiatalnak maszkíroztuk magunkat, de eseten mozdulatunk elárultak – sorra veszték oda a barátaink. A felháborodás nem csitult, a nemzetközi nyomás is nőtt (igaz, néhány kormány titokban maga is tervezte átvenni a módszert – de nyíltzúni vitákban bőszen tiltakozott), úgyhogy a Parlament megszavazott egy kitélt: aki valamilyen tudományos vagy művészeti eredményt fel tud mutatni, az megszabadul a törvény és a végrehajtás alól. (Hogy meddig? Az akkor senkit sem érdekelt. A túlélés mindenekelőtt, még öregen is.) Olyan hamisítási hullám indult meg, hogy öröm volt nézni.

Az igazi művészek és tudósok kétségbeesetten védtek a maguk jussát, de bizony egyik-másik ügyes nyugdíjas elorozta előlük a dicsőséget: befolyásos gyermekeik sajtóhadjáratokkal és perekkel bizonyították, hogy az Új Üzemanyagot például Antonio Finta helyett Laci bácsi találta fel, és így tovább.

Végül, a sok törvényteleniséget látva, a Kormány bezárta a kiskapukat, és megint mindenkire vonatkozott a törvény: folytatódtak a kivégzések. Sokan úgy gondolják, hogy pedig a Tudományos vagy Művészeti Értéket Létrehozókra vonatkozó Kitétel működhetett is volna, ha jobban ellenőrzik, és kevésbé korrupt a végrehajtás. Soha nem lehet tudni, hátha újra bevezetik.

A lányoméknál rejtőzöm, a padláson, és lányom – mivel hálás, hogy 2010-re nem-zettem – egyelőre rejteget.

Úgyhogy – illő tisztelettel – csak annyit szeretnék mondani, hogy idejében el kell kezdeni, meg még azt is, hogy: írók, íratok remekműveket!

Magda

Gyalog a jobboldalon

Mikor magam is játékosá értem
Leültem sakkasztalához, Istenem,
Végiggondolván helyem és terem
Megléptem néhány sakkhúzást merészen.

Olykor kajánul felnéztem Reád,
Most vajon milyen lépés lesz a válasz,
És már töprengtem, mit lépek utánad,
És becsvágyóan vártam parolád.

Aztán csak ültem. Gondolkodni resten,
Miközben egyre múltak drága percek.
Sokféle táblán mások is feleltek,
Minden játszmában magamat kerestem.

Vágyódva vártam bársony nappalokra,
Békétlen jártam, míg sorsom betelt.
A Nagy Játékos nem szólt, nem perelt:
Minden cselem visszkézből összszűzta.

Sakkban vagyok, de bölcsen rád hagyom:
Hiába minden, nyerni balga szándék,
Hogy játszhatok még, tán az is ajándék,
Egy kis gyalog, ama jobboldalon.

Csendesnap Kálvin János születésének 500. évfordulóján

Október 31-én, a reformáció emléknapján Kálvin János születésének 500. évfordulója tiszteletére egyházkerületi csendesnapnak adott otthont a beregszászi református templom.

Az egybegyűlteket Kacsó Géza beregszászi lelkész köszöntötte. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Zán Fábian Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke, Bacskai József, a Magyar Köztársaság beregszászi konzulátusának főkonzulja, Revák István, a megyei állami közigazgatási hivatal nemzetiségi osztályának vezetője, Csernicsko István, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektorhelyettese, Berki Károly, a KMPSZ irodavezetője, Sin József, a KMKSZ beregszászi járási szervezetének elnöke.

Az ünnepi alkalom Zán Fábian Sándor püspök nyitóáthítával kezdődött. A püspök igehirdetésében Luther Márton és Kálvin János munkásságát, a reformáció alap gondolatát ismertette a jelenlévőkkel. Beszédében kiemelte: a reformáció eszméje élő valóságként van jelen ma is, Európa legnépesebb református egyháza a magyar református egyház. Felszólalásában a napjaink szociális és gazdasági helyzetéből fakadó pánik- és hangulateltetés ellen szökött, kiemelve, hogy Isten oltalma és ereje az, ami megtartotta és megtartja a református keresztény életét.

Az igehirdetést követően Török István, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia nyugalmazott tanára tartott előadást Kálvin János „Szívemet égő áldozatként Istennek szentelem” címmel. Bevezetőjében Áprily Lajos Kálvin 1535 című versét elemmezve elevenítette fel a genfi reformátor életét és eszmeiségét. Tanításairól szólva kiemelte, hogy Kálvin egyebek mellett szorgalmazta a munkát, mert hitvallása szerint a munka a megszentelődés életformája.

Ezt követően Kacsó Géza lelkész arról tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a református templom külső és belső falán elhelyezett emléktáblák a közelmúltban a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma anyagi támogatásának köszönhetően megújultak. Mint mondta, a mostani felújítás arra irányult, hogy a hazai és a külföldi vendégek méltóképpen leróhassák tiszteletüket az emléktáblák előtt. Ezt a célt szolgálja a műkövetés, valamint a kivilágítás és a parkosítás is.

A jubileumi évforduló tiszteletére a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma támogatásának köszönhetően egy újabb emléktábla került elhelyezésre a templom külső falán, amely Kálvin Jánosnak állít emléket. Az emléktábla nem a reformátor képmását ábrázolja, hanem a jelképét, egy égő szívet tartó kezét, valamint a híres

jelmondatát: „Szívemet égő áldozatként Istennek szentelem”.

Kacsó Géza köszönetét fejezte ki Bacskai József főkonzulnak az egyházközség és az egyházkerület irányában tanúsított segítségnyújtásért, Hermanovszki Zsolt kőfaragómesternek a tábla elkészítéséért, valamint özvegy Bocskor Imrénének és Bocskor Lászlónak az emléktáblák felújításához nyújtott segítségért.

Bacskai József főkonzul a Magyar Köztársaság Külügyminisztériumának üdvözlét és jókívánságait tolmácsolta. Beszédében kiemelte, hogy Kárpátalján mély gyökerei vannak a református hitnek. Beregszászban és környékén jelentek meg leghamarabb a protestáns prédikátorok és a református hitvallás. A kárpátaljai magyar református egyház a magyar nyelv és a magyar kultúra megőrzése mellett a két szomszédos ország kapcsolattartásában is jelentős szerepet játszik. A templom falán elhelyezett jelképekről szólva hangsúlyozta: valamennyi magyar ember kötelessége, hogy megemlékezzen történelmi nagyjairól és közösségeiről, akik vérzivataros történelmünk során munkájukkal, tudásukkal, életükkel szolgálták népük fennmaradását és fejlődését.

Zán Fábian Sándor püspök ünnepi beszédében kiemelte: fontos, hogy a múlt eseményeinek, kiemelkedő személyeinek emléket állító táblák megmaradjanak az utókor számára. Azonban a múlt emlékeinek ápolása mellett fontos, hogy jövőnkre is gondoljunk. Csak hit által meríthetünk erőt a mindennapok nehézségeinek legyőzésére.

A megemlékezés szünetében Sipos Géza gondnok ünnepélyes keretek között leplezte le Kálvin János emléktábláját. Ezt követően Bacskai József főkonzul megkoszorúzta a sztalinizmus áldozatainak emléket állító táblát.

A jelenlévőknek lehetőségük volt megtekinteni és megvásárolni a kolozsvári Koinonia Kiadó könyveit.

A rendezvény folytatásaként a Beregszászi Kamarakórus Greg Scheer Isten népe, mind rám hallgassatok című, a Kálvin-év énekeként meghirdetett zeneművet adta elő, majd idősebb Pocsai Sándor lelkész tartott evangelizációt.

M. B.

Református könyvtár nyílt Nagymuzsalyban

A Kárpátaljai Hirmondó olvasói talán emlékeznek még rá, hogy szövetségünk idei, szeptemberi, balatonföldvári közgyűlésén felszólalt Tóth Benő, a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament elnöke, a helyi múzeum igazgatója, aki elmondta, hogy régóta kapcsolatban állnak a nagymuzsalyi és a mezővári református gyülekezetekkel, akiknek a megsegítésére könyvgyűjtési akciót szerveztek. Az akcióról a Kárpátaljai Szövetség és a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Szervezetének (KÁRISZ) is hírt adtunk.

A gyűjtés sikerrel járt: a közelmúltban megnyílt a nagymuzsalyi református Narancsik Imre könyvtár, amelynek könyvállománya elsősorban az akció eredményeképpen jött létre. Az ünnepélyes megnyitót istentisztelettel vette kezdetét, amelyen Estók István református lelkész köszöntötte a megjelenteket, köztük Tóth Benőt, a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament elnökét, Kincse Istvánt és Kilián Jánosnét, a szigetszentmiklósi delegáció tagjait, Ficaj Lászlót, Nagymuzsaly polgármesterét, Zán Fábian Sándort, a Kárpátaljai Református Egyház püspökét, valamint a Sopronból érkezett vendégeket.

Zán Fábian Sándor a Prédikátorok könyvéből idézve tartott istentiszteletet, aki úgy fogalmazott, hogy a könyvtárnak a jelenben művelő és jövőt építő feladata van. A könyvek egyik küldetése, hogy igazságokat tartalmazva rámutassanak a hibákra, a bűnre, a hamisságokra. A másik küldetése, hogy neveljék, műveljék a jelent úgy, hogy az ember méltósággal, Istennek tetsző módon éljen embertársainak javára. Az, hogy a most megnyílt könyvtár Narancsik Imre lelképásztor nevét viseli, egyúttal jogorvoslása is az egykori lelkész meghurcoltatásának.

Az igehirdetést követően a jelenlévők megtekinthették a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház gyermekstúdiójának előadását Vidnyánszky Éva vezetésével, majd a nagymuzsalyi vegyes kórus egyházi énekeket adott elő.

Tóth Benő Babits Mihály gondolatait idézve köszöntötte a jelenlévőket. Mint mondta, valóban nagy szükség van a mai világban a könyvekre. A mi világunk olyan, amely a veszekedésről, a háborúról és a szétválásról szól. Amikor az ország erkölcsi és gazdasági válsággal küzd, a könyvek révén bővíthetjük tudásunkat.

Református könyvtár nyílt Nagymuzsalyban

A felszólaló röviden ismertette a jelenlévőkkel, hogyan is kapcsolódtak be az anyaországi magyarok a nagymuzsalyi könyvtár létrehozásába. Az év folyamán a diákszervezet lelkes önkénteseivel, köztük Kilián Jánosné egykori kárpátaljai lakossal együtt gyűjtési akciót szervezett Szigetszentmiklóson és környékén, Pest megyében, majd az egész országban. Ki kevesebb, ki több könyvet ajánlott fel, amelyek nem kis nehézség árán jutottak el Kárpátaljára. Tóth Benő köszönetet mondott mindenkinek, aki részt vett a könyvtár létrehozásában. Arra kérte a nagymuzsalyiakat, hogy a könyvtár legyen a település egyik kulturális központja, szervezzenek itt szakköröket, foglalkozásokat. Felszólalása végén ígéretet tett arra, hogy a Szigetszentmiklósi Ifjúsági Parlament továbbra is támogatni fogja őket.

Ezt követően Estók István nagymuzsalyi lelkész röviden ismertette Narancsik Imre lelképásztor életútját. 1904. január 25-én született a Komárom megyei Csallóközarányoson, 1936. február 16-án volt a beiktatása Nagymuzsalyban. Lelkes tevékenysége mellett hitoktatást is végzett. Szabadidejében szociográfiai és egyháztörténeti kutatásokkal foglalkozott, amelyek eredményeit elismert szaklapokban publikálta. Aktívan részt vett az akkori kárpátaljai magyar közéletben. 1928–1930 között Varga Imrével és Tárnok Gyulával közösen szerkesztette a Baráti Szó című református ifjúsági folyóiratot Beregszászban. A szovjet megszállást követően 1946-ban Narancsik Imrét letartóztatták és a múltbankifejtett politikai tevékenység vádjával elítélték. Egy irkutszki szovjet fogolytáborban halt meg 1947-ben.

Az ünnepi istentiszteletet követően a jelenlévők átvonultak a könyvtár épületéhez, ahol Wass Albert és Tóth Lenke egy-egy versének elhangzása után Tóth Benő vágta át a szalagot a könyvtár bejáratánál.

A megjelentek megtekinthették a könyvtár előterében kiállított népművészeti tárgyakat, az informatikatermet, amely az alapfokú számítógép-felhasználói ismeretek elsajátítását célozza, valamint a jelenleg mintegy 7200 kötetből álló könyvgyűjteményt.

Az összegyűlt könyvek között nemcsak szépirodalmi munkák, hanem tankönyvek is találhatók. Mivel az elsődleges kárpátaljai kapcsolat Mezővárival jött létre, ezért az adomány egy részét ennek a településnek ajánlották fel.

A most megnyílt könyvtár állománya a remények szerint folyamatosan bővülni fog, ennek érdekében várják a további felajánlásokat.

BERNÁR

AHOGY TETSIK

Hosszú kényszerszünet után ismét itthon szerepelt a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház (Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház) társulata, amely W. Shakespeare „Ahogy tetszik” című darabját mutatta be, a beregszászi közönség legnagyobb öröme. Alátámasztandó és sajátos felfogásban előadott színpadi mű díszleteit és jelmezeit Alekszandr Belozub tervezte.

Az előadás előtt lehetőségünk volt néhány szót váltani Vidnyánszky Attilával, a darab rendezőjével.

– A most bemutatott színpadi mű eredetileg a Kárpátaljai Magyar Drámai Színház, a Debreceni Csokonai Színház, valamint a Gyulai Várszínház közös produkciójaként született meg Gyulán. Beregszászban a Stalker Színházi Fesztivál keretében szeretnénk volna bemutatni a produkciót, de a fesztivál a járvány miatt, sajnos, meghiúsult. Az egészségügyi tilalom feloldása után úgy döntöttünk, hogy nem várjuk tovább a közönséget és még karácsony előtt megtartjuk a színmű premierjét.

– **Miről szól a most bemutatott darab?**

– Shakespeare az a fantasztikus szerző, akinek sikerült olyan módon írni, olyan költőien és tisztán fejezgetni a világ nagy kérdéseit, hogy művei többszáz év múlva is izgalmasak, a mai napig is örök érvényűek.

A hétköznapiok zűrzavarából való kivágyódási szándék, a természethez való visszafordulás, egy kicsit igazabb és tisztább lét iránti vágy ott motoszkál a szerző egész életében és valahol mindnyájunkban. A mű néhány szereplője, kényszeredetten, mert száműzik, kikerül a várból, a városból az erdőbe. Az ottani élet kezd izgalmassá válni számukra, olyannyira, hogy a végén már nem is akarnak visszamenni. A darab egy kicsit a „kivonulás” lehetőségéről szól.

A színház számunkra is valahol egyfajta kivonulás, kiszakadási lehetőség a világ zűrzavarából. Ilyen értelemben egyfajta adomány, hogy itt lehetünk és bemutathatjuk ezt a színpadi produkciót. Egy kicsit magunkra formáltuk az előadást. A mi „Ahogy tetszik”-ünk maga a játék. Nekünk úgy tetszene, hogy a nézőkkel, akik megismernek bennünket, játszanánk. Mindazokkal, akik eljönnek a mi kis erdőnkbe, szigetünkre, ahol mi is tartózkodunk, ahonnan igazából nem akarunk kimenni, és ők is jól éreznék magukat egy picit. A szerző a műben az élet legszebb dolgairól be-

szel: a szerelemről, az öregedésről, az élet hét fázisáról, arról a viselkedési formáról, illetve modellről, amellyel a nagyon nem kedves és tiszta világot elfogadható módon lehet élni.

A drámaíró mindezt játékosan, két tragédia megírása közé ékelte. Látszik, hogy Shakespeare lazított, és jól szeretne volna érezni magát írás közben is. A mű egy olyan világot tükröz, ahol mindent szabad, a férfiből nő lesz, a nóból férfi, hogy aztán újra rend legyen. A sok-sok játék egy kicsikét elvezet egy görög tisztaság felé. A darabot háromszor szeretnénk játszani ebben az évben, ezt követően bekerül a repertoárunkba, és nyárig még vagy 10–15-ször mutatnánk be.

– **Mikor kerül megrendezésre a Stalker Színházi Fesztivál?**

– Ez sok mindentől függ. Nekünk nincs anyagi lehetőségünk a társulatok kárpátaljai tartózkodásának, utazási költségeinek finanszírozására. Van egy szűk megpályázott keret, amiből el tudjuk szállásolni vendégeinket. A fesztivál keretében budapesti, debreceni, kije- vi és németországi barátaink játszottak volna ingyen. Olyan színházak és színházi dolgozók, akik kötődnek hozzánk, mert hasonlóképpen élnek és gondolkodnak és nem a gázszi az elsődleges szempont. Mi a magunk részéről megpróbáltunk maximálisan alkalmazkodni hozzájuk, ezért lett volna a fesztivál a meghirdetett időpontban. Jelenleg egy nagyon bonyolult egyeztetés kellős közepén vagyunk. Most úgy néz ki, hogy április első vagy harmadik hetében tudnánk megtartani a fesztivált. En azt szeretném, ha április folyamán mindenképpen megrendezésre kerülne.

– **Milyen darabot mutatnak be legközelebb?**

– Gyakorlatilag még nem játszottunk ukrán klasszikus darabot. A „Zá dvomá zájčami” című vígjátékot tervezzük bemutatni, aminek magyar címet még nem igazán sikerült adnunk. Talán a legtalálóbb volna az „Egy fenéssel két lovat”, vagy a „Két szék közt” elnevezés. Jelenleg ezt a színpadi művet próbáljuk. A darab rendezője Alekszandr Belozub, a kije- vi Nemzeti Színház rendezője, díszlet- és jelmeztervezője, színésze. Ő viszi színpadra, várhatóan február környékén.

– **Van rá esély, hogy gyakrabban lépnek majd fel a beregszászi közönség előtt?**

– Ez több tényezőtől függ, legfőképpen attól, hogy milyen lesz az igény a színi-előadásokra. Jelenleg úgy tapasztalom, hogy átlagosan olyan heti másfél-két előadás a reális, körülbelül ez az a kapacitás, amit a város elbír, és megte-lik a színház. Most van egyfajta egészséges kíváncsiság, érzi az ember, hogy látni akar bennünket a közönség.

Azt is be kell látni, hogy a társulat rengeteget utazik, gyakorlatilag ebből él meg. Aszínészek bérletes előadások tömekegét játszóak Debrecenben és másutt. Meghívásunk van Gdanskba és Németországba is, várhatóan augusztusban indulunk. Természetesen jó volna, ha többet játszhatnánk itthon.

– **Köszönöm a beszélgetést, munkájukhoz sok sikert és kitartást kívánok.**

MOLNÁR BERTALAN

Franciaország – az életöröm hazája

Jó szerencsém jóvoltából egy éve élek Franciaországban. Közelebről Elzászban, Strasbourg mellett. Mint valamikori kisebbségi magyarnak (Beregszászból származom), üdítő élmény volt találkozni a francia életformával. Itt a francia forradalom jelszava (szabadság–egyenlőség–testvériség) nem csak írott malaszt. Az élet minden területén találkozhatunk vele. Ha csak kilép az ember az utcára, mindenütt mosolygós, barátságos arcokkal találkozok. Itt a munka nem kényszer. Mindenki örül, hogy dolgozhat, ezáltal hasznos a másik számára, és a saját jólétét is biztosítja. Az emberek jól érzik magukat a bőrükben, és ezt kívánják a másiktól is.

Alegelő, ami szembeötlik, az a szépség iránti határtalan fogékonyság. Ilyenkor nyáron mindent elborít a virág. Fantasztikus változatossággal alkalmazzák a százféle virágkompozíciókat. Először is feldíszítik a hidakat (több száz van itt a csatornákkal, folyókkal szabdalva Elzászban). Minden utcákon gyönyörűen karbantartott virágágyások, a lámpavasakról dús fűrtökben lógnak a szebbnél szebb virágcsodák. És hát persze a házak ablakaiban is ezer színben pompáznak. A lakók egymással versengenek, kinek van szebben feldíszítve a háza. Az utcákon ragyogó tisztaság, az embernek eszébe sem jutna eldobni egy fagyaltospapírt vagy cigarettacsikket. Nincs két egyforma ház, az építészetben is élen járnak a franciák. Egyéni megoldásokkal teszik meghitté hajlékukat, a kertekben a virágok mellett szobrokkal is találkozhatunk. És nem csak kerti törpékkel, bár azok is kedvesek.

Strasbourg Európa egyik fővárosa. Ez érződik a lakosság összetételén is. Szinte minden náció képviselve van. Békében, testvériesen élnek egymás mellett. Persze, valami összeköti őket. És ez a francia nyelv. Ami bizony elég nehéz a magamfajta angol-szász nyelvterülethez szokott bennszülöttnök.

Az már nem újdonság, hogy a franciák a gasztronómia és borivás területén is élen járnak a világon. Hát erről tényleg nincs mit írni, ezt látni kell és végigkóstolni a valóban páratlan kínálatot. A többszázféle sajthoz többszázféle bor jár. De persze nem csak vörösbor, bőven van választék a fe-

hér nedűből is. Elzászon fut végig a Borok útja, ez egyike a francia szőlőtermesztés központjainak (bordói, burgundi és még ki tudja, hánynak).

Mivel a történelem folyamán a franciák és a németek váltakozva osztoztak Strasbourgban, nem lehet csodálkozni, hogy mélyen be van ágyazódva a német kultúra is. Ennek legékesebb bizonyítéka a strasbourgi Dóm, a Notre Dame, vagyis a Miasszonyunk fenséges épülete. Eredetileg kéttornyú tervezék, de mivel elfogyott a pénz, a másikat már nem építették meg. De így, csonkán is lenyűgöző. Teljesen levegős, a szél átjár rajta, nincsenek beüvegezett ablakai. Ez statikailag volt fontos, hogy el ne dőljön. Rózsaszínű mészkből épült. Gazdagon díszített szobrokkal, a gótikus építészeti egyik európai csodája.

Az Európai Parlament épülete is építészeti remekmű. Vizekkel övezett szigetből emelkedik ki az üvegpalota. Az ászlóerdőben már ott lobog a magyar trikolor is. A franciáknak nyilván hosszú utat kellett megtenniük a Bastille ostromától a modern demokráciáig. De végigjárták az utat és felépítettek egy ragyogóan működő társadalmat, ahol mindennek megvan a maga értéke. A gazdaságnak, a kultúrának, a gasztronómiának. De a legfőbb érték maga az ember, aki mindezt létrehozta. A francia egészségügy is a világ élvonalába tartozik. Többször voltam látogatóban a strasbourgi köz-kórházban, az ún. Hospital Civilben. Hát tényleg, ahogy a betegekkel foglalkoznak, az példás. Mosolygós ápolók, magas szakmai színvonalat képviselő orvosok, professzorok várják a gyógyulni vágyó betegeket. És itt is ragyogó tisztaság, egy porszem nem sok, annyit sem találni.

Hát ilyen és hasonló élményeim voltak francia földön. Sokszor eszembe jutott agyongyötört kis országunk, szűkebb pátriám, Kárpátalja. Vajon mennyi időnek kell még elteltie, hogy legalább megközelítsük azt az álomvilágot. Mindenesetre azt kívánom magunknak, hogy minél kevesebbnek. Toleranciával, egymás iránti tisztelettel, becsületes munkával mindez elérhető. Úgy legyen! (Ámen)

KOSZTÁK ISTVÁN
képzőművész

Antal Péter

Ember csillag nélkül

Egy ős csillag Égre, Földre szórta fényét.
Angyal, s ember félve is kért örmérszést.
Jóságos sugarát, mint özönvizet árasztotta,
S évmilliókon át szívét mégsem fárasztotta.

Az emberiség merészen magáénak vélte e fényt.
Nem kívánta látni, tudni, hinni az igazi tényt.
Inkább önzőn várta a lidércfény dicsőségét,
Mint a fény gerjesztő csodás közösségét.

Ha milliók rabként, éhen, szomjan alig élnek,
Mint csapdában a lélek, nincstelenek remélnek.
Árva népe sorsára a pusztítójuk nem gondol.
Oly elfogult, csak magát látja, mégis tombol.

A föld népe ismét más színű fényre várt.
Oly kétszínűt, nem valót, ami mélyen árt.
Ma is ezt teszi, tervezi merőn és vakon.
Így akar látni, míg kinéz vakablakon?

Aki nem felel, ha kérdik, csak lehajtja fejét,
Meg sem érti, ha bárki is kínálja szívét.
Bősen hátat fordít a fénynek, míg az ragyog,
Pedig aki nyújtja, az igaz, s én szolgálja vagyok.

Ausztrália

Visszhang

Adalékok egy publikációhoz

Megilletődötten olvastam a Kárpátaljai Hírmondó 2009 szeptemberi számában a Dr. Fenczik Istvánról szóló megemlékezést. Fenczik István rokonunk volt, édesanyám, Laurenszky Gusztávné Fenczik Anizia unokatestvére. Tízéves kisiskolásként nekem is volt szerencsém találkozni vele.

Hrabár Tamás emlékező cikke korrekten részletezi Fenczik István tanulmányait és egyházi pályafutását. Jelen írásomban néhány adalékkal szeretném ezt kiegészíteni Fenczik István társadalmi, kulturális és politikai tevékenységéről.

Fenczik István a csehszlovák köztársaság idején a kárpátaljai közélet emblematikus alakja. Nemcsak teológiai tanár, hanem az ungvári ruszin nyelvű gimnázium tanára is volt. Vezéralakja a Duhnovics nevű ruszin kulturális egyesületnek, vezetője a Duhnovics cserkészcsapatnak. A ruszin autonómiáért küzdve vett részt a napi politikai életben. Ungvár és körzete képviselője volt a Csehszlovák Köztársaság prágai nemzetgyűlésében.

A müncheni egyezmény után a csehszlovák kormány két nemzeti-területi autonóm kormányzatot hozott létre: Szlovákia (Slovensko) autonómiáját Josef Tiso vezetésével és Ruszínföld (Rusinsko) autonómiáját. A ruszin autonóm kormány három minisztere volt: Bródy Andrást még a csehszlovák hatóságok bebörtönözték magyarbarát volta miatt (tudomásom szerint az első bécsi döntés után sikerült kiszabadítani), Fenczik Istvánt Ungvár képviselőjeként kooptálta a magyar országgyűlés, a Kárpátalján maradt Avgusztin Volosin – aki a hitleri külpolitika bábja volt – egy, a Tiso-Szlovákiahoz hasonló bábállamot alakított ki Kárpátalján. Regnálásának a magyar honvédség kárpátaljai hadművelete vetett véget. Volosin a németek által megszállt cseh-morva protektorátus Prágájába menekült.

Fenczik István a magyar országgyűlés képviselőjeként is szorgalmazta a ruszin autonómiát. Több tanulmánya jelent meg mind ruszin, mind magyar nyelven, például a pécsi egyetem kiadásában is. Teleki Pál miniszterelnök és kárpátaljai kormánybiztos, Kozma Miklós, konzervatív szemlélettel, de megértéssel kezelték, részben támogatták is ezeket a törekvéseket.

LAURENSZKY ERNŐ nyugalmazott tanár,
a Nagy Imre Társaság tagja, Budapest

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

SZEPTEMBER

* Tanévkezdő ünnepségek Kárpátalja magyar tanmívelő iskoláiban is, ahol a szülőknél a beiskolázás és a tankönyvellátás újabb problémáival kell szembesülniük. Az ukrán nyelvű emeltszintű érettségi bevezetésének hatására több szülő úgy döntött, hogy a magyar iskolából ukrán osztályba vagy iskolába írattja át gyermekét. A veszteség nem nagy, de jelzésértékű. Az állami normatív támogatást megvonták az egyházi iskoláktól, amit eddig az ott tanuló diákok után kaptak.

* A Kárpátaljai Megyei Tanács és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. szervezésében 3 napos tréningre került sor Ungváron a Befektetés-ösztönzés a magyar-ukrán határövezetben projekt keretében, amelyen 40 szakember vett részt.

* Beregszászi járási önkormányzati küldöttség vett részt a Baranya megyei Komlói Napokon.

* Találkozó Aranka Siegal Beregszászból elszármazott amerikai íróval. A Bűnbakok című regény részletei az alábbi címen érhetők el:

http://www.hdke.hu/download/Aranka_konyve.pdf

* Ungváron a Juniszty csarnokban megnyílt az ideai hagyományos idegenforgalmi kiállítás, az érdeklődők közel 70 standot tekinthettek meg, ahol 140 ukrainai és külföldi kiállítás volt. A kiállításon a magyarok által lakott járárok (a beregszászi, ungvári, nagyszőlősi) is bemutatkoztak.

* Megtartották a hagyományos templombúcsút Beregszászban a Krisztus keresztre a megváltás jelképe jegyében. Misét celebrált dr. Cserhádi Ferenc, az Esztergom-Budapest Főegyházmegye segédpüspöke.

* A nyírbogdányi Kristály Alapítvány és kárpátaljai partnere a KMKSZ ISZ közös szervezésében moderátor képzésre került sor a beregszászi főiskola diákok részvételével.

* XI. alkalommal rendezték meg Kárpátalján a Szülőföldem szép határa elnevezésű televíziós és rádiós produkciók fesztiválját.

* Megjelent az Irka őszi száma P. Punykó Mária szerkesztésében, a gyermeklap felelős kiadója a KMPSZ.

OKTÓBER

* Zubánics László, az Ukrain Magyar Nemzeti Tanács és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke vezetésével kárpátaljai delegáció vett részt a horvátországi magyar közösség kiemelkedő eseményén, a Drávaszögi Kulturális Napok rendezvényein, ahol fellépett az eszenyi Ritmus táncegyüttes (művészeti vezetője Szabó Tibor).

* Az 1848–49-es mártírok tiszteletére emlékünnepségek zajlottak le többek között Nagyszőlősen a KMKSZ, Beregszászban az UMDSZ, Ungváron a MÉKK szervezésében.

* A Corvinus támogatásközvetítő Zrt. kárpátaljai vállalkozásfejlesztési központoknál Técsőn (a Felső-Tisza Vidéki Vállalkozók Klubja, Száva József elnök), Beregszászban (a Négyhatár Vállalkozók Szövetsége, Kincs Gábor elnök, Kincs Gergely irodaigazgató) és Ungváron (a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ, Dupka György elnök, Fuchs Andrea irodaigazgató) szakmai egyeztetést tartott. A vidékfejlesztés kérdéseit elemző szakmai találkozón részt vett Csizsár Gábor, a magyar Miniszterelnöki Hivatal (MeH) társadalompolitikai államtitkára, dr. Tarcsi Gyula miniszteri megbízott, Somogyiné Lesták Ágnes, a Corvinus Zrt. vezérigazgatója, Bacskai József, a beregszászi konzulátus főkonzulja, Sziklavári Vilmos ungvári főkonzul, Gajdos István, Beregszász polgármestere, az UMDSZ elnöke.

* Ünnepi lelkézszentelő közgyűlés zajlott le a beregszászi református templomban (Kacsó Géza, Dancs Róbert, Molnár Lóránt, Harsányi Béla, Pápai Gábor, Bernát Tamás, Jenei Károly, ifj. Pocsai Sándor). Csomós József, a Tiszáninneni Református Egyházkerület püspökének záróimádságával fejeződött be az ünnepi közgyűlés.

* Tatabányán tartották meg a magyarországi és határon túli magyar könyvtárosok fórumát az Ariel program és az elektronikus dokumentumkölcsönzés témakörben. A rendezvény fő szervezője az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet Oktatási és Humán erőforrás-fejlesztési Osztálya volt. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet Juhász Sándor irodavezető képviselte.

* A Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében Brinkács István festőművész jubileumi kiállítását Angyal Gabriella, az intézmény igazgatója nyitotta meg. A hatvanéves ungvári művészt többek között Dupka György, a MÉKK elnöke, Klisza János festő, Réti János grafikus, Fuchs Andrea grafikus és a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének vezetői is köszöntötték.

* A Técsői Okszana Hotelben Turisztikai értékek feltárása a Felső-Tisza-vidéken címmel tartottak rendezvényt a Felső-Tisza Vidéki Vállalkozók Klubja szervezésében. Megjelent kárpátaljai és anyaországi szakembereket, előadókat Száva József elnök üdvözölte. A konferencia munkájában részt vett Fodor Zsolt, a Magyar Köztársaság ungvári főkonzulátusának konzulja, Kincs Gábor, a Négyhatár Vállalkozók Szövetségének elnöke, Dupka Nándor, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ jogi tanácsadója, valamint a Corvinus Zrt. delegációja Somogyiné Lesták Ágnes vezérigazgató vezetésével, illetve Pánta György, a magyarországi Észak-keleti Turizmus Szövetség vezetője.

* A Magyar Nyelv Éve alkalmából Széphalomban, a Magyar Nyelv Múzeumban megemlékeztek Kazinczy Ferenc nyelvújítóról a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia szervezésében. A konferencián Dupka György, a MÉKK elnöke is tartott előadást Az anyanyelvhasználat joga Ukrajnában címmel.

* Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny volt Sátoraljaújhelyen. A hagyományos 37. országos rendezvényen Kárpátalját Bacskai Adrienn, Deák Adrienn, Erdős Georgina, Kelemen Viktória és Sárközi András képviselte Szántó Edit és Kovács András felkészítő tanárok kíséretében.

* Matl Péter-tárlat nyílt a beregszászi főiskolán.

* 95 éves a Munkácsi Tanítóképző (amely a Munkácsi Állami Egyetemhez tartozik). Az évforduló alkalmából ünnepséget és megemlékezést tartottak. Az ünnepeltek az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség és a Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítvány nevében Zán

Schramm Ibolya, az Ukrainai Magyar Nemzeti Tanács alelnöke és Köszeghy Elemér, az UMDSZ alelnöke köszöntötte. Dupka György, a MÉKK elnöke a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatból összeállított könyvcsomagot adományozott a magyar csoport könyvtárának, amelyet Kótun Jolán magyartanár vett át.

* Munkácsra, a helyi színházban sor került a kárpátaljai ruszin értelmiségiek fórumára és a Ruszin Néptanács V. tisztújító kongresszusára. A rendezvény munkájában részt vett és felszólalt Dupka György, a MÉKK elnöke is. A hat ruszin szervezet tömörítő fórum a Ruszin Néptanács újabb négy évre bizalmat szavazott Jevhen Zsupan elnöknek. Alelnökké Filep Lajos történészt választották meg. Programjukban szerepel az autonómia kivívásának ügye, a ruszinság országos szintű elismertetése, a kárpátaljai nemzetiségi liga újraszervezése, a ruszin oktatás, kultúra, könyvkiadás fellendítése és más fontos kérdések.

* Tükörszertvert szereltek fel a beregszászi főiskolán, amelyre felkerült az Országos Széchényi Könyvtár digitális tárháza, így letölthetők a Magyar Elektronikus Könyvtár digitális anyagai.

NOVEMBER

* Az antalóci Bagolyvárban megrendezték a KMKSZ alapszervezeti elnökeinek hagyományos novemberi konferenciáját, amely többek között határozott arról is, hogy a KMKSZ egyelőre nem támogat egy elnökjelöltet sem. A döntés értelmében a végső szót az elnökség fogja kimondani. Megjegyzendő: az UMDSZ Janukovics elnökjelölt mellett áll ki, aki szerződésben ígéri, hogy megválasztása esetén visszavonja a kisebbségellenes oktatási rendeleteket, és biztosítja a magyar nyelv szabad fejlődését.

* Az Irodalmi Karaván című programsorozat keretén belül mutatták be az Együtt című kárpátaljai irodalmi folyóiratot Edelény város könyvtárában. A rendezvény közönségét és meghívott vendégeit Budai Erzsébet, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet igazgatója és Hadobás Pál, az edelényi Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum igazgatója

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

■ köszöntötte. Dupka György, a folyóirat felelős kiadója ismertette a kárpátaljai magyarok jelenlegi helyzetét, az aktuális politikai és kulturális viszonyokat, az Együtt című folyóirat létrehozását, bemutatva munkatársait. Vári Fábán László szerkesztőbizottsági elnök kortárs kárpátaljai írókról beszélt, kiemelve szerepüket a magyar irodalmi életben. Bakos Kiss Károly költő a szerkesztőségi munkáról és a költészetről érkezett. A tartalmass, értékes délután záróakkordjaként a szerkesztők saját műveikből olvastak fel az egybegyűlteknél. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével M. Takács Lajos irodalomtörténész, az emlékezetes Vergődő szél című kárpátaljai antológia összeállítója is.

* Egyházmegyei búcsút tartottak Munkácson a Tours-i Szent Márton-székesegyházban. A szentmisét Mieczyslaw Mokrycki leMBERGI érsek celebrálta Majnek Antal megyéspüspökkel és pap társaival együtt.

* Munkácson tartotta XVII. közgyűlését a Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség. Popovics Béla leköszönő elnököt Popovics Pál cserkésztestvér váltotta, aki három évre kapott bizalmat.

* A MÉKK és a KMMI kezdeményezésére irodalombarátok keresték fel az ősi munkácsi várat, ahol egykor Kazinczy Ferenc raboskodott. A nagy nyelvújító születésének 250. évfordulója és a Magyar Nyelv Éve alkalmából emlékbeszédet tartott Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elnöke. Ezt követően Pomogáts Béla (AK), Dupka György író (MÉKK), Kótun Jolán pedagógus (Rákóczi Kör), Vári Fábán László József Attila-díjas költő (MIKICS), Kocsis Mária pedagógus (KAMOT) az általuk képviselt szervezetek nevében megkoszorúzták az egykori tömlöc falán elhelyezett emléktáblát.

* November 20-án a sztálinizmus kárpátaljai áldozataira emlékeztek Beregszászban az Európa–Magyar Házban, ahol kiállítás, könyv- és filmbemutatóval egybekötött konferenciát tartottak. Zubánics László történész megnyitó beszédében arra emlékeztetett, hogy a

málenkij robot következményei maig hatnak. Pocsai Vince református lelkész, bibliai példán, a zsidók egyiptomi rabságához hasonlította az 1944 novemberét követő időszakot. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke szólt a tizenöt évvel ezelőtt indult kezdeményezésről, a park létrehozásának körülményeiről. A mártírokra emlékezett Scherczer Károly beregszászi magyar konzul, Kuzmányi István, a MeH nemzetpolitikai ügyek főosztályának tanácsosa. Id. Pocsai Vince túlélő a láger évekről, a megpróbáltatásokról beszélt. Matkovits Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke az Utak a gyökerekhez elnevezésű eu-s projekt megvalósulásáról számolt be. A projekt lényege, hogy a Magyarországon és Kárpátalján élő fiatalok csoportja mélyinterjúkat készített a lágereket megjárt, főként német gyökerekkel rendelkező túlélőkkel, levéltárakban kutatót, majd egy huszonhárom fős csapat a nyár folyamán ellátogatott a szervenések egyik helyszínére, a Donyec-medencébe. Kizman Zoltán, a kárpátaljai németek Újjászülés elnevezésű megyei szervezetének elnöke arról szólt, hogy mennyire tarthatatlan és embertelen volt a kollektív bűnösség elve, amelynek alapján több ezer kárpátaljai németet hurcoltak meg ártatlanul. A kárpátaljai magyarság legnagyobb tragédiáját az elmúlt két évtized során közel húsz kötetben sikerült feltárni, tájékoztatót Dupka György, a MÉKK elnöke, az Intermix Kiadó igazgatója. „Több mint élettörténetek, sorok” címmel az Európa–Magyar Házban megnyílt az a kiállítás, amelyet a pécsi Janus Pannonius Múzeum munkatársai állítottak össze, s amelyben a baranyai sváb asszonyok szólnak meghurcoltatásukról, a túlélésről és a szoros, megbonthatatlan szolidaritásról emberek és nemzetek között. Walterné Müller Judit igazgatóhelyettes, a kiállítás főszervezője beszámolt arról, hogy a kutatómunka során milyen emberi sorsokat ismertek meg. A résztvevők ezután Havasi Jánosnak, az MTV határon túli szerkesztősége vezetőjének a málenkij robotról szóló dokumentumfilmjét tekinthették meg.

* A Lembergi Magyarok Kulturális Szövetsége megalakulásának 20. évfordulója alkalmából a Lembergi Ötletek Múzeumban Szarvas Gábor, az LMKSZ elnöke szervezésében megrendezték az évekkel ezelőtt elhunyt Ilku Marion József festőművész, grafikus emlékkiállítását.

* Megemlékezés és emlékjelavatás volt a huszti református templomkertben, ahol a 125 évvel ezelőtt Huszton született Szép Ernő író és költő tiszteletére emlékoszlopot állítottak, ugyanitt az 500 évvel ezelőtt született Kálvin János nagy reformátor emlékére szintén díszes emlékoszlopot avattak fel Józán Lajos lelkész kezdeményezésére.

* Budapesten a Fortuna Szálloda- és Étteremhajón lezajlott

a „Túlélési stratégiák” c. konferencia, valamint a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia elnökségi és választmányi ülése. Többek között döntés született arról, hogy az Anyanyelvi Konferencia 2010. augusztus elején tervezett tisztújító közgyűlését és a társaság 40 éves tevékenységét értékelő konferenciát ezúttal Beregszászban fogják megtartani. Továbbá az Anyanyelvi Konferencia Zubánics László történészt és Fuchs Andrea grafikus rendes tagjának nyilvánította. Dupka György elnökségi, Mézes Rudolf választmányi tag és Pomogáts Béla elnök kezdeményezésére az AK-tagok KÖZÖS NYILATKOZAT-ot fogadtak el, amelyet lapunkban is közreadunk.

D. Gy.

ELISMERÉSEK

* A Székesfehérvári Határon Túli Magyar Irodalom Hete alkalmából Bobory Zoltán, a Szent István Művelődési Központ igazgatója átnyújtotta Vári Fábán Lászlónak a Vár c. folyóirat díját és oklevelét.

* A XX. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztiválon a kimagasló közművelődési munka elismeréseként a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal és a Kárpátaljai Megyei Tanács díszoklevelét vehették át: Ignác Mária, a téglási kultúrház vezetője és Szabó Tibor, az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes vezetője. Az UMDSZ díszoklevelét vehette át Bodák Erzsébet, az Ungvári Járási Könyvtár igazgatója, Halász László, a Beregszászi Járási Állami Közigazgatási Hivatal művelődési osztályának vezetője, Grigora Éva, a Nagyszőlősi Járási Állami Közigazgatási Hivatal művelődési és turisztikai osztályának módszeresze, Borbély Ida, a Péterfalvai Képtár és a Tiszaháti Tájékoztató igazgatója, valamint az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes.

* Beregszászban dr. Gubcsi Lajos, a Magyar Művészeti Díj kuratóriumának elnöke átadta a rangos elismerést Fodor Géza költőnek és Matl Péter szobrászművésznek. A gála keretében nyújtották át az Ex Libris Díjat is. Ebben az elismerésben részesült a Credo együttes, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kara.

* Ukrajna Érdemes Művésze címmel tüntették ki ifjabb Habda László ungvári képzőművészt.

* Megalakulásának 64. évfordulóját ünnepelte az Ungvári Nemzeti Egyetem. Ebből az alkalomból az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karának tanárai is kitüntetésben részesültek. A megyei tanács díszoklevelét Györke Magdolna és Gecse Ferenc docensek vehették át. Rektori díszoklevelében Fedák Anita előadótanár részesült.

* A Csíkszeredai Julianus Alapítvány kuratóriuma a 2009-es Julianus-díjak egyikét Dupka Györgynek adományozta.

„Megtaláltam azt az utat, amelyet Isten kijelölt számomra...”

Matl Péter nevét a legtöbben taláncsak a vereckei honfoglalási emlékmű alkotójaként ismerik. Pedig nagyon sokoldalú művész. Festmények, grafikák, kislasztikák, köztéri szobrok, díszutak, templomi oltárok dicsérik a keze munkáját. Alkotásai megtalálhatók Kárpátalja szinte minden járásában. Megemlíthetjük Zrínyi Ilona és a kis Rákóczi szobrát a munkácsi vár bástyáján, a mártír kárpátaljai református lelkészek emlékművét Beregszászban, a Kárpátaljai Református Egyház püspöki hivatalának udvarán, a csefalvai görög-római katolikus templom oltárát és fafaragványait vagy Polena településen a Kvítka Polonini szanatórium kertjében lévő szoborparkot. Szűkebb pátriánkon kívül találkozhatunk műveivel Magyarországon és

Európa számos országában, de még a távoli Japánban is.

Matl Péter Munkácsen született pedagóguscsaládban. A művészetek iránti érdeklődése már igen korán megmutatkozott. Ez nem is csoda, hiszen felmenői között olyan rangos képzőművészek is voltak, mint Kubinyi Sándor, a nagybányai festőiskola alapító tagja.

Munkásságát itthon és külföldön is elismerték: 2003-ban megkapta a Magyar Köztársaság Középkeresztjét, 2006-ban a Kárpátaljai Képzőművészeti Nívódíjat, 2007-ben a Boksay József és Erdélyi Béla Kárpátaljai Megyei Képzőművészeti díjjal jutalmazták, a közelmúltban pedig a Magyar Művészetért Díjjal tüntették ki.

A művésszel életéről, munkásságáról, terveiről beszélgettünk.

– **Mikor döntötte el, hogy hivatásául választja a képzőművészetet?**

– Azzal kezdődött, hogy összefirkáltam családi könyvtárunk könyveinek az első és utolsó oldalait, mert sosem volt számomra elég papír. Azóta is találok olyan könyveket, amelyekben benne vannak a krikszkrakszaim. Aztán jelentkeztem az ungvári iparművészeti szakközépiskolába. Kerámia szakon végeztem Ljudmila Averkijevánál. Nagyon jó tanárnő volt, úgy tudott tanítani, hogy mindig a művész egyéniségét kereste, nem saját magát akarta sokszorosítani.

– **Miért éppen kerámia?**

– Amikor felvételiztem, én még festőművész akartam lenni, és a kerámia szakon volt a legtöbb festészeti oktatás. Később volt még két próbálkozásom a tallinni és a leMBERGI képzőművészeti főiskolán, de nem vettek fel.

– **Esetleg örökölte a művészi hajlamot?**

– A Matl család Ausztriából származik, a családi hagyomány szerint az édesapám nagyapja volt az első, aki már Kárpátalján tevékenykedett: építész-mérnök volt. Azt mondják, ő tervezte a Fedák-kastélyt, és hidakat épített Schönborn grófnak. Édes-

apám és a nagybátyám is rajzolnak, festenek, édesanyám pedig néptáncos volt. Az egész családnak zenél. Jőmagam is több hangszeren játszom. Sajnos, ritkán érek rá, de néha az öcsémmel elővesszük a hangszereket és muzsikálunk.

– **Hogyan lett szobrász?**

– Ez nagyon érdekes dolog, mert eleinte féltem a szobrászattól, olyan elérhetetlennek tűnt számomra. Acsodával volt hasonlatos, ami túl van minden tehetségen. De valamilyen belső igény hajtott a szobrászat felé. Aztán elhatároztam, hogy szobrász leszek, s ettől a pillanattól kezdve szobrász voltam. A katonai szolgálatom alatt is ezt választottam az ezredparancsnoknak, amikor megkérdezte, mi a szakmám. Egy kicsit lódítottam, de megérte: ettől kezdve másfél éven keresztül faragtam fába, kőbe, agyagot mintáztam. Egy kicsit ott tanultam a szakmát. Amikor leszereltem a hadseregből, magammal hoztam néhány szobrot, mint például a Bürokratát, a Leselkedőt, a Julianus barátot. Tulajdonképpen ezekkel a műveimmel sikerült „betörnöm” a szobrászok közé. A kárpátaljai zsűri sokáig nem akarta elfogadni a munkáimat,

Szent József

mert nem illettek bele a hagyományos kárpátaljai faragási „trendbe”. Aztán elvittem a műveimet egy kiállításra Kijevbe, és valamennyit beválasztották az országos tárlatra.

Itthon, Kárpátalján Horváth Anna biztató, tanítgatott engem. Ő nagyon szerette a munkáimat. Megtanított arra, hogy a dolgokat, a történelmi eseményeket nemcsak egy oldalról kell megnézni, hanem többféle irányból. A másik tanárom Bedzir Pali bácsi volt. Hatalmas mennyiségű filozófiai ismerettel rendelkezett. Mind a ketten óriási egyéniségek voltak, olyan mágnesek, akik nagyon sok tanítványukat magukba szippantották. Viszont én mindig csak annyit vettem el tőlük, amennyire szükségem volt, megőriztem a szabadságomat.

Elveztem a munkát, örültem minden percének, sosem néztem azt, hogy fárasztó, hogy megéri vagy sem. Csináltam és kész. Aztán jöttek a megrendelések, amelyekkel bizonyíthattam elhivatottságomat: több köztéri alkotást készítettem. És amikor már épp elkezdtem pénzt keresni azzal a munkával, amit szeretek, jött a pereszetrojka. A képzőművészeti vállalat tönkrement, kollégáimmal együtt egyik percről a másikra munkanélküli lettem. Ezután sok helyen dolgoztam, tanítással is próbálkoztam, kerámia szakkört vezettem Munkácsen az iparművészeti gimnáziumban. De nem tudtam összeegyeztetni az alkotást a tanítással. Teljes odaadással tanítottam, és munka után olyan fáradt voltam, hogy nem tudtam alkotni.

Áttörést jelentett, amikor meghívtak Debrecenbe egy fafaragó táborba. Galánfi Andrásnak, a művésztelep vezetőjének megtetszett a munkám, és talált nekem egy menedzsert. Zala megyei településekre készítettem szobrokat, játszótereket. Szinte havonta elkészült egy-egy köztéri alkotásom.

„Megtaláltam azt az utat, amelyet Isten kijelölt számomra...”

– **Nagyon sok anyaggal dolgozik. Mit szeret a legjobban, miben tudja magát a legjobban kifejezni?**

– Minden formának, minden kifejezés-módnak megvan a maga anyaga. Nem tudnám elképzelni Zrínyi Ilonát Rákóczi Ferencsel sem fából, sem márványból. Őket bronzból kellett megalkotni. Nem tudtam volna elképzelni fából a vereckei emlékművet sem, viszont a Bürokratát csakis abból. Mindig a helyszín dominál, és én beleálmodom. Mint a református püspökség udvarába azt az obeliszket.

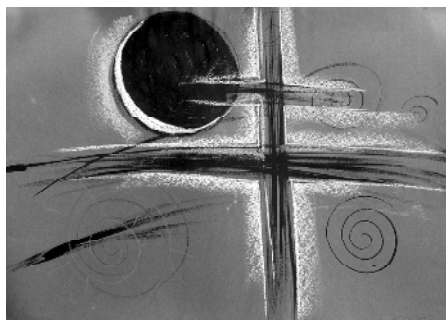
Mindig szerettem a funkcionális szobrokat. Ezeket a paraszti művészet műves használati eszközeivel, a faragott kanalakkal, a díszített guzsalyokkal, a szép ivócsanakokkal rokonítom. Az én szobrászatomban ilyenek a szökőkutak, az ivókutak.

Óriási részét képezik az életemnek az egyházi jellegű munkák. Úgy kezdődött, hogy rendelték tőlem egy oltárt, és tetszett. Aztán jöttek a felkérések. A papoknak elmondtam, hogy teljesen modern, újfajta oltárokat is tudok készíteni, nemcsak hagyományosokat. Ők elhitték, hogy a műalkotás eljut az emberek szívéig, és rám bízta a tervezést. A modern alkotásokkal egy lenyomatot szeretnék hagyni a mi korunkról.

Vilhivkán van egy kolostor, ahol szintén több szobrom van. Ez egy Szűz Mária jelenési hely, nagyon sok csodával van kapcsolatban, és ukrán zárandokhellyé vált. Most már lassacskán a külföldiek is kezdnek oda járni.

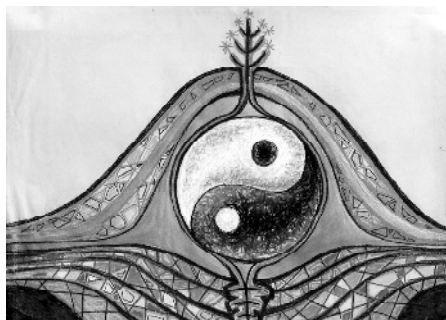
– **Említette Zrínyi Ilona és a kis Rákóczi szobrát. Munkácson született, ott is nőtt fel. Ez mennyire játszott közre abban, hogy egy ilyen alkotás elkészüljön?**

– Fontos volt a hely szelleme is, de gondolkodásmódomat inkább az otthoni légkör alakította, az a környezet, amelyben felnőttem. Úgy nevelkedtem, hogy a címer, a

Napfogyatkozás

Himnusz, a Szózat szentségek voltak. Én hittem és hiszek is ezekben a dolgokban, ez formálta az ízlésemet. Amikor megrendelték ezt a szobrot, akkor valahogy a mi kis magyarságunkat próbáltam megjeleníteni. Amit látunk, teljesen hétköznapi pillanat: csak állnak ott ketten, de Zrínyi Ilona a jövőbe néz, és a kis Rákóczinak a kezében ott

Életfa

van az édesapja kardja, s ezzel megjelenít egy harmadik embert. A hős asszony látja azokat a személyeket, akikhez valamilyen módon köze lesz a jövőben, Ferenc viszont egy kis résen Magyarország felé tekint. Én úgy gondolom, olyan témájú szobrokat kell alkotni, hogy azok bármelyik évszázadban időszerűek legyenek.

– **Van kedvenc témája?**

– Talán a virágok. Nagyon szeretem a növényi motívumokat, szeretek azokból improvizálni. Van egy olyan elméletem, hogy az élet maga egy zseniális műalkotás: ha eléggé fogékonyak vagyunk arra, hogy nyitott szemmel járjunk, bárhol, bármiben megtaláljuk a szépet.

– **A kiállításain látottakból ítélve a festészethez sem lett hűtlen.**

– A festményeim mind újak. Húsz évig a kezembe sem vettem az ecsetet. Aztán három évvel ezelőtt meghívott a Révész Imre Társaság az alkotótáborába, és én nagyon szívesen elmentem velük. Ott előtérbe kerültek azok a színek, azok a kompozíciók, amelyek eddig is bennem voltak, csak valahogy az egész időmet lekötötte a szobrászat. Grafikával akkor kezdtem foglalkozni, amikor betiltották a vereckei emlékmű építését. Ezek a grafikák az én kis életrajzom. Addig valahogy mindennap benne voltam a sajtóban, a tévében, aztán pedig egy évtizedig hallgattam rólam, mintha nem is lé-

teznék. Az ukrán művészek kiközösítettek, mert egy magyar jellegű munkát vállaltam. A magyarok viszont megfélemedtek rólam. És nekem valahol ki kellett „rajzolni” a belső világomat, mindent, ami nem valósult meg. Ekkor elkezdtem magyar ornamentikájú műveket készíteni, például a Csodaszarvast. De egy egész sorozatom van a vereckei emlékművel kapcsolatban is.

– **Önre, mint művészre hogy hatottak lelkileg az emlékmű körüli villongások?**

– Magamban elkönyveltem, hogy az alapkövetélemtől kezdve az emlékmű már létezik. És tényleg, már a félig kész emlékműhöz is jártak az érdeklődők, tehát létjogosultsága volt az emberek tudatában. Érdekes módon a régi vereckei emlékmű nem volt ilyen nagy zárandokhely, mint a mostani. Ez azt jelenti, hogy a magyarságnak igénye volt arra, hogy létrejöjjön egy ilyen emlékhely.

– **Munkács soknemzetiségű közösségében mennyire tudja egy művész megőrizni a magyarságát?**

– A magyarságomat úgy tudom megőrizni, hogy én magyarnak vallom magam. Ebben is benne van egy kicsit Horváth Anna. A családomban voltak osztrákok, magyarok, az egyik nagyapám ruszin volt. Tehát én nem tudok, nem is akarok szembeszegetni egyik nemzetiséggel sem. Ilyen szempontból nagyon univerzális vagyok, és nyitott mindenki felé. Anna néni azonban azt mondta, hogy határozzam már el végre, ki vagyok. Ekkor tudatosan kezdtem foglalkozni a magyar népművészetrel, és megtaláltam azokat a formákat, amelyek jellemzőek rám. Ennek a kicsúcsosodása a vereckei emlékmű, amit sokan bíráltnak az egyszerűsége és az anyaga miatt, de szerintem ez egy élő emlékmű.

– **Ukrajnában mennyire ismerik el a művészetét?**

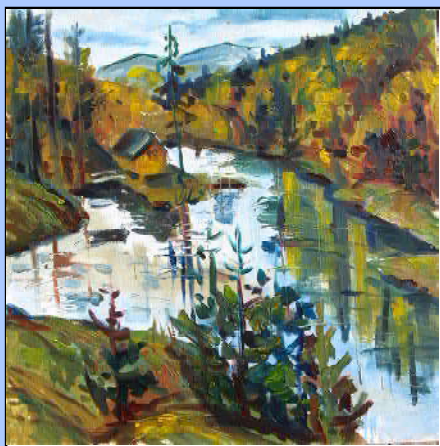
Rege a csodaszarvasról

Apsai templom

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

MATL PÉTER

Hegyvidék

– Ez egy jó kérdés! Itt élek Kárpátalján, elmondhatom, hogy sok földrészen vannak már szobraim, de még egyetlen ukrainai állami megrendelése sem volt, pedig lassacskán 50 éves leszek. A közelmúltban Magyar Művészetért Díjjal tüntettek ki, de a Magyar Köztársaság állami kitüntetésre is méltatott. Felmerül a kérdés: csak Magyarországnak vagyok a művésze? Ha külföldre megyek művésztelepekre, mindig ott van mellettem az ukrán zászló, és a kitűző: Matl Petro Ukrajnából. Azt az országot népszerűsítem, ahol élek, de az ukrainai „hivatalosságoknak” eszébe sem jutok. Nem is a dicsőségre vágynék, de egy kis munkát azért adhatnának.

– **Mik a tervei, mit szeretne megvalósítani?**

– Eppenmost kértek fel arra, hogy gondolkozzak egy alkotáson, amelyet jövőre, Mátyás királyhalálának 520. évfordulójára kellene elkészíteni. Foglalkoztat egy olyan téma is, hogy megjelenítsem II. Rákóczi Ferencet, a nagyságos fejedelmet hűséges ruszinjai körében. Szerintem közismertebbé kellene tenni mindazt, amit az elfogulatlan történészek kiderítettek a ma-

A mártír református lelkészek emlékműve

gyarok és a ruszinok baráti kapcsolatáról, mert a politikusok nagyon megosztanak minket. Utánaolvastam, és megtudtam, hogy Rákóczi a ruszinok cárnak hívták, és kultusza volt közöttük: a ruszinok Rákócziért imádkoztak, nem az osztrák császárárt. S itt van Mátyás király alakja is, aki beépült a ruszin népmesékbe. A mesevilágba csak olyan emberek kerülnek bele, akiket valamiért kiválaszt a nemzet, akiket szeret. Szóval el tudnék képzelni egy olyan Mátyás király-, vagy Rákóczi-szobrot, ahol a főalak mellett ott vannak a ruszinok is.

– **Mondjon valamit a családjáról! Van, aki továbbvívja a művészi vénát?**

– A feleségem, Szíranus színésznő, a Munkácsi Orosz Drámai Színház társulatának tagja. Az idősebb fiam, Árpád 20 éves, harmadéves a Munkácsi Technológiai Főiskolán, turisztikai szakon. Amúgy egy rockzenekarban dobol. A fiatalabb, Szilárd egész kicsi korától rajzol. Most végzi a zeneiskolát és a képzőművészeti iskolát, a képzőművészeti szakközépiskolába fog felvételizni. Építésszeretne lenni.

Kobila hegy

– **Beszéljünk még egy kicsit arról, hogy sok jeles művész társaságában nemrég odaítélték Önnek a Magyar Művészetért Díjat. Mivel érdemelte ki ezt a kitüntetést?**

– Nagyon meghatott, hogy éppen rám gondoltak. Ez egy szakmai díj, ami azt jelenti: a kollégák elismerése jutott el hozzám, eddigi munkásságomat értékelték velem.

– **A kitüntetés átvételekor azt nyilatkozta, hogy megtalálta az utat, amire Isten rendelte. Ez egy küldetés, ezt vállalja...**

– Igen, ez tudatos dolog. Nem települünk ki a családommal sem Magyarországra, sem máshová, hanem itt élünk, pedig voltak más lehetőségeim. Sokan nevetnek is rajtam, akik nem értik ezt a missziót. Azt kérdezik, miért nem vagyok olyan helyen, ahol sokkal könnyebb élni. De ha elmegyek, akkor talán valaki más álmódja meg a vereckei emlékművet, vagy azt a Szűz Mária-szobrot, amelyet itt és most nekem kellett megalkotnom. Én nagyon örülök annak, hogy ezek a

Burkus tanya

művek élnek, járnak hozzájuk az emberek, megnézik. Ez egy óriási dolog, hiszen tudjuk, hogy számtalan olyan emlékmű van a világon, amelyeket csak ünnepek alkalmával koszorúznak meg. Attól a pillanattól, hogy egy mű megszületik, éli a saját életét, a művésznek már szinte semmi köze nincs hozzá. Nekem tehát nincs jogom kisajátítani ezt a dicsőséget.

– **Mit szeretne ezzel a küldetéssel közvetíteni az emberek felé?**

– Az emberek közötti békességet és szeretetet.

– **Még egy utolsó kérdés: Matl Péter képzőművésznek van-e a világhálón olyan elérhetősége, ahol az érdeklődők megtekinthetik alkotásait, esetleg az interjúban elhangzottaknál többet is megtudhatnak Önről?**

– Ahonlapom címe www.matl-art.in.ua. Itt az alkotásaimról készült fotókon kívül néhány korábbi publikációt is találnak.

– **Köszönöm a beszélgetést, engedje meg, hogy a magam és a Kárpátaljai Hírmondó olvasói nevében alkotói sikereket, szép karácsonyt, békés, boldog új esztendőt kívánjak Önnek.**

SZEMERE JUDIT

Zrínyi Ilona és Rákóczi Ferenc szobra a munkácsi várban